AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

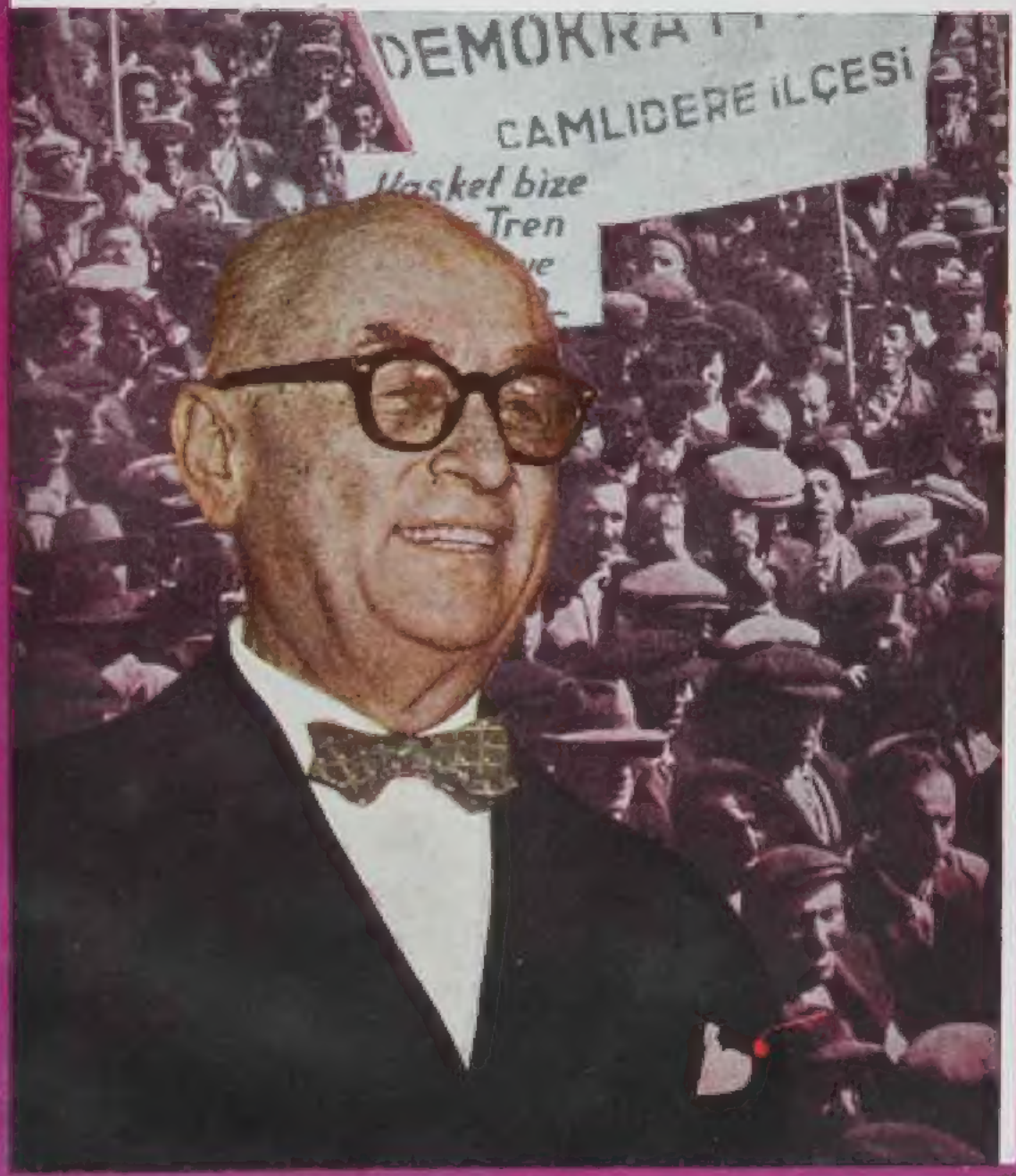

SÜMERBANK

Sermayesi 200.000.000 Türk Lirası

Vadeli, vadesiz küçük cari hesaplar için yılda

16 çekiliş

Apartman katları ve daireleri, müstakil evler, otomobiller, 2000 altın ve her keşidede çeşitli para ikramiyeleri

Ayrıca vadeli ve 6 ay çekilmeyen vadesiz mevduat sahiplerine yünlü (halı hariç) ve pamuklu satışlarında tenzilât

ŞARTLARI GİŞELERİMİDEN ÖGRENİNİZ.

Her 150 lira için bir kur'a numarası

Umum Müdürlüğü: Ankara, Merkez Müdürlüğü: Ankara, Şubeleri: Adana, İstanbul, İzmir, Kayseri, Ajansları : Bahçekapı, Beyoğlu (İstanbul), Bürosu: İskenderun.

Sümerbank'ın Müesseseleri :

★ Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi — İstanbul
★ Sümerbank Ateş Tuğlası Sanayii Müessesesi — Filyos
★ Sümerbank Bakırköy Pamuklu Sanayii Müessesesi — İstanbul
★ Sümerbank Bursa Merinos ve Hereke Yünlü ve Halı Dokuma Sanayii Müessesesi — Bursa
★ Sümerbank Çimento Sanayii Müessesesi — Sivas
★ Sümerbank Defterdar Yünlü Sanayii Müessesesi — Defterdar/İstanbul
★ Sümerbank Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi — Beykoz/İstanbul
★ Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayii Müessesesi — Ereğli/Konya
★ Sümerbank İzmir Basma Sanayii Müessesesi — İzmir
★ Sümerbank Kayseri Pamuklu Sanayii Müessesesi — Kayseri
★ Sümerbank Kendir Sanayii Müessesesi — Taşköprü
★ Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi — Malatya
★ Sümerbank Nazilli Basma Sanayii Müessesesi — Nazilli
★ Sümerbank Pamuk Satınalma ve Çırçır Fabrikaları Müessesesi — Adana
★ Sümerbank Selüloz Sanayii Müessesesi — İzmit
★ Sümerbank Sunğipek ve Viskoz Mamulleri Sanayii Müessesesi — Gemlik
★ Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi — Karabük

Sümerbank'ın teşebbüsü :

★ Kütahya Keramik Fabrikası

Alım ve Satım Müessesesinin toptan ve perakende mağazaları :

Adana, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İstanbul (Bahçekapı ve Beyoğlu), İzmir, Konya, Kayseri, Malatya, Samsun, Trabzon, Zonguldak.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

P.K. 582 — Ankara

fiyatı: 60 kuruş

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

Bu *nüshaya yazı yazanlar:*

Hikmet BAYUR — Mücahit TOPALAK — Dr. Muhlis ETE — Doç. Cumhur FERMAN — Avni BAŞMAN — Türkân BAYDAR — Dr. Esad EĞİLMEZ — Seyfi KURTBEK — Tülya MEMLÛK — Bilge KARASU — İbrahim CÜCEOĞLU — Ferhan ONAT — Fikret ÂDİL — Orhan Remzi YÜREĞİR — Turhan DİLLİGİL — Melih BAŞAR — Tevfik ÜNSÎ — Eşfak AYKAÇ — Nermin HOLAT

Karikatür:

TURHAN

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğraf:

Mehmet SÜRENKÖK — Naci YILDIRIM

Klişe:

Kemal ONGAN

***

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

• • •

Dizildiği ve basıldığı yer:

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

CELAL BAYAR

Türkiyenin yeni 4 senelik Reisicumhuru

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

AKİS, bundan iki ay evvel çıkacaktı. Olmadı. Hazırlıklarımızı tamamladığımızı zannettik, ilânlarımızı yaptık, hattâ baskı safhasına geçtik. Bir de baktık ki neşredeceğimiz mecmua, tam mânasiyle neşretmek istediğimiz mecmua değildir. Tehir ettik. Teknik imkânlarımızı kuvvetlendirdik, yazı kadromuzu ve onun "erkânı harbiyesi" ni genişlettik, daha cazip, daha temiz, daha istifadeli bir tarzda karşınıza çıkabilmek, seveceğiniz, arayacağınız bir mecmua olabilmek, bizim gözümüzün önünde bulundurduğumuz tipe daha fazla yaklaşabilmek için başka ve yeni fedakârlıkları elzem saydık.

İşte neticesi:

Hemen ifade edelim: Bu bir başlangıçtır. Daha çok çalışacağız, daha iyi çıkacağız.

Gayemiz nedir?

Bir aktüalite mecmuası meydana getirmek. Bir aktüalite mecmuası ki onu okuyan münevver, kendisini alâkadar eden her mevzuu bulabilsin. Bir hafta içinde yurtta olup bitenleri toplu halde gözden geçirebilsin. Bizim "münevver" den anladığımız, kuyusunun dibinde yaşayan âlim değildir. Çeşitli mevzularda derinliğinden ziyade genişliğine bir fikir sahibi bulunan, politikaya da meraklı, maça da giden, iktisadî meseleleri de takip eden, sinemayı da seven, kitap okuyan, hâdiseleri bilen bir insan... Siz, biz İşte!. Öğretmen, doktor, avukat, subay, üniversiteli, memur, asistan, profesör, ev kadını..

Sayfaları açınız, iç politika da bulacaksınız, dış politika da, iktisadî ve mali kısımlar da, tıp da, askerlik de, kadın sayfası da, spor da, sanat da, sinema da, kitaplar da...

AKİS bu, mevzularda en ciddi meseleleri en cazip tarzda kaleme alacak, hadiseleri gazetelerde okuduğunuz kuru şekillerinden kurtarmaya çalışacak, iç yüzleriyle ortaya koyacak, onları kendine has bir tarzda işleyecektir. Her bir sayfamız, o mevzuda en ziyade selahiyet sahibi bir arkadaş tarafından hazırlanmaktadır.

AKİS size, haftanın en alâka çekici meselelerinde fikirleri memlekette bir kıymet ifade eden şahsiyetlerin kısa ve özlü makalelerini de verecektir. Bizim, tuttuğumuz bir taraf yoktur. Onun için siyasî bakımdan karşı karşıya bulunan kimseleri, sütunlarımızda yan yana göreceksiniz. Fikirler onlarındır. Biz aksettiriyoruz. Makale sahiplerinin vasıfları mutlaka şu veya bu partiye mensubiyet olmayacaktır. Fikirlerinin memleket çapında bir değer taşıması olacaktır.

Şimdi, sizden unutmamanızı istediğimiz bir şey var: AKİS, farzediniz ki sizindir. Onu nasıl çıkarır, içine neler koyar, tarzımız hakkında neler düşünür, ne yenilikler tavsiye edersiniz?. Sizin fikriniz nedir? Bunları siz bize yazarsanız, biz de "Okuyucu mektupları" sütunumuzda onları herkese duyurur, münakaşasını açarız.

Ama o kadar değil. Aynı zamanda biz de istifade ederiz.

Saygı ve sevgiler,

AKİS

Halk Bankası T.A.Ş.

Sermaye ve İhtiyatları

10.778.806,-

Şubeleri

Adana, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çorum, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İzmir, Kastamonu, Kırşehir, Malatya, Maraş, Merzifon, Nevşehir, Niğde, Sivas

SANDIKLAR

Ankara
Sermaye ve ihtiyatları
1.689.856,—
Ajansı : Beypazarı

İstanbul
Sermaye ve İhtiyatları
3.151.671,—
Ajansı : Çarşıiçi

BU YILIN

İKRAMİYE PLÂNI

BİR BUÇUK MİLYON LİRA

SİZİN
DE
TASARRUF
HESABINIZ

VAR MI ???

T. C. ZİRAAT BANKASI

YURTTA OLUP BİTENLER

Kabine

Tahminler - Temenniler

Mayısın ikinci gecesi, seçim neticelerine dair ilk haberleri alınıp ta Demokrat Partinin dört yıllık yeni bir devre için daha iktidarı muhafaza ettiği anlaşıldığında Çankayadan gelen numarasız bir otomobil Başvekâletin önünde durdu. Celâl Bayar indi. Biraz sonra, kendisini karşılamaya çıkan Adnan Menderesi kalbinin bütün hararetiyle tebrik ediyordu. Daha o anda Celâl Bayar Türkiyenin bir yeni dört senelik reisicumhuru. Menderes Başvekiliydi. Bu iki mevkiin sahipleri için hiç kimsede, hiç bir tereddüt bahis mevzuu olamazdı.

Nitekim, Türkiye Büyük Millet Meclisi dünkü toplantısında (14 Mayıs 1954) Celâl Bayarı Demokrat mebusların ittifakiyle yeniden Reisicumhurluğa seçmiş ve yeni Reisicumhur eski Başvekil Adnan Menderesi kabineyi tekrar kurmaya memur etmiş bulunuyor,

2 Mayıstan bu yana geçen günler zarfında gazetelerde çıkan tahminlerde Reisicumhur ve Başvekâlet makamlarına "sansasyonel" adaylar gösterilmediği halde Büyük Millet Meclisi Riyasetine ve başta Hariciye Vekâleti olmak üzere Kabinenin diğer sandalyalarına çeşitli isimler yakıştırılmıştır. Bu gayretlerin bir kısmı tahmin ise, diğer bir kısmı da temenniden başka şey degildir.

Temennilere bir misal, Başvekilin yakını Dr. Mükerrem Sarol'un sahip olduğu Türk Sesi gazetesinin Mayıs nüshasında bir yerli ajansa atfen çıkan ve Başvekil Menderesin İstanbulda Sarol ile beraber yeni Kabinenin azalarını tesbit ettiğine. Sarolun da kabineye mutlaka gireceğine dair olan havadistir.

Bu neviden havadisler daha evvelce de çıkmıştı ve Sarolun vekillik arzusu bilinmeyen şey değildi. O zaman Menderes Meclis Grupunda hücumlara maruz kalmış, nihayet "kendi arkadaşlarını bizzat seçme hakkı" nı ileri sürerek şahsî dostluklara karışılmamasını, Sarolu vekil yapmak niyetinde bulunmadığını bildirmişti. Sarol, yerli veya yersiz, üzerine fazla şimşek çeken bir paratonerdir.

Tahminlere gelince: Refik Koraltanın Büyük Millet Meclisi Riyasetine, Fuad Köprülünün de Hariciye Vekâletine getirilmiyeceklerini bildiren yazılar kulislerde cereyan edenlere vâkıf olanların bizzat inanmadıkları veya imkânsızlığını müdrik bulundukları ihtimallerdir.

Bunlardan bir kısmı şimdiden boş çıkmıştır, diğer bir kısmı da boş çıkacaktır.

Mesele nedir?

Bugün için mesele şudur: Adnan Menderes seçimlerin neticesi

1954 Genel Seçimleri Üzerinde Düşünceler

HİKMET BAYUR

Demokrat Partinin dört yıl öncekinden daha çok oy alarak ve daha büyük bir kalabalıkla Kamutaya girmesini sağlayan. 1954 seçimleri şu yönleri belirtmiştir:

1 köylüler iktidardan memnundurlar, çünkü:

a) Hükümet dairelerinde köylü ve genel olarak yurtdaşlar iyi karşılanmakta ve işleri çabuk görülmektedir.

b) Muhtar seçimleri serbest yapılmaktadır.

c) Karakollarda dayak atmak usulü kalkmış gibidir ve arasıra böyle bir şey olursa kovuşturmayı gerektiren bir suç sayılmaktadır.

d) Toprak Ofise buğday satmak, günlerce "ricacı" gibi Ofis kapılarında beklemeği gerektirmiyor; buğday pek çok kere köyde satın alınıyor.

e) Köylerin bir çoğuna yol yapılmış, var olan yollar daha iyi bir duruma sokulmuş, içme suyu getirilmiş Vesaire.

f) Başlanılmış bulunan ve başlanılması beklenilen büyük sulama işleri, ham maddelerini tarım ürünlerinden alacak olan fabrikalar, büyük yollar, limanlar vesaire de köylüde gelecek için bir çok ümitler uyandırmaktadır.

Bütün bunlardan köylüler demokrasinin, hürriyetin ve onlardan doğan nimetlerin artık yurdumuzda var olduğu sonucunu çıkarıyorlar. Kanunlarda antidemokratik hükümlerin yaşamakta olup olmaması gibi yönler, dünyanın öbür yerlerindeki köylüleri gibi, Türk köylüsünü de pek ilgilendirmiyor. Tarih boyunca devrimciler ancak toprak ve onunla ilgili hakları elde etmek isteyen köylülerin menfaatlerini kendi amaçları ile birleştirebildikleri ölçüde köylülerin desteğini elde edebilmişlerdir.

Esasen bu yön her ülkede, her sınıf halk için de doğrudur.

Demokrat Parti yukarda sayılan faydaları köylüye sağladığı için bu durum sürdükçe köylünün ondan ayrılması beklenemez.

1946 - 1950 yılları boyunca köylerde jandarma baskısının pek yayık bulunduğunu, Aslanköy ve Senirkent olayalrının da bunun ancak aşırı birer örneği olduğunu köylüler pek güzel hatırlıyor ve biliyorlar. Hükümet dairelerinde ve Toprak Ofiste •akiden karşılaştıkları güçlükleri de unutmamışlardır. Bu böyle iken Halk Partili «öcülerin biteviye hürriyet ve demokrasiden bahsetmeleri, keza iktidara gelirlerse işleri bırakıkları yerden ele alacaklarını söylemeleri Ancak alayla ve hayretle karşılanmışlır.

2 — Halk Partisinin ve öbür muhaliflerin almış oldukları üç buçuk milyonu aşan yüksek oy sayısını anlamak için şu yönleri gözden kaçırmamak gerekir;

a) Beyler, Ağalar, Eşraf gibi adlarla anılan sınıf, büyük çoğunluk bakımından Halk Partisine bağlı kalmıştır. Türlü yönlerden ve ölçülerde olnarla ilgili olan köylülerin önemli bir kısmı da ister istemez bu partiye oy vermiştir. Fertlerin oyları gizlidir, ancak köy sandığından çıkan oylar ora halkının çoğunluk bakımından hangi partiye oy verdiğini belli eder. Bey ve ağa ile başlarının derde girmesini istemeyen köyler çok kere ona göre oy vermişlerdir.

b) Dini bir inanç, ibadet ve vicdan konusu olarak ele almaya razı olmayan ve onu eskiden olduğu gibi Siyasaya alet etmeğe çalışan hizip, D. P. nin son devirde takındığı duruma kızdığı için yerine ve bulduğu imkânlara göre kâh Halk, kâh da C. Millet Partisine oy vermiştir.

c) Tarım borçlarının on yıl fayizsiz tecil edileceği gibi, yerine getirilmesi imkânsız ve ciddiyetten uzak vaadler, sayıları az da olsa, bazı saf ve düşüncesiz kimseleri kandırmış ve bunların oylarını Halk Partisine sağlamış olmalıdır.

3 — Halkımız genel olarak seçimlerde büyük bir olgunluk göstermiştir:

a) Pahalılıktan çok sıkıntı çeken İstanbul gibi büyük bir kentte bile muhalefet çoğunluk elde edememiştir. Halk bu yüzden çektiği sıkıntılarla ekonomik alanda başlamış olan büyük hamlelerin yakın bir gelecekte sağlıyacakları faydaları karşılaştırmış, gelecekteki gelişmeyi feda etmeyip bu günkü sıkıntıları hoş görmeği daha doğru bulmuştur.

b) Köylüler, büyük çoğunluk balonundan, tutulamıyacağı besbelli olan bir takım acaip vaadlere inanmamışlardır. Az önce bunlardan bir örnek vermiştik.

c) Muhalefet, yurdumuzun yabancılara satılmış olduğunu ve kapitülâsyonların geri gelebileceğini hiç sıkılmadan söyliyedurmuştur. Köylülere tarlalarının yabancıların eline geçip kendilerinin oralarda işçi olarak çalıştırılacakları, esnafa dükkânlarının yabancı rekabeti karşısında kapanacağı vesaire söylenip du-

(Devamı 34 üncü sayfada)

hakkında ne düşünüyor? Bu sualin cevabı kabine kurulduktan sonra belli olacaktır.

Hiç şüphe edilmemektedir ki D.P. 2 Mayıs günü bütün Türkiyede eşi az görülen bir zafer kazanmıştır, Türk milleti, iktidarın işleri idare tarzını tasvip ettiğini seçim sistemimizin çerçevesi dahilinde - açıkça bildirmiştir. Fakat "iktidar" denilince akla gelen nedir? Adnan Menderes mî? , yani lider mi? -, yoksa müşterek mesai mi - yani kadro mu? ..

Eğer Adnan Menderes, bunlardan birincisini hakikate uygun görüyorsa, işlerin selâmetle ve rahatça yürütülmesi, emirlerinin harfiyen tatbiki için robotlardan müteşekkil bir kabineyi matlûba daha uygun görecektir. Bu takdirde, işin doğrusu da budur. Lider düşünecek, robotlar tatbik edecektir.

Yok, Başvekil plebisitin, sadece kendisini değil, heyeti umumiyesiyle D. P. iktidarını tasvip ettiği kanaatindeyse, o takdirde kabine politik kavramı olan, fakat şahsiyet sahibi bulunan vekilleri ihtiva edecektir.

Gelip geçmiş Adnan Menderes kabinelerinde, son bir kaç istisnasiyle, daha ziyade ya ikinci derecede şahıslar ya da politik incelikten mahrum katı şahsiyetler yer almıştır. Bunlardan ikisi de zarar ika etmiştir. Birinçiler lideri "mutlak şef saymakla, ikinciler bir Partiye mensup olduklarını unutmakla...

Yerleri garanti olanlar

Yeni kabineye mutlaka girecek bazı şahsiyetler vardır. Bunların başında Fuat Köprülü gelir. Ne yapsınlar ki Celâl Bayar ve Adnan Menderes Demokrat Partiyi Refik Koraltan ve Fuat Köprülü ile beraber kurmuşlardır. Şimdi bu iki kurucu, Partinin prestijine - Koraltanın nutukları, hareketleri; Köprülünün Dış politikası ortadadır . zarar da verseler mutlaka kollanmak durumundadırlar.

Meclis Riyaseti için D.P. nin genç ve ileri fikirli unsurları tarafından Dr. Ekrem Hayri Üstündağ lehinde - vaktiyle Refik İnce için olduğu gibi -, kesif bir propaganda hareketine girişildiği kimsenin meçhulü,değildir. Hatta bu unsurlar sırf bir taşla iki kuş vurmak için Köprülüyü bu makama lâyık görür tavır da takınmışlardır.

Hariciye Vekâleti için de durum aynıdır. Menderesin, müşaviri Fatin Rüştü Zorlu ile beraber haricî politikamızı bizzat idare ettiği bilinmektedir Bu yüzden zaman zaman Köprülü ile ihtilaflara düşüldüğü de hakikattir. Bunun bir misali Titonun ziyareti vesilesiyle ortaya çıkmış, resmî tebliğin Tito Ankaradan ayrıldıktan çok sonra neşredilmiş olması, garda Menderesle Köprülünün bir arada bulunmayışları gözden kaçmamıştır.

Herkes zanneder ki Köprülünün Dış Politikayı idare ediş tarzından en ziyade memnun olmıyan Hürriyet gazetesidir. Hayır! Bu, bizzat Menderestir.

Buna rağmen, "iç siyaset" meseleleri yüzünden "dış siyaset" i yeni Menderes Kabinesinde gene Köprülü "ismen" üzerine alacaktır.

Bambaşka bir sebepten olmakla beraber Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlunun vaziyeti de garantilidir ve yeni kabinede yer alacaktır. Bu sebep, Zeytinoğlunun son dört sene içinde vazifesinde gösterdiği hakikî başarıdır.

Bir başka Vekil, Fatin Rüştü Zorludur. Fatin Rüştü Zorlu, Kabineye alınmak için mebus namzedi gösterilmistir ve muhtemelen Devlet Vekili olacaktır. Bu Devlet Vekili, belki Başvekil yardımcılığını da üzerine alacaktır ve mutlaka dış politikayla dış yardımları koordine edecektir. Eski

Adnan *Menderes*

Seçimleri Kazanan Adam

Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Arasın damadı ve dolayısiyle Menderesin akrabası Zorlu, «kariyer» inde daima fırsatları iyi kullanan bir hariciyeci olarak tanınmış, değerli bir politikacımızdır.

Bu üç ismin haricinde yukarıda bahsedilen "kuvvetli kabine" şıkkı tahakkuk ettiği takdirde Hazım Türegün, Mümtaz Tarhan, Ekrem Hayri Üstündağ, Fethi Çelikbaş, Muammer Cavuşoğlu'lu hükümet, aksi halde diğer "temenni" lerin gerçekleşmesi beklenebilir. Her halde neticenin hemen bugünlerde anlaşılacağı muhakkaktır. Menderes, Gruptan sonra kabinesini kafasında kurmuştur. Şimdi kalan, bunun ilânından başka bir şey değildir.

Meclis

İktidar sıralarında izdiham

Reylerin yüzde ellisinden biraz fazlasını D. Parti, mebusların yüzde yüzünden biraz azını çıkarmış bulunuyor. Buna mukabil umum reylerin üçte birinden çoğunu toplayan Cumhuriyet Halk Partisi - Ana Muhalefet Partisi - Meclisteki sıralardan yirmide birini işgal edecektir. Ana Muhalefet Partisinin, İktidar Partisi olduğu devirden kalan bir seçim sisteminin - artık dünyada daha iptidaisi az bir sistemin - garip cilvesi! Buna rağmen yeni Meclis, gelip geçmiş bütün Meclislerin, mensuplarının şahsiyetleri bakımından en kuvvetli olanıdır ve Adnan Menderes iyi bir intihap yapmıştır.

Bir demokraside tek muhalefet elbette Meclisteki muhalefet değildir ve C H P. Genel Sekreteri Kasım Gülek Partisinin hattı hareketinde milletçe kendisine verilmiş 3 milyon küsur reyin kuvvetine güveneceğini açıkça belirtmiştir. Buna rağmen hükümet üzerinde bir Meclis kontrolü mutlaka lâzımdır ve görünüşe nazaran bu kontrol D P. Grupunda yapılacaktır.

Gerçi Halim Alyot vak'ası Menderesin manevî kuvvetini arttırmıştır. Liderin Partiye hâkim bulunduğunu göstermiştir. "Asî"lerin hayat hakkına saip olmadıklarını ispat etmiştir.

Halim Alyot vakası

Halim Alyon Basın ve Yayın U. Müdürü idi. Kardeşi Çanakkale D. P. teşkilâtı ileri gelenlerindendir. Alyot'lar Giritlidirler ve Çanakkalede hısımları çoktur. Halim Alyota hemşehrileri ve kardeşi mebusluk teklif ederler.

Basın Yayın Umum Müdürü Başvekâlete bağlıdır. Mebusluğu teklif edilen parti ise D. P. dir. Halim Alyot, Başvekil o sıralarda ziyadesiyle meşgul bulunduğundan hem Köprülüden (D.P.), hem de Ahmet Salih Korurdan (Başvekâlet Müsteşarı) müsaade alır ve yoklama kampanyasına katılmak üzere Çanakkaleye gider. Yoklamayı da kazanır...

Fakat Ankaraya gelince, kendisinden, adaylıktan feragati istenilir. Halim Alyot razı olmaz. Başvekil çağırır, fakat kabul etmeden önce bir feragatname. imzalaması talep olunur. Alyot reddeder, Başvekil de kabul etmez.

Mesele bir haysiyet meselesi olmuştur. Bu bakımdan da "Parti disiplini" icabı istenileni yapmakla mükellef Halim Alyot - madem ki D.P. saflarındadır, partisinin taktiğine uyacaktır; zira Parti demek hakikaten Gece Kondu Mahallesi demek değildir. İş bu safhaya getirildiğinden ve azara başkaları yerine kendisi muhatap bırakıldığından meydan okur ve müstakilen adaylığını koyarak Çanakkaleye gider.

Yoklamada kazanmış olduğu halde, seçimde aldığı rey bir kaç binden

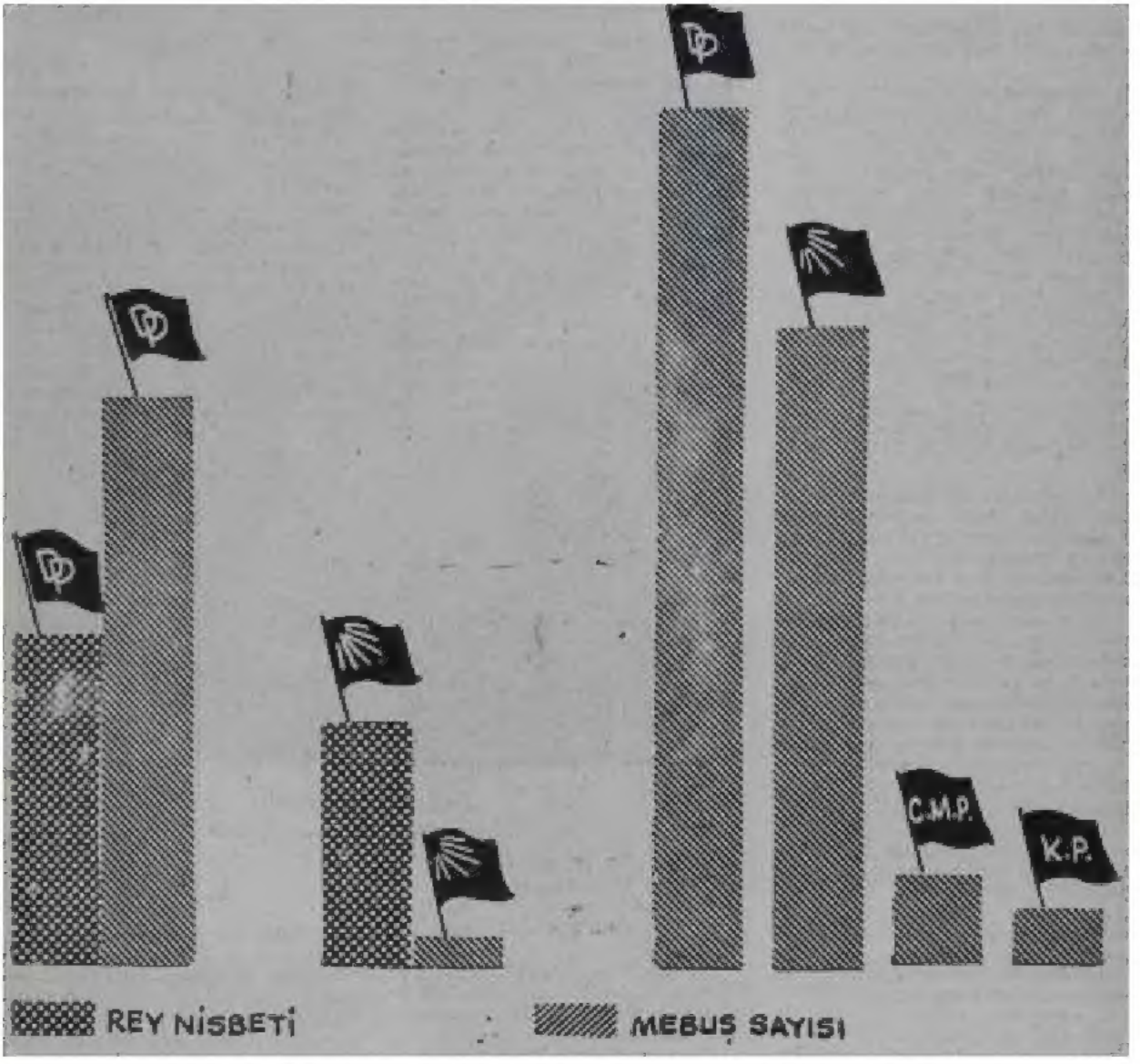

Bugünkü Sistemle

D.P: Reylerin % 53,14'ü C.H.P : Reylerin % 39,5'i
Mebusların % 94,82'si Mebusların % 5,5'i

Nisbî Temsil Olsaydı

D. P: 281 C. H. P: 211 C. M. P: 32 K. P: 18

ibarettir.

Buna mukabil Amerikadan gelip gene Çanakkaleden yoklamalara giren ve kazanan, fakat söz dinleyerek adaylıktan feragat eden Muammer Baykan, masallarda iyi çocuğun mükâfatlandırılması gibi bir mükâfata namzet haldedir.

«Muhalif - Muvafık» lar kim olacak?

Fakat D.P. Grupunda buna rağmen Menderesin her arzusuna boyun eğmiyecek muhalif - muvafıkların çıkacağına şüphe yoktur. Bazısı fikirleri, bazısı ideali, bazısı kanaatleri, bazısı vicdanı, bir kısmı da menfaatleri dolayısiyle lider'e karşı birleşecek mebuslar, adeta bir müstakil grup teşkil edebileceklerdir.

Bu zümreyi kimler idare edecektir? Sualin cevabını vermek için, Kabinenin teşekkülünü beklemek zarureti vardır.

Fakat Menderesin yaramaz çocukları yola getirmekteki mehareti ve kendi tabiriyle "bir kediyi odaya kapatıp üzerine sopayla giderseniz, elbette tırmalar" prensibi hâdiselerin müstakbel cereyanı üzerinde müessir olacaktır.

Müstakillerin durumu

Yeni Mecliste on müstakil mebus vardır Bunlar demokrat Parti listelerinden gelmiş olmakla beraber şahsiyetleri itibariyle memleket çapında kimselerdir. Sözleri - eğer söz söylerlerse ., müdahaleleri - eğer müdahale ederlerse bu fiilen tek partili Mecliste büyük kıymet ifade edecektir.

Müstakillerden pek çoğu ilk defa Meclise girmiyorlar. Ama bunlardan meselâ Ali Fuad Cebesoy hemen hiç konuşmaz, meselâ Hamdullah Suphi Tanrıöver hemen hiç bir hayatî meselede söze karışmaz.

Şimdi C. H. P. iktidarına karşı ilk bayrak açan Hikmet Bayur, Mecliste - yerini almış bulunuyor. Bu, müstakiller - için bir araya gelmek imkânını sağlarda, memleket hayrına olacaktır. Yoksa müstakillerin de tek başlarına politika güttüklerinde seslerini duyurmak, milletin kendilerinden beklediği fren vazifesini yerine getirmek ihtimalleri hemen hemen ortadan kalkar.

D.P.

Akordsuz sesler

Adnan Menderes, seçimler arefesindeki bütün nutuklarında arkada bıraktığımız dört yılı bir intikal devresi olarak göstermiştir. Şimdi, hem de bu derece geniş bir ekseriyetle millet tarafından iş başına getirileni daha doğrusu orada bırakılan Demokrat Parti, memlekette müstakar bir demokrasiyi kurmak mükellefiyeti altındadır. Bunun kolay olmayacağı aşikârdır. Zira fiilî tek parti, totaliterliğe giden yoldur ve milletçe kalkınmalar mutlaka şef sistemini lüzumlu kılmaz.

Demokrat Parti içinde şimdiden "muhalifleri cezalandırınız!" politikası taraftarlarının seslerini duyurmakta olmaları hüzün vericidir. Bunun en tipik misali, Osman Şevki Çiçekdağın geçen devre mebusu seçildiği ve fakat bu sefer reylerini C.M.P.'ye veren Kırşehir halkına:

"— Sizden hayır kalmadığı anlaşılıyor. Hakkınızda bir şeyler düşünmeli!" tarzında sarfettiği sözlerdir.

Çiçekdağ, düşünülecek şeyi düşünmüştür bile: Kırşehir vilâyetini kazalar halinde başka vilâyetlere bağlamak, böylece massetmek! Bu teklif ortaya atılmış, fakat hiç olmazsa şimdilik - Allahtan! - iltifat görmemiştir.

Zihniyeti aynı, meali başka sözleri bu sırada Naci Berkman da kaybettiği Malatya'da söylüyordu.

Başka bir misal, seçimlerde C.H.P. den namzetliğini koyup ta kazanamıyan küçüklü büyüklü memurların vazifelerinden alınmalarıdır. Bu hususta alâkalıların emir aldıkları, hem de bu emrin pek yüksekten geldiği hakikattir.

İktidar çevreleri başka partiye bağlılıklarını fiilen bildirmiş olan bir takım memurların devlet mekanizması içinde dişlileri kırmak tehlikesi yarattıklarını, alınan tedbirleri müdafaa sadedinde beyan etmektedirler. Hattâ bilhassa Amerikâda bu mekanizmanın iktidarla beraber değiştiği de hatırlatılmaktadır. Doğrudur da... Buna mukabil su ofisteki bir memuru, şu vekâletteki bir şefi böyle bir sebeple tedirgin etmek, kanunları bir muayyen tarzda telâkki manasına gelir ki, bu telâkki tarzının demokrasilerde makbul görülmediği aşikârdır.

Meclisteki mebusların yüzde doksanını sinesinde toplayan bir Parti bu şekilde hareket etmeden evvel - prensibinin münakaşası hariç - secim kanununu namzetliğini koyacak memurları evvelemirde istifaya mecbur edecek tarzda tadil etmelidir.

Akordlu sesler

Fakat gene D.P. içinde demokratik nizamların teamül olarak değil, beyaz üzerine siyah harflerle, kanunlar halinde memlekete getirilmesi taraftarı bulunanlar çoktur. Bizzat Celâl Bayar, Anayasanın değiştirilmesi lüzumunu - hiç olmazsa Reisicumhurların seçim kampanyaları boyunca durumları bahsinde - açıkça belirtmiş hatta peşin peşin o şekilde davranmıştır.

Faik Ahmet Barutçu
Mecliste yokluğu hissedilecektir

Bu bakımdan Anayasanın, Tek Parti devrinden kalma Meclis Nizamnamesinin tadili D.P. 'de zaruretine inanılan tadillerdir.

Buna mukabil radyoya sıkı sıkıya sarılınmakta devam olunacağı, sızan haberlerden anlaşılmaktadır.

Büyük Kongre

Adnan Menderesin Meclisin son" bahar döneminden evvel D.P. Büyük Kongresini de toplayacağı ve Büyük Zafer'in sağladığı prestij soğumadan Partisinin delegelerinden de müstakbel icraatı için "açık kart" isteyeceği belli olmuştur. Unutmamalıdır ki Partinin Genel İdare Kurulu Başvekilin, bilhassa son Menderes kabinesinin teşekkülüne kadar açıkça tenkid edildiği tek yer, Menderesin de kaale aldığı tek kurul olduğu unutulmamalıdır.

Herhalde Büyük Kongrenin kulisleri hararetli mücadelelere sahne olacaktır ve bunun hazırlıklarına taraflar şimdiden başlamışlardır. Tabiî hazırlıklar henüz temas safhasındadır ama Meclisin ilk günlerinde daha da gelişecektir, zira asıl tanışma o zaman olacaktır.

C. H. P.

Bir Kelle aranıyor ,

Her hezimette, bir kellenin bu hezimeti ödemesi Osmanlı tarihinde anane haline gelmişti. Tarih tekerrürden ibaret olmalı. Şimdi de Cumhuriyet Halk Partisinde bir kelle aranmaktadır ve hemen de bulunmuştur: Nihad Erim!

Hikâye şöyle başlar:

C. H. P. 1950 seçimlerini kaybettikten sonra Kurultay toplanır. Genel Başkanlık mevkiini hiç kimse münakaşa etmemektedir. Fakat fiilen Parti teşkilâtına hâkim vaziyette bulunan Genel Sekreterlik için mücadele kapısı açıktır, İki de namzet vardır: Şemsettin Günaltay ve Nihad Erim.

Halbuki bir "Outsider", Kasım Gülek kazanır.

Buna rağmen, İsmet İnönünün yakını bulunmanın verdiği kuvvetle Nihad Erim, partinin politikasını şahsen çizmeye kalkar. Ulus gazetesinde de tek ses olmamakla beraber gazetenin idaresini elinde tuttuğundan umumî havayı o çizer.

Gazete, hele muhalefet ileri gelenleri için en büyük kuvvettir. Gazeteye hâkim olan, hiç olmazsa umumi efkâr önünde Partinin hâkimi gibi görünür; üstelik Parti, yüksek kade-

meleri itibarile <<meclis dış>> da bir hüviyet taşıyorsa başka sesler hiç duyulmaz. Nihad Erim bu iki kuvvetten (İnönü ve Ulus) faydalanarak C.H.P. nin birinci derecede mesulü olur.

Ulus bir muayyen siyaset takip etmektedir: Demokratlar memleketi batırıyorlar, milleti kurtarmak lâzım! Bütün yanlar siyah renktedir. İktidarın hiçbir hareketi beğenilmemekte, her adımı, daha neticeleri dahi alınmadan, sadece tenkid olunmamakta, üstelik baltalamaktadır. Şahıslara hücum ihmal edilmemekte, her ne pahasına olursa olsun C H P. nin iktidarı alması gerektiği telkin olunmaktadır.

Vakta ki Ulus, bilhassa Nihad Erimin ısrarı ile kapanır - zira C, H P, mallarının alınması sırasında Maliye Vekâleti '"Ulus" ismini Partinin muhafazasına kanunun mâni bulunmadığını bildirmiş, fakat Muhalefet "illâ da almam" diye ayak direnmiştir - Yeni Ulus kaşla göz arasında fiilen partinin neşir organı olarak ortaya çıkıverir.

Ulus Partinin malı olduğu halde, Yeni Ulus bir "şahsî teşebbüs" tür. Şahsi müteşebbis de Nihad Erim'dir. Bu iptidaî gazete, hele ilk başlarda, imkânları nisbetinde o kadar çok satar ki sahibi az zamanda bol para kazanır. Zira doğrusu istenilirse Yeni Ulusun ele alınmasındaki tek hikmet ne Yalçının makaleleri, ne Erimin yazılarıdır Sadece, tepesindeki Ulus kelimesidir.

Nihad Erimin bu hem manevî, hem maddî avantajları kendisine Parti içinde bir yığın düşman celbeder. Hizipler ortaya çıkar. Bunların belli başlıları Nihad Erimin ve Kasım Güleğin guruplarıdır. Şemseddin Günaltay da, yanda olmaktan ziyade biraz yukarda ayrı bir klik teşkil eder. Erimin muhalefetine rağmen Gülek Kurultayın fevkalâde içtimaa çağırılmasını sağlar ve Genel Merkezin bir takım yetkiler ele geçirmesini önler. Zira kim ne derse desin. Genel Kurulun eline gecen her yetki Nihad Erimin eline gitmektedir. Zira İsmet Inönü hemen her meselede onun tarafını, açıkça olmamakla beraber, iltizam eder bir durum takınmaktadır.

Nitekim. Serim Kampanyasının esasını da Nihad Erim tesbit eder.

Yanlış bir politika

C H P bu sırada iki yol tutabilirdi: Milletten, kuvvetli bir muhalefet teşkil etmek için rey isteyebilir: milleti, iktidara mutlaka geleceğini söyleyerek reyini kendisine vermeye zorlayabilirdi. Nihad Erim, ikinci yolu tercih etti.

Düşüncesi şuydu: Totaliter iktidar millet üzerinde baskı yapmaktadır. Türkiye de muhaliflere hayat hakkı yoktur. (Kendisinin ne kadar rahat yaşadığını unutuyordu). Halk, iktidara geleceğinden emin olmadığı bir partiye rev vermekten korkacaktır. Ancak reylerinin "ekseriyet partisi" ne gideceği kanaatinde bulunursa, böyle bir hareketi yanar. O halde ona, C. H. P. nin iktidarı alacağı fikrini telkin etmeli.

İşte bütün seçim kampanyası bu temelin üzerine bina edilmiş, İsmet İönüden Kasım Güleğe kadar her sözcü sanki C.H.P. yarın, öbür gün mutlaka millet mukadderatına hâkim olacakmış gibi konuşmuş, hattâ - istikbale ait tehditlerde bile bulunmaktan kaçınmamıştır.

Yalnışlık buradadır. Millet, haklı veya haksız, başında aynı isimler bulunan ve 1950 de büyük ıstıraplar, eziyetler, fedakârlıklar neticesi devirmeye muvaffak olduğu kadronun yeniden ürkmüştür ki karma liste yapmaya hazırlanan şehirliden, tarladaki köylüye kadar pek çok kişi reylerini büyük bir tehalükle Demokrat Partiye vermişlerdir.

Halbuki 1950 seçiminden ders alınabilirdi. Hiç kimse şüphe etmemektedir: D.P'ye muhalefet kuvvetli bu-

Cezmi Türk
Gelemiyen biri daha

lunsun diye verilen reylerdir ki onu bu kadar büyük ekseriyetle iktidara getirmiştir,

«Yeni Ulus» «Halkçı» oluyor

Nihad Erim bu kadarla da iktifa etmeyerek kendini Kocaelide sağlam görmediğinden ve "Ankara Bizimdir" zannettiğinden, tepeden inme olarak İsmet Inönü'lü listede yer almıştır. Bu, Nihad Erim ismini listeleri için zaaf telâkki eden Ankara teşkilâtını da bir anda "Liderin gözdesi" aleyhine çevirmiş, ihtilâf gazetelere dahi aksetmiştir. Zaten teşkilâttan meselâ Fuad Börekçi, meselâ Hıfzı Oğuz Bekata, Yeni Ulus ve onun sahibi hakkında alenen en ağır şekilde "tenkid"lerde bulunmaktan geri kalmamaktadır ve buna herkes şahittir. O kadar ki, il merkezindeki toplantılarda görüşülenler karşı partinin gazetesine bizzat merkez mensupları tarafından muntazaman verilmekte ve Zafer bu havadislerin kaynağını açıkça yazmaktadır. Gazete, 9 Mayıs tarihli nüshasında şöyle demiştir: "Gazeteciler, toplantıdan casuslar! diye kavuşmuşlardı, fakat ne kadar gariptir ki toplantının bundan sonraki safahatını, C.H.P.nin Ankara listesinden mebus adayı gösterilen ve aynı toplantıda bulunan bir zattan alarak yazıyoruz."

"Düşmanımın düşmanı, benim dostumdur" prensibi Nihat Erimin aleyhinde bulunanları birleştirmiştir... ve bu, Nihad Erimi Yeni Ulus isminden etmiştir. Fakat Yeni Ulus ismi kâfi değildir. Seçimler bilinen hezimetle sona erdiğinden beri İsmet İnönü'den istenilen, gözdenin kellesidir. Yeni Ulus, çarşamba günü, mayısın sonundan itibaren Halkçı adıyla çıkacağım bildirmişse de — Ulus'u tekrar Parti çıkaracaktır —, Erimin bu kadarla kurtulması güçtür. Dün etrafında dört dönenler, bugün kendisini adeta karantina altında tutmaktadılar. Çok yakın arkadaşları müstesna, Partide hiç kimse kendisiyle lâf dahi etmek istememektedir. Genel Başkanı ziyaret eden Veteriner fakültesi talebesinden bir gurup, Parti teşkilâtının "gençleştirilmesini" talep etmişleri hezimetin sebebi hakkındaki görüşlerini yaşlı lidere anlatmışlardır.

Kurultay

Bilhassa istenilen Kurultayın içtimaa çağırılmasıdır. Halbuki Kurultay hemen bugünlerde, bu hava içinde toplandığı takdirde sadece Nihad Erimin değil, bir çok kimsenin kellesi düşecek ve muhtemelen galip, seçimler boyunca dikkatle ikinci plânda kalmış Kasım Gülek olacaktır. Bunu idrâk eden Nihad Erim, toplantı tarihini mümkün olduğu kadar geçe atmaya çabalamakta, "hezimetin mesulü" nün düşmanları ise yalın kılıçla onun üzerine yürümektedirler.

İsmet İnönü, mücadele azminden bir şey kaybetmişe benzememektedir. Şimdilik Nihad Erimi himayede hiç olmazsa manevî bakımdan - devam etmektedir. Kurultayda onu kollayacağı da anlaşılıyor. Buna rağmen Kurultay, Erimin kellesini mutlaka isterse, bundan evvelki misaller Inönünün arzuya uyması ihtimalini daha kuvvetli bit ihtimal haline getirmektedir.

Her halde C. H. P. içindeki umumî arzu, işlerin yepyeni bir zihniyetle yeniden gözden geçirilmesi, bünyenin hastalığının iyice teşhisi ile tedavi yoluna gidilmesidir.

Şimdiden Cemil Said Barlas gibi Parti ileri gelenleri bu arzuyu gazete sütunlarında açığa vurmuşlardır. Teşkilâttan yağan telgrafların bir kısmında, eski zihniyete uyularak "bağlılık" hisleri arzedilmekteyse de, diğerleri sert tenkitleri ihtiva etmektedirler.

Şehircilik

İstanbulun Köprüsü

Reisicumhur ve İstanbul Milletvekili Celâl Bayar, bir yaz günü İstanbul Valisi Fahreddin Kerim Gökaya, Yalovada:

"— İstanbul köprüsünü mutlaka yapacağız" demişti.

Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu, seçimlerden sonra — 9 mayıs 1954 — hükümet adına resmen Anadolu Ajansına bir beyanatta bulunarak köprünün "Önümüzdeki çalışma devresi içinde" tahakkuk ettirileceğini bildirmiştir. Hükümet bu suretle, Celâl Bayarın ve İstanbulluların arzusunun is'afını üzerine almıştır.

Kemal Zeytinoğlu — Vekiller arasında "önümüzdeki çalışma devresi" için vaadlerde bulunmak serbesti ve cesaretine sahip tek adam —, halen köprünün etüdlerinin yapılmakta olduğunu ve dünyanın diğer memleketlerinde bu gibi işlerin nasıl başarılmış bulunduğunu gözden geçirildiğini beyanatında açıklamıştır. Bu suretle anlaşılmıştır ki, fiilen çalışma başlamıştır.

Bir zamanlar Millî Kalkınma Partisinin Lideri olan — hâlâ öyle — ve halen Demokrat Partinin Sivas listesinden müstakil olarak mebus çıkan meşhur Nuri Demirağ Reisicumhurun refakatinde hususi vagonla Samsuna yaptığı, seyahatte bu köprünün "Hayatının gayesi" bulunduğunu Celâl Bayara anlatmış, vaktiyle o mevzuda yaptırdığı tetkikleri alâkalılara vermeye hazır olduğunu bildirmiştir.

Bu seyahate iştirak etmekte olan Bayındırlık Vekili Kemal Zeytinoğlu, hafifçe gülümseyerek, bunun büyük faydalar sağlayacağı cevabını vermiştir.

Meşhur Nuri Demirâğın bu tetkikleri, yirmi sene kadar evvel yaptırılmıştı.

Gamsız Teyzenin Maceraları

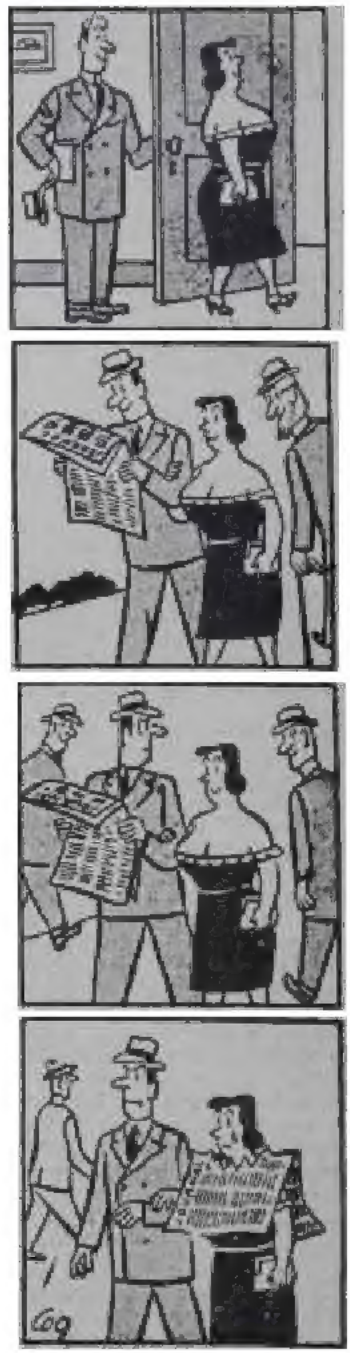

AKİS

Hoşunuza Gittiyse

Hemen

ABONE OLUNUZ

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Fransa Karar Arefesinde

Mücahit Topalak

Hindıçınıde, Vietmın kuvvetlerinin muhasarasına ıkı aya yakın bir zaman kahramanca mukavemet ettikten sonra, nihayet 7 mayısta sukut eden Dıen-Bıen-Fu müstahkem mevkiının yarattığı hayal sukutu hiç şüphesiz kı Cenevre konferansında cereyan eden müzakerelere geniş ölçude tesır ıcra etmıştır. Bu tam bir askerı felâket olmasa bile, psıkolojık bakımdan batık müzakereçilerin durumunu sarsacak ve kararları tacil edebilecek mahıyette bir hâdıse sayılmak lâzım gelir Bu arada, uzun zamandan berı münakaşa mevzuu olan taksım plânının, beklendığınden daha çabuk açıklanması ve bir teklıf şeklını alması ıhtımalı vardır

Cenevre konferansını takıp eden gazetecilerin hemen hepsı, konferans muzakerelerıne muvazı olarak, böyle bir taksım plânı üzerınde çalışılmakta olduğunda muttefiktirler, hattâ bu gazetecilerden bazıları, batı Ular tarafından boyle bır teklıf ılerı sürulecek olursa, komünıst blokun, bunu pek muhtemel olarak müsaıt karşılıyacağı fikrını ızhar edıyorlar. Onların kanaatınce, Sovyet Rusya kadar komünıst Çının de, Vietmın'ın de, Hındıcını ıhtılâfının beynelmılel bır mâhıyet kazanmasında menfaatleri yoktur. Bınaenaleyh, batılılar tarafından taksım esasına mustenıt bır tetkıke tâbi olması ve musaıt karbır tetkıke tâbi olması ve mksait karşılanması ihtımalı çok kuvvetlıdır

Hındıçını savaşına müzakere yoluyla bulunacak bir hal tarzı çerçevesi ıçınde taksım cihetıne nasıl gidilebilir? Bunun ıçın elde bazı plân taslakları vardır. Bunlardan bırı uzun zamandan berı Ingıltereye affolunan plândır kı, üzerınde en çok durulan da budur.

İngıltere, Cenevre konferansından evvel komünıst Çıne bır ıhtarda bulunulması ve Güney . Doğu Asyada müttehıt bır hareket tarzı tayın edılmesı hakkında Amerıkalılar tara fından ılerı surülen teklıfı ve Hındıçınıye sıyasî ve askerı müdahalede bulunmak ıçın vaki telkını reddettıkten sonra, bu meselede ehemmıyetı gün günden artan bir rol oynamakta ve halen Cenevre konferansında batılıların komünıst blok ve bılhassa komünıst Çınle ırtıbatlarını temin etmektedır. Zıra Intrıltere, büyük batılılar arasında, komünıst Çını tanımış ölen yegâne devlettir Bu ıtıbarla, Hındıçının taksımı ile ılgılı plânlardan bırıncısının de İngılterden sâdır olması normal görunmektedır. Bu plânın, tamamen İngılız eserı olmasa bile, esas ıtıbarıyle şu noktaları ıhtıva ettığı bılınıyor.

1 Komunistlerle umumı mahı yette siyasî bir hal tarzına varılmasına ıntızaren bir «ateş kes» anlaşmasının yapılması;

2 . Bu ateş kes emrınden sonra Vietnam topraklarının taksımıne tevessül edılmesi;

3 " Cenevre konferansından sonra kurulması tasarlanan Güney Doğu Asya savunma sıstemı ile hangı memleketler ılgıleneceklerse, o memleketlerın, Vietnam'da yeni teessüs edecek olan hududu teminat altına almaları

Taksım plânına muvazı olarak, Hayfung'u ve bu lımanı Hanoi'ye bağlayan yolun beynelmılel statüye tâbi kılınması da bahıs mevzuudur Bu takdırde Hanoı de serbest şehir olacaktır. Esasen, daha evvel Fransa ile Mıllıyetçi Çin arasında aktedılmış olan bir anlaşma gereğınce, eskı denberı güney batı Çının çıkış lımanı sayılan Hayfung serbest lımanı statusune bağlı idi. Bılâhare, Çınde vazıyete komunistlerın hâkım olmaları üzerıne bu anlaşma feshedılmıştir. Şımdı, Vietnam'ın taksımi plânı ile beraber, Hanoı Hayfung hattına yıne eski statünün ıadesı de mumkun gorulmektedır

İngilizlere atfolunan plânda, taksım hattının nereden geçmesi lâzım geldığıne daır bır sarahat yoktur. Şüphesiz kı bu husus, muzakerelere halel vermemek maksadıyle müphem bırakılmıştır ve konu üzerinde - muzakere açılırsa , Çınle tartışmaların cereyan edeceği şuphesızdir. Zira Fransızların, bu hattın mümkün olduğu kadar şımalde, komunistlerın ise cenuba daha yakın bır yerde tesbıt edılmesını isteyecekleri, aşıkârdır. Bununla beraber, ciddî savılabilecek Fransız kaynaklarında ızhar olunan bır kanaate göre, boyle bir taksım plânı tahakkuk ettırılırse, hududun 20 nci arz dairesinden geçmesi en muvafik şekil olacaktır. Zira, aynı kaynaklara göre, 20 nci arz dairesi, yarımadanın en dar yerıne rastlamaktadır Bu suretle nısbeten kısa bir hudut hattını muhafaza etmek lâzım gelecektır Bu ıse Vietnam kadar, bu yeni hududu teminat altına alacak olan devletlerın de ışını kolaylaştıracaktır

Lâkın, Fransa yı bulaşmış olduğu Hındıcını belâsından kurtaracak yegâne care olan bu plânın tahakkukuna başlıca ıkı mânı vardır. Bunlardan bırıncısı, Hındıçnı savaşına devam edılmesını ısteyen Amerikanın tavrıdır Son hâdıselerden sonra bu tavrın ne dereceye kadar değışmış olduğu ıyıce anlaşılamamıştır

Dığer manıa da bızzat Vietnam hükumetının ıtırazıdır

Uzak Doğu

Cenevre Konferansı

Gecen 18 Şubatta Berlında Amerıka, İngıltere, Fransa ve Sovyet Rusya Dışişleri Vekılleri, konferansın nihaî teblığını hazırladıkları sırada Foster Dulles şu muhım noktanın teblığe ılâvesi ıçin ısrar etmış ve muvaffak da olmuştu·

"26 Nısanda Cenevrede toplanacak olan konferansa Komünıst Çının de ıştırak edecek olması, Çının Amerika tarafından tanınması mânasına gelmıyecektır."

Komunist Çın, Amerika tarafından tanınmıyacaktır. Komünist Çıne hıç bır tavızde bulunulmayacaktır. Komunist Çın meşru bir rejım değıldır, Evleviyetle beş buyük devletten bırı de değıldır Binaenaleyh Cenevre konferansı şu veya bu şekılde beş büyük devletın buluştukları bir toplantı da sayılamaz. Bu konferansa dığer ılgılı memleketlerle birlıkte Çin de ancak davet edılecektır

Çin Büyük Devlet midir?

Teblığı pek az kımse okudu ve yıne okuyanlardan pek azı Amerikanın ısrar ettığı bu noktayı değerlendırebıldı. Buna mukabıl, çın çın öten komünist propagandasını herkes duydu·

Rusya, nihayet Amerıkaya Komünist Çını buyük devlet olarak kabul ettırmıştir. Delılı mi? İşte Cenevre Konferansı

Batılılar da bu propagandaya karşı gelmek istedıler. Pek muvaffak olunamadı

Rusya, konferans hazırlıkları ıçin Komunist Çının de fikrını almak istedığını söylüyor, bu yüzden cevaplarını geciktırıyor, velhasıl, her fırsattan ıstıfade ederek Çının, konferansa büyük devletlerden bırı olarak gittığıne umumî efkârı inandırmaya çalışıyordu. Muvaffak da oluyordu

İşin aslı aranırsa, bu muvaffakıyette, batılıların reaksıyonları arasındakı farkın da rolü yok değıldır Ingıltere zaten 950 den berı Komünist Çını tanımıştır. Çin nedır İngıltere ıçın? Kıta üzerındekı 400 mılyon sterlıng menfaat. Komünist Çin bu İngılız menfaatlerını tanırsa, Komünist Çın, İngıltereye Asyada tıcaret yapmak ımkânlarını verirse, mesele yok. İster büyükıster kuçük devlet olsun,

Komünist Çin, Fransa ıçîn nedır? Hındıcını... Komunist Çin, Hındıcınıdekı âsi kuvvetlerı desteklemekten vazgeçsın, bu suretle Fransa nefes alsın da, ne olursa olsun. Komünist Çin büyuk de olsa küçük de olsa Fransa ıçın ancak Hındıçınıde, Hındıçınıdekı müdahalesi kadar mevcuttur. Pekın, elını Ho Şi Mın'den çekecek olsa, Fransa Avrupada da derın bır nefes alabılecek ve ... şu mahut Avrupa Savunma Camiasını tasdık bahsinde Amerika ile daha serbest

Düşman Kardeşler
Güney ve Kuzey delegeleri konferanstan ayrılıyorlar

konuşabilecektir

Halbukı, Amerika için Komünist Çın bütün Asyanın ve oradan hareketle bütün batı âlemının ölum kalım davasında en büyük unsurlarından bırıdır. Komünist Çin tanınır ve büyuk devletlerden bırı sıfatıyle mılletler camıasına katılırsa, burada Sovyet Rusya kuvvetlı bır ortak kazanmış olacaktır.

Komünist Çın bır kere Asya mılletlerı lıderı olarak ortaya çıkar ve bır nufuz sıstemı tesısıne muvaffak olursa, butun Asyanın kaybı ile terazının kefesı komünıst bloka doğru eğılecektır ve bu bır bakıma üçüncü bır dünya harbı demektır. Zıra, üstünlüğune kanaat getırdığı dakıkada komunıst blok harbı göze alabılecektır.

Harp Çıkarl. Sesleri..

Komünist propagandasına karşı başlangıçta bu görüş ve davranış farkı yardı. Konferanstan az evvel Parıste Atlantık Paktı Konseyı toplandığı zaman bu fark bır ıhtılâf derecesınde gelıştı.

Dulles 5 nısanda söyledığı bir nutukta batılı memleketlerin Komunıst Çıne muştereken bir ıhtarda bulunmalarını ve Guney . Doğu Asyada muttehit bir hareket tayın etmelerını ıstemıştı. Komünıst Çınin bır serı mütecavızlerı desteklemesıne müsaade edılmıyecektı.

Fakat Avrupalı memleketler: Bu harptır... dıye bağrıştılar.

Amerika, Hındıçınıye doğrudan doğruya mudahaleye meyledıyordu Fakat bunu tek başına yapamazdı Bu zarureti ne Amerıkan umumî efkârına, ne de Amerıkan Kongresıne kabul ettırmek mumkündü Bu müdahale ancak mılletlerarası bir muzaharetin çerçevesı dahılınde, buna müstenıden olabılırdı

İngiltere Hayır dedi.

Atlantık Konseyi toplantısı münasebetıyle Pariste buluşan üç batılı devlet Dışişleri Vekılı Cenevre konferansında takıp edılecek hareket tarzını inceledıkleri sırada, bu müdahale fikrı ortaya çıktı ve Ingılteredeн de ışbırlığı istendı. Bunun üzerıne İngılız Harıcıye Vekılı Anthony Eden'ın 24 nisan cumartesi günü süratle Londraya döndüğü görüldü. Eden, teklıf ten İngılız Kabınesını haberdar edecekti. Nıtekım o gece Hariciye Vekılı ile Başvekıl uzun bir görüşme yaptılar ve ertesi sabah, bır pazar sabahı, İngılızlerde âdeta mukaddes sayılan hafta tatılı hıçe sayılarak kalbıne toplandı. Toplantıya kara, hava ve deniz kurmay subayları da ıştırak edıyorlardı

Bu sırada Vaşıngtonda Başkan Eısenhower mıllî güvenlık konseyını perşembe günü için Beyaz Sarayda toplantıya davet etmıştı. Başkan. «Mühım kararlar günündeyiz» dıyordu

İngılız Kabınesi pazar günü öğleden sonra da bir toplantı yaptı ve oturum geç vakıtlere kadar sürdü. Hındıçınıye müdahale teklifi goruşulüyordu.

Vaşıngton, İngılız hükümetının kararını tacil etmek ve bu kararı bıran evvel öğrenmek için, Nato manevralarını takıp etmek üzere Parise gitmış olan Amerıkan Kurmay Başkanları Heyeti Reısı Amıral Radford'a Londra yoluyla Vaşıngtona dönüş emrı verdı Radford Londrada, İngılız kara, hava ve deniz kurmay başkanları ile goruştü. Bunlar, bır gün evvel kabıne toplantısına ıştırak eden kumandanlardı.

Hayır. İngıltere Cenevre konferansından evvel Hındıçınıde hiçbir askerî ve siyasî taahhüde gırmiyordu.

Amiral Radford keyfiyeti Başkan Eısenhower'e bıldırmek üzere memlekete dönerken, İngıltere Başvekılı Sır Wınston Churchıll, 27 nısan tarıhlı nutkiyle İngılterenın bu kararını açıkladı

"Cenevre konferansından evvel... Hayır "

Bu nutuk Avam Kamarasında uzun uzun alkışlandı

Baslangıcta Kelam var ıdı

Bu Cenevre konferansına batılıla rın büyük bır blofle gıttıkleri ın tıbanı uyandıran şey hep soz söylen mış, fakat cıddî karar alınmamış olmasıdır. Dulles mudahale fikrını attı Nıxon doğrudan doğruya mûdahale den bahsettı. Sir Wınston Churchıll mudahale etmıyeceğım dedi; fakat Cenevre konferansından sonra ne olacağını söylememek suretiyle muphem bir hava yarattı

Nıhayet, Başkan Eısenhower, bır nutuk söylemek suretıyle Dulles ın konferansta bir şey yapacakmış da hazırlanıyormuş ıntibaını uyandırmağa çalışan durumunu büsbütün muallâkta bıraktı ve Amerika Harıcıye Vekılı Vaşıngtona dönüşünü tacil etmek lüzumunu hissetti.

Fılhakıka, Başkan, nutkunda, Cenevre konferansının neticeleri alınmadan evvel Guney - Doğu Asyada herhangi bir harekete teşebbüs edılemiyeceğini soyliyerek İngılız tezını benımsiyordu. Yine başkan bir Modus Vivendı aranması lâzım geldığını belırtmek suretıyle İngılızlere affolunan Hındıçınının taksımı plânına da açık kapı bırakmış oluyordu.

Fakat, konferansta, Hındıcını meselesının müzakerelerine hangi memleketlerin ıştırak edeceği meselesi henüz halledılmemış bulunduğundan evvelâ Kore ele alındı ve karşılıklı tezler ılerı surüldü.

Almanya plânının Çince Nushası

Körenin sulh ıçınde birleştirilmesi ile ılgılı komunist plânını Kuzey - Kore murahhas heyetı ızah etti. Bu plâna göre. 1) Altı ay ıçınde bütün yabancı kuvvetler Koreyi terkedecekler; 2) İkı Kore parlâmentosundan ayrılacak heyetlerın teşkıl edecekleri muhtelit bir komisyon seçım yapacak, 3) Birleşmiş Mılletler hıçbir işe karışmıyacaklar.

Sovyetlerin Berlın konferansında Almanyanın birleştirılmesi ıçın ılerı sürdükleri tezın aynı

Buna karşılık, batılıların tezi de yine Berlın konferansında ılerı sürdükleri plâna muşabıh

Ortada bir ortalama tez var kı, keşke olmasaydı, zıra batılılar arasında İhtılâf çıkardı:

Avustralyanın tezi. Bunu muttefiklerın çoğu kabul ettığı halde Güney Kore Başkanı Singman Ri reddedıyor. Kendi zavıyesınden haklı da. Çunku Avustralyaya aıt olan bu plân gereğınce, yalnız Kuzey . Korede değil, aynı zamanda Güney Korede de hem de Birleşmuş Mılletlerın nezaretı altında

seçim yapılacak. Bu düpedüz ve mutlak surette Rus idaresinin çökmesi demektir. Halbuki, ihtiyar başkan için kendi idaresini bütün Koreye teşmil etmek, Koreyi birleştirilmesinden çok daha mühim görünüyor: Koyun can derdinde, kasap ..

İşte bu ihtilâfa çare bulmak için şimdi dokuzlu bir komite kurulmuş bulunuyor. Bir de komünistlerle görüşmek üzere yedili bir komite var.

Kore meselesi konferansta uykudadır.

Kolombo Konferansı

Cenevre konferansından iki gün sonra 28 nisanda Seylânın merkezinde toplanan Kolombo konferansına bidayette Cenevre konferansına rakip konferans nazariyle bakıldı. Bu konferansa Cenevreye gitmemiş olan Asya memleketlerinin Başvekilleri iştirak ediyordu. Hindistan, Pakistan, Birmanya, Endonezya ve Seylân, gün demsiz bir toplantıda bütün Asya meselelerini müzakere edeceklerdi. Bu arada Hindiçini meselesinin ilk plânda tetkik mevzuu olacağında şüphe yoktu. Bu bakımdan Kolomboyu, Cenevrenin yardımcısı saymak bile mümkündü. Zira Cenevrede Hindiçini meselesinin müzakeresine bir türlü başlanamamış olmasına mukabil, Asyalı Başvekiller, daha evvel Nehru, tarafından ileri sürülmüş olan plân üzerinde bu işi derhal ele alabilecekleri Cenevrede, İngilterenin komünist Çini tanımış olması hasebiyle, Çinle en kolay irtibat tesis edebilen ve bu suretle - bilhassa Amerikan siyasetinin yukarıda belirtilen sebepler yüzünden bocalar hale gelmesi üzerine bütün inisiyatifi eline almış görünen Eden, Kolombo ile Cenevre arasında bir irtibat kurmayı düşünmüş ve Kolombodaki Başvekillere birer mesaj göndermek suretiyle buna teşebbüs etmiştir.

Kolombo, müşahhas neticelere yaramadan dağılmış ve Hindiçini meselesini de yine Cenevreye havale etmiş bulunuyor. Lâkin Edenin tesis ettiği irtibatın değeri bakidir. Zira şimdi, Hindiçini meselesinde ne kadar gizlenilmeğe çalışılırsa çalışılsın bir taksim plânı üzerinde durulduğu bilinmiyor. Taksim haddizatında bir şeyi ifade etmez. Bunu teminat altına alacak siyasî garantiler lâzımdır. İşte bu garantilerle ilgilendirilmek suretiyle beş Asyalı devlet Hindiçini işine bulaştırılabilir ve oradan hareketle Güney - Doğu Asya için tasarlanan tedafüi paktla da alâkadar kılınabilirler.

Taksim: tampon devletlerin yeni esası

Başkan Eisenhower Cenevre konferansı devam ettiği sırada, bu konferansın Asyada bir Modus Vivendi araması lâzım geldiğini söylediği zaman Hindiçininin taksim esası üzerinde daha çok durulmağa başlandı. Avrupadaki gibi bir Modüs Vivendi hatıra Almanyayı getirdi.

İki sistemin tam manasiyle barışmadan, fakat döğüşmeden bir arada yaşayabilmeleri için çok kere tampon devletlere ihtiyaç hissedilmiştir. Tam manasiyle barışmadan ve fakat döğüşmeden yaşanılan yerlere bakılsın: Avrupada Almanya, Asyada Kore görülür.

Son günlerde memleketimizi ziyaretle konferanslar veren bir Fransız yazarı bu durumdan açık ve sarih bir kaide çıkarmış bulunuyor: Artık tampon devletlerin yeni esası taksimdir. Almanya gibi, Kore gibi ve ileride muhtemelen Hindiçini gibi.

Ortada bu derece açık bir vakıa dururken bu zamana kadar bu hususa yanaşılmamış olmasının sebebine gelince, yine aynı Fransız yazarına göre, bu, ilgililerin görüşleri arasındaki farktan, bilhassa Fransa ile Amerikanın Hindiçini meselesinde ehemmiyet verdikleri hususların sırasındaki tefavuktan ileri geliyor.

Hindiçini meselesinde Fransa için mühim olan şeyler, ehemmiyet derecelerine göre şöyle sıralanıyor:

1) Biran evvel harbi durdurmak.

iki ahbaplar
Molotof ve Çu En Lay

Fotoğrafçının çaresi

Cenevrede Rusların ikamet ettiği köşkten resim almak için tek çare bu olmalı

2) Fransanın Hındiçinıyi muhafaza edebılmesi; 3) ve nihayet Hındiçininin komunist olmaması

Amerika için ise ehemmiyet sırası şudur:

1) Hındıçınının komunist olmaması; 2) Harbı durdurmak... O kadar.

Cenevre konferansında Hındıcını meselesının muzakeresine başlanacağı sırada, 6 mayısta Fransız Hükümeti nın Hındıcını meselesinde meclisten i·tımat istemek zorunda kalmasının sebebını de meclisin, Cenevrede Hındıçını meselesinde Amerikan listesinin kabul edılmesı ıhtimalı karşısında gösterdiği endişedir.

AMERİKA

Mc Carthy Rezaleti

Geçen 22 Nısandan beri, Amerika aleyhtarı faalıyetleri tetkike memur Kongre tâlı tahkıkat komısyonu, yanı herkesın bıldığı meşhur "Komünist avcısı" Senator Mc Carthy'nın başkanlık ettiği komısyon, bızzat başkanı ile Ordu arasında zuhur eden büyük bir ıhtılâfı incelemektedir.

Senelerden berı Amerika'da sıvıl ve asker, hükümet memuru veya serbest meslek erbabı, kım olursa olsun, herkesın tırtır tıtredığı, hattâ Başkan Eısenhower'in dahi uzun zaman "ıdare" etmek lüzumunu hıssettığı Wisconsın'li ayan üyesi Mc Carthy şımdı ordu ile olan ıhtılâfında yemın etmek suretıyle ıfade vermeye davet edılmektedir.

Yalnız Amerıka'da değıl, yabancı memleketlerde de bılhassa Amerıkanın dostu ve müttefikı olan memleketlerde, komünist aleyhtarı faalıyetı alâka ile takıp edılen, fakat aşırı hırçınlığı, hataları, bazan temız ve dürust ınsanlara da yöneltmekten çekınmedığı çırkın ıttıhamları ile mıfıal ve endışeye de yol açan Mc Carthy ve ıkı genç yakışıklı müşavırının ordu ile olan ihtılâflarının kısa bir tarıhçesını verıyoruz.

Hadise Başlıyor.

15 Ekım 1952 tarıhında New Yorklu bir dışçı olan Irving Peress normal terfî müddetini doldurmuş ve Amerıkan ordusunda ıhtiyat yüzbaşılığa yükselmıştı. Fakat, Peress, doldurması lâzım gelen bir beyannamede sıyasî kanaatlerının ne olduğu hakkındakı bır suali cevaplandırmadı. Amerıkan Anayasası vatandaşlara bu gıbı suallere cevap vermemek hakkını tanır

İhtıyat yüzbaşının bu hareketi derhal netice doğurmadı. Ancak, 3 Şubat 1953 de bır tahkıkat açıldı ve Peress'in ordudan çıkarılması kararlaştırıldı. Fakat karar derhal mevkıı tatbıka konmadı. Aradan aylar geçtı ve Peress kendi sınıfından dığer 7000 dışçi ve doktorla bırlıkte bir üst dereceye terfi ettı. Bu sefer Peress'e doldurması ıçın yenı bır beyanname gönderdıler. Fakat Peress yıne, sıyasî kanaatleri hakkındakı sualın karşısını boş bıraktı. Bunun üzerıne yedek dışçi subayın ordudan çıkarılmasına katî olarak karar verıldı. Fakat nasıl?

Bırkaç ay evvel, başka bir subay Peress'inkıne benzeyen bir meseleden ötürü harp dıvanına verılmiş ve... beraet etmıştı. Ordu, yenı bir baş ağrısı ıstemıyordu. Peress'e emir verıldı.

"İstıfa et.. Ya derhal, yahut en geç üç ay zarfında "

İlk Çatışma

O sırada - 30 Ocak 1954 - Mc Carthy, Peress'ı meşhur tahkıkat komısyonuna celbederek sigaya çekti Peress, yıne Anayasa maddesıne dayanarak sıyasî kanaatleri hakkında sorulan sualleri cevaplandırmadı. Fakat, Mc Carthy tarafından öylesıne haşlandı kı nıhayet, derhal ıstıfa etmeyı teklif ettı Ordu, bu ıstıfayı memnunıyetle ve derhal kabul etti. Fakat Mc Carthy yedek subayın harp dıvanına verılmesını ıstıyordu Ordu ise ıstıfayı ıleri sürdu

Mc Carthy nin fena halde canı sıkılmıştı

Yakışıklı Shıne da askere alınıyor

Fakat "Komünist avcısı" genatörün canını sıkan, hem çok sıkan bir mesele daha vardı: 26 yaşında çok güzel bır delıkanlı olan muavını Davıd Shıne'nın askere alınmış olması...

Davıd Shıne, tahkıkat komısyonunda Mc Carthy'ye muavınlık eden ıkı delıkanlıdan bırıdır. Roy Cohn ve Davıd Senıne... ikısının yaşları ceman ellı. Fakat, bu çocuklar McCarthy adına etrafı tırtır tıtretırler. 1953 de Avrupaya yaptıkları tetkık seyahatınde mahallî Amerıkan teşkılâtlarında çalışan mesul personelden çoğunun başına çorap örmüşlerdi. O zamanlar bır çok Amerıkan kütüphanelerınden, komünist şaibeli dıye nıce edebî ve sıyasî değerı olan kıtapların kaldırıldığı ve nıce memurun uzaklaştırıldığı hatırlardadır Davıd Shıne ve Roy Cohn, cepleri para dolu, sırtlarını patronlarına dayamış, cüretkâr, hattâ küstah tavırlarla Avrupadakı mahallî teşkılâtları kasıp kavurmuşlardı

İşte bu Davıd Shıne askere alınınca, arkadaşı Roy Cohn paçaları sıvadı Bıdayette Shıne'ın askerlığını New York'ta yapmasına ve her gece ızınlı çıkmasına müsaade edıldı Fakat sonradan ışler sarpa sardı Davıd'e ordu da hususî bır durum temin etmek Içın Cohn'un baş vurduğu bütün teşebbüs, ıhtar ve hattâ tehdıtler boşa gıdıyordu. Boşa gıtmekle kalmıyor, fakat aynı zamanda, Mc Carthy aleyhıne büyük bir dosyanın da hazırlanmasını sağlıyordu Fılhakıka Ordu. Davıd Shıne hakkında yapılan bütün tazyık ve tesır teşebbüslerını tesbıt edıyor, telefon muhaverelerını ses makınesı ile zaptediyordu

Bu arada Mc Carthy "Fort Mammouth" muhabere merkezıne el atmıştı. Orduya aıt olan bu merkezın bir komünist yuvası halıne geldığını ıddıa edıyordu. Ordu ise elınde bulunan meselede tarafsız kalması, Mc Carthy'ye bir ihtarda bulundu. Orduya karsı bu sert ittıhamlardan vaz geçmesını ıstedı Fakat, bu muslıhane teşebbüs kâr etmedı Mc Carthy muavını Cohn'un ısrarıyle, yukarıda bahsedılen dişçı Peress davasına tekrar el attı. Fakat bu sefer Peress'i degılde onun âmırı olan General Ralf Zwıker'ı sıgaya çekti

Ordu Vekılı Müdahale Ediyor

Mc Carthy, bizzat Başkan Eisenhower'in en sevdığı ve guvendığı generallerden bırı olan Zwıker'e Öylesıne ağır muamele yaptı kı, Ordu Vekılı Stevens mudâhaleye mecbur kaldı. Müsaadesi olmadan hiçbır ordu mensubunun Mc Carthy komısyonu huzuruna çıkmıyacağını ve ifade vermiyeceğini teblığ etti. Gerekırse bütün memur ve maıyetı adına Stevens cevap verecekti.

Ordu bayrakları açmıştı

Matbuatın büyuk bir kısım Stevens'ı destekliyordu Fakat, bızzat Başkan Eısenhower'ın, seçimlere çok yakın bir tarıhte, Cumhurıyetçi Parti de ikılık çıkarmamak mülâhazası ile heselede tarafsız kalması, Mc Carthy'nin Başkan tarafından korunduğu ıntıbaını uvandırmıştı Stevens mağlûp oluyordu.

Ordu, bu sefer butün bataryaları ile ateş açtı: Davıd Shıne dosyası neşredldi

Eisenhower Stevens'i destekliyor

Mc Carthy'nin başkanlığındakı komısyonun üyeleri Ordu tarafından neşredılen David Shıne dosya-

(*Devamı* 34 üncü sayfada)

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Yabancı sermaye

Seçimlerdeki Rolü

Son seçim mücadelesinde, üzerinde en çok durulan mevzulardan birini de, muhakkak ki, Türkiyede yabancı sermaye yatırımı meselesi teşkil etmiştir

C. H. P. çevrelerinde şiddetle tenkid konusu edilen Yabancı sermayeyi teşvik kanunu, tersine, D. P. sözcüleri tarafından hararetle övülmüştür. Hakikat nerededir? Elbette bunun, olduğu gibi bilinmesi, bugün dahi, her yönden faydalıdır. Hususiyle, umumi efkârın devamlı murakabesine tâbi demokratik idaremizde

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18/1/1954 tarihinde kabul edip, 23/1/1954 de neşrolunan 6224 sayılı Yabancı sermayeyi teşvik kanununa göre, hükümet, ancak

1 Memleketin iktisadî inkişafına yararlı olmak,

2 Türk hususi teşebbüs erbabının çalışabileceği bir faaliyet sahasında çalışmak,

3 - Ve nihayet inhisar veya hususî bir imtiyaz karakterini taşımamak kaydıyle, yabancı sermayenin memlekette çalışmasına izin verebilir. Kanunun bu hükümleri âmir ve mutlak hükümlerdir ve bittabi riayeti mecburidir

Şimdi akla gelebilir ki şartlar içinde gelecek her yabancı sermayeye müsaade olunmak lâzım mıdır? Veya başka bir tâbirle, hükümet, bu üç şartı hâiz olarak bir yabancı firmanın Türkiyede sermaye yatırmak için yapacağı her teklifi kabul etmek zorunda mıdır? Elbetteki hayır Hükümet, kanunun aradığı bütün şartları nefsinde toplayan bir yatırım teklifini katî ve nihaî olarak reddedebilir. Çünkü bu bir hâkimiyet tasarrufudur Yukarıda belirtilen şartların kâffesini hâiz ve binnetice memleket için son derece müsait görünen bir yatırım teklifi de reddolunabilir. Kanunda, hiçbir veçhile, yabancı sermaye yatırımı için bir açık kapı politikası yer almış değildir. Esasen kanun, hükümete verilen bir selâhiyyet kanunudur. Başka türlü olması da doğru olmazdı; çünkü, memleketin iktisadiyatı her zaman birbirinden çok farklı şartlar içerisinde bulunur. İktisadî inkişaf, farklı şartlar içinde cereyan eder. O kadar ki, bugün kabul edilen bir teklifin mümasılı, bir sene sonra reddedilmek veya bugün reddedilen bir teklif, bir sene sonra kabul edilmek, memleket iktisadiyatı için daha isabetli görülebilir Bütün bunlar, onceden tayini caiz ve mumkün olmayan türlü çetin şartlara tâbi olarak tetkik edilmek lâzım gelen mevzulardır. Yabancı sermaye yatırımı teklifleri, her defasında, ayrı ayrı, iktisadî hayatımızın şartları, icapları ve imkânlarına göre mütalea edilerek

Seçimde Bahis Mevzuu Edilen Meseleler

Dr. Muhlis Ete

Seçimlerde münakaşa mevzuu olan belli başlı iktisadî meseleler arasında şunlar vardır:

1 . Köylünün borçlandırılması,

2 . Yabancı sermaye kanunu meselesi,

3 - Petrol kanunu meselesi,

4 Hayat pahalılığı meselesi.

Bunun dışında ortaya atılan meselelerin münakaşası tâli derecede kaldığı için, biz bilhassa 4 mesele üzerinde duralım

Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti iktidarının Ziraat Bankası vasıtasıyle köylüye çok fazla miktarda kredi açtığını, fakat bu kredidan daha ziyade büyük işletme sahiplerinin faydalandığını, bir kısım köylülerin ise, kredıyi istihsalden ziyade istihlâke sarfettiğini ve binaenaleyh mahsul satışından çıkaramadığı için güç duruma düştüğünü iddia etmekte ve iktidara geldikleri takdirde Ziraat Bankası borçlarını ödeyebilmeleri İçin uzun vadeli taksitlere raptedeceklerini beyan etmiş bulunuyorlar

Gerçekten Demokrat Parti iktidara geçtiği vakit Ziraat Bankasının ziraî ikrazı ancak 337 milyon lira civarında idi. Bunun yanında daha evvelki devrelerde ikraz edilmiş kredilerden takriben 65 milyon liralık bir donmuş kredi de devralmış bulunuyordu.

Ziraî kalkınmaya birinci derecede ehemmiyet veren demokrat iktidar, toprak, traktör, gübre gibi ziraî istihsal vasıta ve malzemesini artırır. ken tabiatiyle ziraî kalkınmada manivelâ rolünü oynayacak ziraî kredıyi artırmağa karar verdi ve 1953 senesinin son aylarında 1 milyar 172 milyona çıkardı. Acaba Ziraat Bankası, ikraz ettiği paraları geriye alamadı mı? Bunun cevabını vermek için bankanın tahsilat nisbetini ele almak lâzımdır. Ziraat Bankasının son tesbit ettiği ikraz ve tahsilat rakamlarına göre tahsilat nisbeti yüzde 90 dır Demek oluyor ki, koylünün aldığı borçları iade edememesi, umumî olarak, varit değildir

Cumhuriyet Halk Partısının üzerinde durduğu ikinci bir mevzu Demokrat iktidarın acele bir kanun çıkararak yabancı sermayeyi memlekete celbederken, ziraı sahayı bundan hariç tutmamaları neticesinde yabancı sermayenin ziraate bilhassa toprak işletmelerine girmesine ve dolayısıyle eski kapitülâsyonların hortlamasına imkân vermeleri, iddiasıdır.

Demokrat iktidar, yurdun süratle kalkınmasını sağlamak için istihsal vasıtaları arasında memlekette en kıt olan sermayeyi bıran evvel artırabilmek için yabancı sermayenin iştirakini düşünmüş ve bunu sağlayabilmek için 1951 yılı baharında muhalefetin de tamamen tasvibi ile Yabancı sermayeyi teşvik kanununu çıkarmıştı. Son aylarda çıkarılan kanun bu ilk kanunun tevsi edilmiş şeklidir.

Yeni kanun yabancı sermayeyi memlekete celbederken, buna hiçbir surette imtiyaz ve inhisar tanımamış, buna mukabil memlekette çeşitli faydalar temin edecek olan bu sermayenin kazancını kendi memleketlerine çıkartmayı kabul etmişti.

Yabancı sermayenin memlekete girebilmesi için hükumetin bu sermayenin memleket ekonomisine faydalı mevzulara tahsis edildiğine dair kanaat getirmesi şarttır. Bu iş türlü mercilerde tetkik edildikten sonra bir karara raptedilir.

Yabancı sermaye şuphesiz kendine en kârlı sahalar arar Ziraate gelirse, daha ziyade ziraî mahsullerin kıymetlendirilmesi için ziraî sanayi ile uğraşmağa gelir. Muhalefetin zannettiği gibi, buğday, pamuk veya tütünle ziraate gelmez. Çünkü dünyada bu mahsuller hem mebzul miktarda, hem de bizden daha ucuz olarak istihsal edilmektedir. Ecnebi sermayedar, kendi memleketinden daha fazla randıman almalı ki, başka sahalara gitsin; bıran için sırf bizim mustahsillerimize rekabet için gelmek istendiğini farzedelim, bu takdirde dahi her müracaatı memleket menfaatlerine uygunluğu bakımından tetkik eden çeşitli mercilerle karşılaşacaktır.

Nitekim bu şekilde gelen ilk yabancı sermaye, İstanbul Bakırköy de nebatî yağ imal için gelen Hollanda sermayesidir Bu suretle pamuk veya tutunle ziraate gelmez rulan fabrika ile Turk ayçiçeği müstahsilinin mahsulü değerlendirilmiş, bugün bir çoklarımızın kullandığı (Sana) ve (Vita) yağlarıyle müstehlike sıhhî ve ucuz bir yağ temin etmiş ve kış mevsimlerinde mütemadiyen artan şark yağlarının spekülâsyon maddesi olmaktan kurtarmıştır

Binaenaleyh yabancı sermayenin gelişinden korkmamak, onu önlemek, frenlemek değil, bilâkis ona memleketin ihtiyaçlarına en uygun

(Devamı 34 üncü sayfada)

Fethi Çelikbaş

Rey verdiği kanun Yabancı Sermaye

kabul veya reddedilecek müracaatlardan başka bir şey değildir

Kanunun 9 ncu maddesine göre, teklifler İktısat ve Ticaret Vekâletine yapılır, ve yabancı sermayeyi teşvik komitesinin umumî kâtibi olan İktısat ve Ticaret Vekâleti iç Ticaret Umum Müdürü, teklifi, komiteye raporte etmek üzere, ihzarı tetkiklere tâbi tutar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Umum Müdürünün Başkanlığında, Maliye Vekâleti Hazine Umum Müdürü, iktısat ve Ticaret Vekâleti İç Ticaret Umum Müdürü ile Sanayi İşleri Umum Müdürü, işletmeler Vekâleti Etüd ve Plân Dairesi Reisi, Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Umumi Kâtibinden teşekkül eden Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi, lüzum gördüğü tekdirde, diğer vekâlet ve müesseseler mumessillerinin de mütaleasını alarak, talepleri tetkik eder ve bir karara bağlar. Komitenin kararı müsbet ise, keyfiyet, İktısat ve Ticaret Vekâletince, kararnamesi alınmak üzere Başvekâlete yazılır ve böylece yabancı sermaye yatırımı teklifi ancak İcra Vekilleri Heyetinin kararıyle tasvip olunur ve tekemmül eder.

Komitenin kararı menfi ise, yani talep reddedilmişse, ilgililer, Maliye ve İktısat ve Ticaret ve İşletmeler Vekillerinden mürekkep üç kişilik heyet nezdinde itirazda bulunabilirler Bu üç Vekilden mürekkep heyetin kararına göre, teklif ya komitenin kararı veçhile reddedilir, veya, komite kararı bozularak, İcra Vekilleri Heyeti karan alınmak üzere, Başvekâlete bildirilir

Nitekim nisan ayının sonuna kadar hükümetimize yapılan yük küsur müracaatın 72 tanesi komisyonda tetkik edilmiş, bunların 30 tanesi kabul olunmuştur. Bu 30 teşebbüs memleketimize cem'an 26 958 480 liralık sermaye getirmektedir 12 müracaat ise, halen Bakanlar Kurulundadır

Buna mukabil, 30 müracaat, matlûba muvafık görülmiyerek reddedilmiştir Bunlardan 15 i itiraz etmiş, itiraz edenlerden 13 ü yeniden reddedilmiştir. Diğer ikisi ise üç Vekilden müteşekkil Komitede tetkik edilmektedir Görülüyor ki, her müracaatın kabulü bahis mevzuu değildir

Meşhur sözdür, kötü bir kanun iyi tatbik edilmek suretiyle gayet güzel, buna mukabil, iyi bir kanun da kötü tatbik edilmek suretiyle çok fena neticeler verebilir Yabancı sermayeyi teşvik kanunu da, mücerred bir kanun olmayıp, hakiki mâna ve değerini ancak tatbikatta bulabilecektir Ancak şurası kati olarak söylenebilir ki, kanun, memleketimiz için fevkalâde müsbet ve feyizli neticeler verecek bir tatbik tarzı için müsait hükümleri ihtiva etmektedir Elverir ki, hükumetler, bunu iyi tatbik edebilsinler; çünkü kanun, geniş imkânlara sahip ve fakat çok geri kalmış olan memleketimizin bugünkü süratli kalkınma davasında şiddetle muhtaç olduğumuz sermaye ihtiyacını karşılamağa imkân vermektedir

Petrol

İlk İmtiyazların Mâhiyeti

Seçimlerin ilk neticeleriyle beraber, yabancı firmalara Türkiyede petrol arama müsaadeleri de verilmeye başlanılmıştır. İlk müsaadeyi Soconi almış, onu Shell'in bir organı olan N. V de Batafsche Maatschappij şirketi takip etmiştir. Şirketler, Türkiyenin dokuz petrol bolgesinden kendilerine açık bulundurulan yedi tanesinde arama yapabileceklerdir. Kapalı iki bölge, hudutlarımıza yakın olan "Erzurumun şarkı" ve "Sivasın şimali" dir.

Petrol kanununun seçim kampanyasında taraflarca pek sık ele, daha doğrusu dile alındığı hatırlardadır Muhalefet "yabancılara petrol imtiyazı" vermenin memleketi satmak mânasına geldiğini iddia edecek kadar sert ittihamlarda bulunmuş, iktidar ise bunun yanlış müreffeh, Türkiyenin kurulması yolunda bir adım olduğunu bildirmiştir. Normal bir seçimden ziyade bir plebisit mahiyeti taşıyan rey verme ameliyesinden sonra katiyetle anlaşılmıştır ki millet, Demokrat Partinin görüşünü tasvip etmektedir

Zaten unutulmamalıdır ki muhalefet sözcülerinin seçim kampanyası boyunca söyledikleri ile kanunun Meclisteki müzakereleri esnasında söyledikleri sözler arasında büyük mübayenet vardır Seçim kampanyasında İsmet İnönü, kanunun prensibine itiraz ile bunun kapitülâsyon manasına geldiğini ifade etmiş, iktidara geldikleri takdirde kanunu değiştireceklerini bildirmiştir. Halbuki Meclisteki müzakerelerde aynı partinin, gene İsmet İnönü tarafından tavsif edilmiş sözcüleri Halk Partisinin Devletçilik umdesi yüzükiden kanun aleyhinde rey kullanacağını, yoksa böyle bir kanunun zaruretine inandıklarını ifade etmişlerdi Görülüyor ki petrol aleyhindeki vaziyet Halk Partisi ileri gelenlerinden bazıları tarafından iktisadi bir mesele olmaktan ziyade siyasî tema olarak ele alınmış, seçim kampanyasının belli başlı unsuru haline getirilmiş, hattâ bu uğurda hakikaten inanıldığından daha ilerlere kadar gidilmekte mahzur görülmemiştir

Bugün verilen imtiyazların hakikî mahiyeti nedir?

Kanun iyi tetkik edildiği takdirde görülür ki, Türkiye Hükümeti münasip göreceği ve lüzumlu vasıfları haiz yabancı şirketlere dört nevi müsaade verebilir

1 . Jeolojik ve jeofizik araştırma müsaadesi,

2 . Petrol istikşafi müsaadesi,

3 - Petrol işletme müsaadesi,

4 - Rafineri ve Pipe Line kurma musaadesi

Bugün için verilen ve verilebilecek olan müsaadeler 1 ve 4 üncü maddelerde gösterilen müsaadelerdir Soconi ve Shell bunlardan birincisini almışlardır, İkinci ve üçüncü müsaadelerin verilebilmesi için hususî bir nizamname lâzımdır ve bu, halen Amerikada bizim mutehassıslarımız tarafından hazırlanmaktadır Temmuzdan evvel de bitmesi bahis mevzuu değildir

Diğer taraftan, hukumetin her mü racaat sahibine, hattâ aranılan vasıf ları haiz bulunsa bile mutlaka musaa de vermek mecburiyeti yoktur Hâkı miyet ve takdir hakkı tamamiyle dev letimizindir. Fakat bir anlaşmaya va rıldıktan sonra buna karşılıklı olarak riayet etmek de en basit dürustluk kaidesidır ve boyle olmasaydı zaten yabancı firmaların memleketimize gel mesi de beklenilmezdi.

Halen sırada üç yabancı firma da ha vardır Bunlara da, gereklı musa adelerin yarın, Öbür gün verilmesi beklenebilir Bundan sonra, toprak larımızda hummalı bir faaliyet başla yacaktır

Tek temennimiz, bol miktarda pet rolün bulunmasından başka bir şey değildir

İç haberler

Çimento İhtiyacı Artıyor

Girişilmiş olan büyük kalkınma hamlesinin tabii neticesi kendisini geniş bir çimento darlığı şeklinde hissettirmeye başlamıştır. Gerçekten, bir yandan devlet, diğer yandan da hususi şahıslar eliyle yapılmakta olan inşaat dolayısiyle piyasada bir darlık mevcuttur. Dahilî istihsal yetmediği için İsrail ve Mısır'a büyük siparişler verilmiştir. Çimento ithali hususunda Yugoslavya ile de anlaşmaya varılmıştır Bu siparişlerle ilgili partiler geldikçe, mevcut çimento meselesi de kendiliğinden halledilmiş olacaktır Hele temelleri atılmış olan yeni çimento fabrikalarımızın inşaatı sona erince memleketimizin yıllık çimento ihtiyacının tamamını dahilden sağlamak kabil olacak, bu sayede de her yıl harice bu madde için ödediğimiz küllıyetli dövız masrafından kendimizi kurtarmış olacağız

Milânodaki Kongreye Müşahit Olarak Katıldık

Mayıs ayının ikisi ile onu arasında Milano şehrinde toplanmış olan Beynelmilel Hububat ihracatçıları Kongresine Türkiye, muşahit devlet olarak katılmıştır Memleketimizi Türkiye Hububat İhracatçılar Birliği Umumî Kâtibinin temsil eylediği bu kongrede, dünya buğday, arpa, yulaf ve çavdar fiatları, satıcı ve alıcı memleketlerin vaziyeti ve hububat mustehlıki olan memleketlerin yıllık ihtiyaç miktarları bahis mevzuu edilmiştir

Okuyucularımızın da malûmu olduğu üzere, halen dünyada geniş bir hububat istihsal fazlası ve buna mukabil olarak da müstahsil memleketler elinde buyük hububat stokları vardır Meselâ, A. B. D., geçen mahsul yılından tam 21 milyon ton buğday stoku devretmiştir. Amerikanın yıllık istihlâk yekûnu ise, sadece, 19 milyon tondur Aynı hal Kanadada da mevcuttur Bu bakımdan Milano Kongresi buyük bir önem taşımaktadır Müşahit delegemizin vereceği raporda, hukumetimiz için kıymetli müta.âaların bılhassa yer alacağ.m ümit eylemekteyız

Pamuk Piyasaları Durgun Geçiyor

Bellıbaşlı pamuk piyasalarımızda bu arada bılhassa İzmir Pamuk Borsasında buyük bir durgunluk goze çarpmaktadır. Geçen hafta, pamuk fiyatları gene istikrarını muhafaza eyle, mıştır Hazır bırıncı pamuk 270 - 275 kuruştan; düşük bırıncıler ise 267 270 kuruştan muamele görmuşlerdir. Mayıs vadel. bırıncıler 275 kuruştan satılmış, yeni pamuk mahsulü üzerinden yapılan alıvre satışlar ise 250 kuruş üzerinden muamele görmüştür

İkıncı kalite pamukların İzmir Borsasındaki fiyatları 248-250; şampanyalarınla 167 - 170 kuruştan satışa çıkmıştır

Şeker Fıyatlarında Artma Olmayacak

Şu son haftalar zarfında dolaşan bir takım rivayetler, şeker fiatlarının arttırılacağı noktasında ısrar eylemekte ıdı. Umumî efkârı üzen bu rivayetlerin doğruluk derecesini tahkık için malûmatına müracaat ettiğimiz Turkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi Müdürlüğü, bu haberleri katıyetle tekzıp eylemiş, böyle bir fiyat artışının katıyen varıt olmadığı yolun da bize teminat vermiştir

Fındık Rekoltemiz Bu Sene Çok Yüksek

Giresun ve havalısından gelen sevındırıcı haberlere göre, bu yıl fındık rekoltemiz çok ıyı olacaktır Tahminlere nazaran elde edilecek musait mahsul sayesinde geçen yılın istihsal noksana da kapatılabilecektir Halen müstahsılın elinde 250 vagon kadar cüz'î bir stok vardır Bu küçük stokun önümüzdeki günlerde süratle erimesi de beklenılmektedir

İstanbul piyasasında yükselmeye başlıyan fındık fiyatları, müstahsillerin cesaretini arttırmış, yüzlerini güldürmüştür Fındık piyasasındaki bu canlılık karşısında ılgılıler, bu yıl İstanbul'da bir de Fındık Kongresi akdederek fındık zıraat, satış ve ticareti ile ılgili kararlar alınmasını temine gayret etmektedirler

Dış haberler

Kalay Fiyatları Düşüyor

Londra kalay piyasasında ikı haftadanberi başlamış olan düşüş devam etmektedir Geçen hafta pazartesi günü bir aralık yukselmış olan fiyat, salı günü yeniden 8 sterlin 15 şılınlık bir duşuş göstermiştir Böylece peşin muamelelerde kalayın tonu 752 sterlin, 10 şılın; üç ay vadelıler içınse 746 sterlin üzerinden muamele görmüştür

Kızıl Çin İle Ticaret

Cenubî Amerika devletlerinden Arjantın, Kızıl Çın ile arasındaki ticarî temasları arttırmak üzere yakında bu memlekete Arjantın devlet ve iş adamlarından ibaret bir heyet göndermeye karar vermiştir. Aynı arzuda olan Kızıl Çin de Buenos Aires'e bir Çın heyetı gönderecektir. Arjantın Kızıl Çine et, hububat satıp karşılığında Cinden maden cevherı, petrol ve sınaî mamuller almak istemektedir

Batı Almanyanın Otomobil İhracatı

Federal Almanya İstatistik Bürosunca yayınlanan rakamlara nazaran, Batı Almanya nın 1953 yılında kı otomobil ihracatı 1962 senesine nazaran % 29,7 nısbetinde bir artış göstermiştir Fılhakika, Batı Almanya 1953 yılında ceman 177 493 adet otomobil, kamyon ve sair motorlu taşıt satmıştır. Bu satışların en büyuk kısmı Avrupa memleketlerine yapılmıştır. İthal memleketleri arasında Afrika, Amerika, Avustralya ile Asyada bulunanlar da yer almaktadır

Hergun gelişen Alman otomobil sanayii, ingiltere ve Fransa için ciddî bir mesele teşkil eylemekte; bu sonuncu memleketlerin ellerindeki piyasalar teker teker Almanya nın eline geçmektedir

Dünya Nüfusu Artıyor

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Nüfus İstatistikleri Bürosunca yayınlanan rakamlara nazaran, 1952 yılı ortalarında 2.469 000.000 olan dünya nüfusu, bu günkü artış temposunu muhafaza eyledığı takdirde, yetmiş sene sonra tam ıkı mislıne balığ olacaktır 1951 ile 1952 yılı arasındaki artış 30 milyon ıdı Büronun verdığı diğer enteresan haberlere göre, dünyadaki genç kadınlarda doğum mabetleri artmakta, buna karşılık yaşlı kadınlarda ise hızla azalmaktadır Fennın son terakkisi sayesinde medenî memleketlerdeki ölüm nısbeti çok azalmışsa da kalb ve kanser hastalıklarından ölenlerin nısbetleri pek çoğalmıştır

Avrupa Tediyeler Birliğinde

Avrupa Tediyeler Birliğinin son raporu yayınlanmıştır, Bu rapora nazaran geçen ay zarfında Birliğe âza olan 15 memleketten dokuzunun 'acık miktarlarında mühim artışlar olmuştur Ezcumle, Danimarka'nın açığı 4 300.000 dolar, Fransanınkı 11 000000 dolar, İslandanınkı 500000 dolar, Yunanistanınkı 3 900 000 dolar, Hollandanınkı 800 000 dolar, Italyanınkı 24 000 000 dolar, İsveçinkı 22 400 000 dolar, Norvecinkı 1 200 000 dolar ve nihayet Türkiyenin açığı da geçen ay zarfında 5 600 000 dolarlık bir artış göstermiştir

Geri kalan altı devlet alacaklı durumdadır Bunlardan Batı Almanya en çok alacağı olan devlettir Batı Almanyanın geçen ay, Birlik nezdindeki alacağı tam 53 600.000 dolarlık bir artış daha göstermiş, böylece bu memleketin alacağı yekûnu 898.400 000 dolları bulmuştur

KÜLTÜR SAHASINDA

EĞİTİM

Bir Tecrübe

Eğer maarif sistemlerinin esası «Çocuğa göre mektep» ise, pek yakında memleketimizde bu vadide büyük ve ehemmiyetli bir adım atılacaktır. Ankaranın Yeni Turan, Namık Kemal ve Hıdırlıktepe ilk okullarında anormal zekâlı talebelere mahsus sınıfların açılması için hazırlıklar bitmek üzeredir

Bugün başlıca eğitim davamız, okullarımızdan kâfi derecede randıman alamayışımızdır. Sebepler değişik ve fazladır. Anglo - Sakson memleketlerinde bu mevzu inceden inceye tetkik edilmiş, çareler bulunmuş, tatbikine geçilmiştir.

Harbın büyük tesirini görmüş olan İngiltere'de anormal çocukları için değişik tedrisat yapan bir çok okul mevcuttur. Anormal çocuk nedir? Anormal çocuk ya fazla zeki, ya fazla geri çocuk demektir. Bunlardan geri zekâlılar için mukemmel bir mektep, Dartford şehrindedir. Burada yaşları 9 14 arasında olup ta zekâ seviyeleri 7 12 yaş arasında bulunan çocuklara fevkalâde bir tahsil sağlanmakta ve iyi neticeler elde edilmektedir. Dartford daki bu okul, sadece kız talebe almaktadır. Çocuklara el işleri, dikiş, yemek, muzik ve az miktarda da matematik, dil bilgisi dersleri okutulmaktadır Mezunlara muhtelif sahalarda iş temin edilmekte ve cemiyete o yolda birer faydalı unsur yetiştirilmektedir.

Yeni Turan ve Hıdırlıktepe ilk okullarında- açılacak sınıflar geri zekâlılara, Namık Kemal ilkokulundaki ise ileri zekâlılara mahsus olacaktır

Ya bu sınıfların öğretmenleri? On genç öğretmen, bu çeşit tesisleri tetkik etmek üzere Amerika'ya gönderilmiştir.

Üniversite

Columbia 200 Yaşında

Pek çok New Yorklu için 1754 senesinde «Gazette» de çıkan ilân, görünüşte fazla bir şey ifade etmiyordu. Gazete, temmuz ayı içinde yeni bir kolejin açılacağını haber veriyordu. Kayıt günü gelince, sadece sekiz genç müracaat etti. O zamanlar tek bir binası dahi bulunmayan bu muessese, şimdi Amerikanın hem talebe adedi (25 bin), hem de zenginlik bakımından (113,589 —957,37 dolar) dördüncü vaziyette olan Columbia Üniversitesidir. Başlangıçta, ortada ancak iman vardı. Bir de Yeni İngiltere bölgesinin merkezi New York böyle bir üniversite için en münasip mevki idi

Colombia Üniversitesi bu sene iki yüzüncü kuruluş yılını kutlamaktadır. Üniversite, hâlâ bütün kuvvetini ve hususiyetini içinde büyüyüp geliştiği

Bir Samur Kürk Hikâyesi

Avni Başman

— Liselerden zayıf geliyorlar!
— Orta okullar yetiştirmiyor!
— İlk okullar sağlam bir temel kuramıyor!
— Aileler çocuklarının çalışmalarıyla ilgilenmiyorlar, her şeyi okuldan bekliyorlar!

Ortada bir, - kabahat diyemem - kusur var ki kimse üstüne almak istemiyor; "Samur Kürk" yukardan, Üniversiteden aşağıya atıla atıla nihayet ailelerin sırtına konduruluyor.

Hükümler pek umumidir; böyle oldukları için doğrulukları haylı su götürür. Fakat toptan yanlış veya isabetsiz sayılmalarına, da gözle görülen vakialar imkân bırakmıyor.

Bizde, yedi yaşına kadar çocukları ilk mektebe hazırlayacak ana mektebi, çocuk bahçesi gibi tesisler yoktur. Gerçi Ankara'da bunların pek güzel bir örneği varsa da tek çiçekle ne bahar olur, ne de bir bahçe yapılabilir

Çocuklar mektep çağına erişinceye kadar evde, - umumiyetle -, ihmal edilirler. Aileler çocuğun yedinci yaşını dört gözle beklerler. Büyüdükçe afacanlaşan çocuk evde adeta bir huzursuzluk unsuru olur.

Bir defa mektebe başladı mı, artık aile rahattır. Ondan sonra çocuğun hoşa gitmeyen, - ve kökleri mektepten evvelki yıllara kadar uzayanlar da dahil -, her halinden, her hareketinden mektep mesul tutulur

— Efendım, iyi yetiştirmiyorlar; çocuğun ahlâkı bozuldu!

Bu da bazı ailelerin mektepler hakkında ulu orta hükümlerinden biridir ve çok defa haksızdır

İlk »kul eldeki programlara ve talimatnamelere göre vazifesini azamî gayretle yapıyor. Fakat yedi yaşına kadar "eğitim" bakımından pek az ihtimam görmüş veya hiç görmemiş yuzlerce çocuğun her birinin en yüksek ayarda bir vatandaş namzedi haline getirilmesi imkânsızdır. Bu, dunyanın başka memleketlerinde de derece derece böyledir. Zaten ilkokulun vazifesi çocuğu, ortalama vatandaş için millet ferdi olarak bilinmedi gereken temel bilgiler ve cemiyet içinde insanca yaşamak için zaruri olan medeni itiyatlarla cihazlamaktan ibarettir. Çocuğu daha yüksek tahsil kademelerine hazırlamak ta bu vazifenin şumulü içine girer.

Fakat ilkokulu bitiren her çocuğun daha yüksek tahsile gitmesi mümkün olmuyor. Esaslı ve türlu sebeplerden ileri gelen bu hal, bize mahsus değildir. Bu her yerde böyledir. Burada bir mesele ile karşılaşıyoruz' Memleketin türlü türlü orta ve yüksek ihtisas kadrolarında yer alacak taze unsurları bu istikametlere götürecek ilkten sonraki tahsil kademelerine yeni öğrencileri tur reden bulup almalı? Başka memleketlerde bu meselenin türlü hal şekilleri bulunmuştur. İlkokulları bitirip te daha yüksek tahsile gidecek kabiliyette olan çocukları seçmek için tedbirler alınmıştır, İlkokul tahsilini kâfi görmeyen, fakat daha yüksek tahsile de gidemiyecekler için bulundukları yerlerin iktisadî ve içtimaî ihtiyaçlarına gore bir, iki yıllık hususî sınıflar ve kurslar açılmıştır. Bizde öyle şeyler yoktur İlkokulu bitirenler, - ne keyfiyette ve kabiliyette olurlarsa olsunlar -, orta okula başvururlar Bizde orta okul hem lisenin ilk kısmı, hem de ilkokulun yüksek kısmı vazifesini yaptığı için sınıfları dolduran çocuk kalabalığı sılkıne dokule nihayet ne birinci, ne de ikinci maksada tamamiyle elverişli bir hale gelmeden yarıdan fazlasını geride bırakarak ortayı bitirir Liseler için de durum aynıdır. Hattâ üniversiteler için de öyleydi .. Şimdi onlar, üç seneden beri imtihan ve test usulleriyle müracaatları elekten geçirmek yolunu tutarak fakültelerini fazla kalabalıktan kurtardılar.

Erkek ve hususiyle Kız Enstitülerinin gelişmesi sayesinde liselerde kalabalık biraz seyrekleşmeye başladı Fakat ortadan liseye, ilkten ortaya kayıtsız şartsız serbest geçme yolu, -büyük mahzurlariyle -, hâlâ açıktır İşte Maarifimizin mühim meselelerinden biri şimdi budur. Öyle bir mesele ki, halli hiç te zor değildir, sadece hareket beklemektedir

Son, yıllarda İngiltere ve Almanya'da tatbik edilen bir usulü kolayca, biz de kendi şartlarımıza uydurup alabiliriz. Meselâ şöyle yapılabilir:

İlk okulun son sınıfındaki çocuklardan daha baştan itibaren zekâ, kabiliyet ve devamlı çalışkanlık bakımlarından orta okul ve lise tahsiline istidatlı görünenleri sınıf muallimleri seçebilir. Seçilen çocukların listesi etraflı bir raporla ilk okulun bulunduğu yerdeki okullara gönderilir. Kayıt zamanında bu listelerdeki çocuklar, bir test yoklamasından geçirilerek orta okula kabul edilirler

Orta'lardan liseye gidecekler için de orta okul Öğretmen kurulları yine zekâ, kabiliyet ve devamlı çalışma esaslarına göre bir seçme yaparlar ve namzet listesini etraflı bir raporla orta okulun bulunduğu yerdeki liselere tevdi ederler. Listedeki namzetler, - yine testleri yoklanarak -, lise sınıflarına kabul edilirler

mahalden aldığını unutmamış, mahallî vasfını kaybetmemiştir. Elbette ki uzun senelerin mahsulü olan konferans ve toplantılarına dünyanın dört bir köşesinden ilim adamları davet edebilirdi. Bunu asla yapmamış, asıl hüviyetinin işgal ettiği mevkiden geldiğini hatırdan çıkarmamıştır. Columbia Üniversitesi, talebelerinin üçte ikisini 100 milden az mesafeden toplayan tuğla ve taştan mamul bir Babil Kulesidir.

Fakat ismi el'an «New York Columbia Üniversitesi» dir.

Üniversitenin tarihi

Üniversitenin bu bağlılığı, şehirden her zaman aynı sıcak alâkayı görmemiştir. Gerçi George Washington'un üvey oğlunu oraya yolladığı, Alexander Hamilton'un da aynı yerin mezunu olduğu hakikattir. Fakat meselâ 1814 de idare meclisi azaları «Columbia, şehrin yüzünü kızartan bir müessesedir» diyorlardı. 1850 senesinde de, George III'ün kurduğu Göttingen Üniversitesinin 89 profesörü ve 1545 talebesi varken, Columbia 6 profesör ve 140 talebeyle iktifa ediyordu. Gelişme, kolay olmamıştır.

Üniversitenin bugünkü mevkiine ulaşabilmesi, bir bakıma, 1865 de iş başına gecen sakallı rektör Frederick A. P. Barnard'ın eseridir. Barnard hakikaten çok çalışmıştır. Fakat başlıca iki güçlükle karşı karşıyaydı: Fikirleri bol, parası azdı.

İhtisası «terbiye» olan Barnard, üniversiteye kız talebenin (hal ve hareketleri düzgün kız talebenin) kabulünü, son sınıflarda, yaşayan yabancı dillerin tedris edilmesini, diğer Amerikan kolejlerinden yapılacak toplu müracaatların kabulünü ve eğitim kursları açılmasını temin etti. İstikbale ümitle bakıyor, Columbia'yı modern teknik üniversitesi, mimarî ve ıktısat fakulteleriyle tamamlanmış bir muessese olarak görüyordu. Bu değişıklıklere rağmen üniversite pek gelişmedi ve 49 uncu caddedeki yerinde, hemen olduğu gibi kaldı. Bu hal müyoner Cumhurreisi Low ve onun faal selefi Nicholas Murray Butler'ın rektörlüklerine kadar sürdü. Ancak onlardır ki, Columbia'nın «altın devri»nı sağlayabildiler.

Butler devri (1902-1945) kırk seneden fazla sürdü ve üniversite için muazzam bir gelişme devri oldu. Bir defa Butler, kendisinin ifade ettiği gibi Gladstone, Bismarck, Kardinal Newman, Papa Leo XIII. çağında geçen yarım asrın en mümtaz şahsiyetleriyle tanışmak imkânını buldu. Sonra, dostlukları sadece ilim adamlarile değildi. Bankerlerle de ahbap oldu. O kadar kolaylıkla dostluk kuruyor, kuruyordu ki, bir defasında Rockefeller'in dostlarından üniversiteye yardımı öylesine ustalıkla talep ediyordu ki, reddedemiyordu. Bu suretle fikirlerini tatbik imkânlarını elde etti. Columbia, gittikçe parladı ve elli seneden az bir zaman içinde bugünkü mevki ve haşmetine erişti.

Rektör Butler
Columbia'yı canlandıran adam

Bugünkü Durum

Şimdi Columbia, işinizi tam ehli rektör Grayson Kirk (Eisenhower'ın selefi) nin idaresinde, karınca yuvası gibi kalabalık bir sahada daima ileriye doğru gitmektedir. İçinde bulunduğu gürültülü şehir, üniversite için mânı değil, teşvik oluyor. Meselâ talebeler New-York şehrinin Sanat Müzesini, Columbia'nın bir parçası addederler. Üniversiteyle Jewish Theological Seminaris arasında daimî talebe mubadelesi vardır. Broadway'in artistleri, mühim avukatlar, Manhattan'ın muharrirleri hep, Columbia'da konferanslar verirler. Buna mukabil üniversitenin profesörleri de, muessesenin olduğu kadar şehrin de malı sayılırlar.

Columbia kolejı ise üniversitenin tam ortasındadır. 2225 talebesi bulunmasına rağmen, tesir itibariyle müesseselerin en mühimlerinden biridir. İlk defa olarak Columbia'dadır ki liselere «Umumi Tahsil» denilen tedrisat, sokulmuştur. Üniversite, uzun mazisinde başka ileri hamlelerin de önderi olmuştur. Meselâ Amerikada ilk Maden Okulu, ilk kütüphanecilik kursu, tarım kürsüsü, sosyoloji kursu burada açılmıştır.

Columbia'nın talebeleri arasında da büyük şöhretler mevcuttur. Başkan Roosevelt hukuk tahsilini burada yapmış, hattâ Rektör Butler kendisine «Eğer hukuk imtihanlarınızı vermek uzere Columbia'ya gelmezseniz, kendinizi akıllı bir adam saymayınız» diye nasihatte de bulunmuştur.

Amerikanın en kuvvetli öğretmen okulu da, gene Columbia'dadır.

Her Milletten Talebe

Şimdi, New-York'ta 120 nci caddenin tam karşısında bulunan Columbia, tıpkı içinde bulunduğu şehir gibi kozmopolit bir muhittir. Yabancıların sayısı heyeti umumiyenin ancak üçte biridir ama, fesleri, sarıklarn, türbanları, sarıleri, bereleri ile asıl onlar göze çarparlar. Amerikalılar ise daha ziyade yün pantalon ve çizgili bluzlar giyerler. Her milletten talebe vardır. Hattâ bizim Ahmet Emin Yalman bile, orada gazetecilik tahsili yapmıştır. Mezunları arasında NewYorkun 300 avukatı, 1500 doktoru, 1000 dişçisi bulunmaktadır. Şehrin 10 mebusu ve 14 valisi de aynı kaynaktan feyiz almışlardır.

Hepsi bu kadar değil. Şehrin şoförlerinden bile, Columbialılar mevcuttur. Üniversitenin hususî kısımlarında da, sanat tahsili yapmışlardır.

Mezunları bu kadar şöhretli olan üniversitenin tedris kadrosu da aynı derecede zengindir. İki fizikçi (I.I. Rabi ve Hideki Yukawa) Nobel mukâfatını almıştır, üç kişi de Pulitzer mukâfatını kazanmıştır.

Garbi Almanya'nın bazı yerlerinde tatbik edilen usul sıkıdır. Orada ilk okulu bitirenler ırın ilk okul öğretmenleri çocukların velileriyle temas ederek orta okula girecek çocukları ayırır. Bunlar orta okulun ilk sınıfına namzet olarak bir ay devam ederler. Bu müddet zarfında çocuğun geldiği ilk okuldaki öğretmeni ile orta okul öğretmenleri onun bir aylık sınıf hayatını yakından takip ederler; ay sonunda orta tahsili muvaffakıyetle başaracağına kanaat getirdikleri çocuklar nihaî olarak kaydedilirler, geri kalanları reddolunur.

İngiltere de ilk okul öğretmenlerinin seçmesi ve test tatbıkı kâfi görülmektedir.

Orta okul tahsilini daha verimli kılmak ve lisede bu tahsile asıl lâyık olan kabiliyetli gençlere bol yer temin etmek için bizim de bunlara benzer bir usul tutmamız mutlaka lâzımdır ve buna bıran önce karar vermeliyiz.

İşin aile tarafına gelince: Nufusu 70.000 den fazla olan veya az bile olsa sanayileşme yoluna girmiş merkezlerde ana mektepleri ve çocuk bahçeleri açmak lâzımdır. Dört yaşından yedi yaşına kadar çocuklar avarelikten kurtulmalıdır. Her aile çocuklarının terbiyeleriyle meşgul olmaz, buna bugünün hayat şartları imkân vermiyor. Bu mühim işi cemiyet kendi üstüne almalıdır. Aksi takdirde onları en kötü, en zararlı tesirlere maruz bırakmak tehlikesi vardır.

İşte ancak bu suretle, makalenin başında bahsedilen yukarıdan aşağıya mesuliyetler cevaplandırılmış olur. Aksi takdirde, korkarım ki, "Samur Kürk" döner dolaşır alâkalı Vekâletin sırtına yerleşir.

TIP DÜNYASINDA

Hipertansiyon yenilecektir

Dr. Esat Eğilmez

Son zamanlarda artık tıbbî bir konu olmaktan çıkan ve her muhitte sık sık kendisinden bahsedilen tansiyon hastalığı veya hipertansiyon, özel bir aletle ölçülebilen aldamar basıncı yükseklikle rine verilen genel bir isimdir Medenî memleketlerde insanların üçte biri hipertansiyon veya hipertansiyonun sebep olduğu kalb, böbrek, beyin veya damar hastalıklarından ölmektedir. Bu miktar seneden seneye de artmaktadır

Tansiyon yükselmesi çeşitli sebeplerle olabilir Bazan da hiç bir sebep olmadan ortaya çıkar Hipertansiyon şimdiye kadar birçok yönlerden tetkik edilmiş ve her nazariyeye uygun bir takım tedavi çareleri ileriye sürülmüştür. Bunlar tıbbî veya cerrahî olabilir

Tıbbî tedbirler arasında başta rejimi gelir Hipertansiyona yakalanmış olan kimseler tuzsuz yemek yiyeceklerdir. Formül şudur Mutfaktan ve sofradan tuz kalkacak Eczahanelerde tuz yerine kullanılacak diyet maddeleri vardır. Bir de kitaplarda pirinç-meyva şeker diyetinden bahsetmektedir Hastalara bol sebze, bol meyva, az yağ, az protein verilecektir

Hipertansiyon ilâçları o kadar çoktur ki yazmakla ve saymakla bitmez. Sinirleri dinlendiricî maddeler, damarları genişletenler, sempatik sinir sistemini uyuşturanlar, vitaminler, hormonlar ilâç depolarını doldurmaktadır Bir zaman zaman şöhret kazanan fakat süratle tedavi alanından silinen ve kaybolan bütün spesyalîteleri bir tarafa bırakarak son zamanlarda büyük önem kazanan bir kaç ilâcın ismini hatırlatmakla yetineceğiz

Veratrin, veriloid, vertavis, potasyom sülfosiyanat, potasyom tiyosiyanat, hiderjin, tetraetilamonyom, dibenamin, pentakin

Bu ilâçlardan en çok hexametonyom, veratrum derivelerı, apresolin veya nepresol ve serpasil (raudixin) üzerinde durulmaktadır. Bunlar ayrı ayrı değil de birlikte kullanılmakta, bu suretle hem zehirli tesirleri azalmakta, hem de ilâçların özel ve hayırlı etkileri birbirine eklenmektedir

Hipertansiyonu yenmek ve her yıl bir çok insanın hayatına kıyan bu önemli hastalığa bir çare bulabilmek için insan zekâsı ilâç firmalarına önderlik etmektedir Hekimlik sanatının yorulmaz araştırıcıları bütün dikkatlerini bu konuya yönelmişlerdir Tansiyonu yüksek hastalara şimdiden şifalar dileriz Hastalıklarının devası birkaç yıl içinde muhakkak bulunacaktır

Tıp Tarihi

İlk İnsan, Kalbi Biliyordu

30 000 yıl önce, Avrupa'nın batı kesimlerinde yaşamış olan Cro - magnon ırkı zeki ve dikkatli insanlardı Bunların artistik kudretlerini ve müşahede kabiliyetlerini, yaşadıkları mağaraların duvarlarındaki resimlerden anlıyoruz İspanya'da, Pindal mağarasında bulunan bir resimde insan Oğlunun ilk artisti; kırmızı kil ile Mamut'un ana hatlarını çizmiş ve bu resmin ortasına koyu bir leke koymuştur. Bununla kalbi göstermek istemiştir Sigerist tıb tarihi kitabında, bu resme bakarak şunları yazıyor

"Bir organ, bir kalb... En eski insanın dikkatini çekmiş olmalı Çünkü bu kalb, o insan hayatta olduğu müddetçe çarpmaktadır, insan, bir hayvanı kolayca öldürmek için kalbinden vurmak gerektiğini de öğrenmiştir. Belki de, korktuğu zaman göğsünü döven kendi kalbini hissetmektedir Eğer Pindal mağarasında bulunan Mamut resminin koynundaki siyah leke bir kalbi göstermek için çizilmişse bunu biz ilk anatomi buluşu olarak ele alabiliriz "

İlk insan, kalbi siyah çizmekle neyi kastetmişti? Acaba, ıhtiraslarımız, aşklarımız, elemlerimiz, üzüntülerimiz ve kinlerimiz yüzünden bu et parçasının başına gelecekler daha o zaman sezilmiş miydi dersiniz?

Kanserin mahiyeti

Bir Virüs Hastalığı mı?

Kanserin mahiyeti üzerinde yapılmış bir çok araştırmalar vardır. Bir Fransız âlimi olan Borrel, 1906 da kanserin bir virüs hastalığı olabileceğine dikkati çekmiş, fakat o zaman kendisi bir fantazist olarak alaya alınmıştı Halbuki 1953 de Prof Oberling büyük bir tez halinde hadi şeyi yeniden ele almış bulunuyor.

1910 da Rous, tavuk sarkomunu canlı hücreye aşılamakla değil, canlı hücre bulunmıyan bir süzüntüyü şırınga etmekle hayvandan hayvana geçirmeğe muvaffak olmuştu. Murphys ve Sturm 25 sene çalıştıktan sonra bütün tavuk sarkomlarının virus hastalığı olduğu neticesine vardılar Kuş lösemisinin de virüstan ileri geldiği bilinmiyor Bu lösemi virüsünün sarkom teşkil ettiği de muhakkaktır. Bu sarkomlarla aşılanınca hayvanlarda yeniden lösemi meydana çıkabiliyor. Bundan anlaşılan bazı virusların mütasyona musait olduğudur. Mutasyona uğrayan lösemi virusları sarkom, kanser gibi çeşitli neoplazmalar teşkil edebiliyorlar.

Yine Rous Shope ve arkadaşları, tavşanlarda, süratle büyüyen gerilemeğe de istidatlı, fibrom yapan, bir virüs buldular Katran sürmekle hazırlanmış hayvanlarda ise aynı virus

(Devamı 34 üncü sayfada)

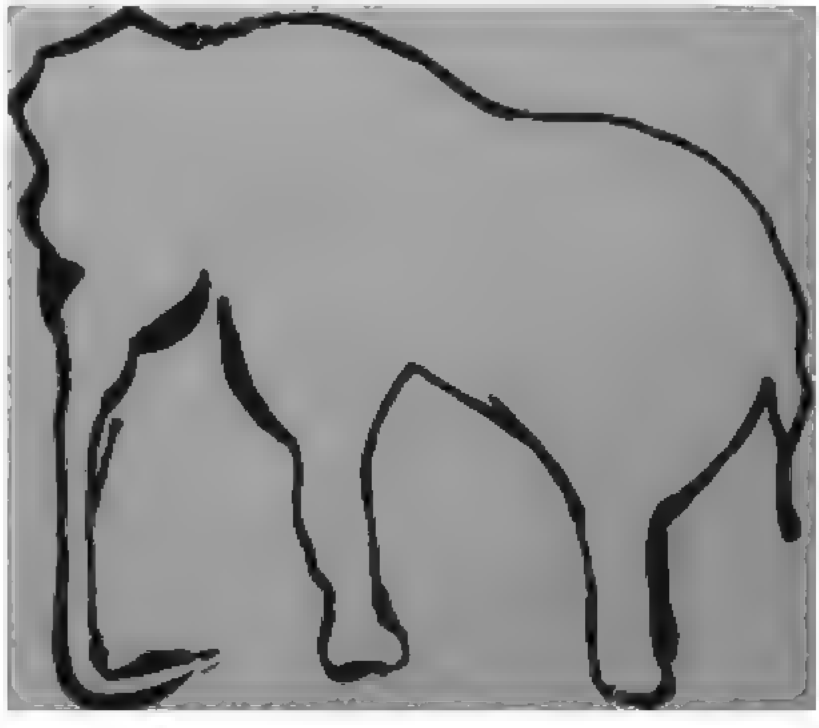

Pindal Mamutu

Not: Bu resmin orijinalinde kalb yerinde bir siyah sekil vardı. Fakat bizim klişeciler bile ilk insanın kalbi bileceğine İhtimal vermediklerinden onu leke zannedip silmişler. Artık anlayınız!

ASKERLİK SAHASINDA

Karmakarışık Harita
Amerika'nın Hava hatları

Havacılık

Amerikada

Amerikada askerî hava nakliyatı son senelerde o kadar geniş bir ilerleme kaydetmiştir ki, resmî makamlar bir takım yeni tedbirler almak luzumunu duymuşlardır Şimdiye kadar ordunun, bahriyenin ve hava kuvvetlerinin hava nakliyat teşkilâtları ayrı bulunmaktaydı. Bu durumun, zengin Amerikan bütçesi için bile büyük israfa yol açtığı muşahede edildiğinden üç teşkilâtın birleştirilmesi ve tek elden idaresi kararlaştırılmıştır Halen, hava nakliyatı tevhit edilmiş-

Bu naklıyat, sadece Amerikaya munhasır değildir Dunyanın her köşesi hava hatlarıyle Birleşik Devletlere bağlanmış vaziyettedir Amerikanın hemen her tarafta askerî üsleri veya askerî personeli bulunduğundan buralarla irtibat, böylelikle temin edilmektedir

Bahriye

Gemide Helikopter
Eagle Uçak Gemisi

İngilterede

Havacılık sahasında, bilhassa tepkili uçak bahsinde dunyanın Amerika dahil - bütün memleketlerinden daha ileri durumda bulunan İngiltere, tayyare gemilerinde helikopter kullanmaya başlamıştır. Helikopterlerin istimalinin büyük faydalar sağlayacağından şüphe yoktur Kullanılan helikopterlerden biri 173 Mark I'dir. Bu, Eagle üzerine yerleştirilmiştir

Bu usulün pek kısa bir zamanda diğer memleket donanmalarında da tatbik edileceğinden şuphe yoktur Zira her terakki derhal taklit olunmaktadır

Yirminci asır bu!

Millî müdafaa davamız

Seyfi Kurtbek

Birinci dünya harbi sonunda başlıca milletlerin birlikte çalışmaları ile devamlı bir dünya barışı kurulmasına teşebbüs edilmişti Bazı milletlerin umumî menfaatler üstünlüğü prensibinin örtüsü- altında egoist düşünce ve emellerinde ısrarları, memnun olmayan ve haksızlığa uğrayanların çokluğu harp sonu nizamının çürük temellere dayanmış olması gibi sebeplerle çok geçmeden bu umumî barış düzeninin maksadı temin edemiyeceği anlaşıldı Milletler, umumiyetle müşterek barış fikir ve müessesesine zahiren sadık kalmakla beraber klâsik mevzi ittifaklar sistemine rucu ettiler ve barışı milletler arasında umumî bir anlaşmadan ziyade menfaat gruplarının ittifaklarına ve muvazenesine dayayarak koruma yoluna gittiler

Bu vetire hemen hemen aynile ikinci dünya harbinden sonra da tekerrür etti Önce birleşmiş milletler müessesesi içinde bir cihan barışı düzenine teşebbüs edildi, sonra süratle menfaat grupları ve ittifaklar meydana geldi Bugün umumiyetle birleşmiş milletler fikir ve müessesesine bağlılık ve sadakat izhar edilmesine rağmen gerçekte dünya barışı ittifaklar muvazenesine dayanmaktadır Bu çeşit barışlar, tarihteki birçok örneklerinde görüldüğü gibi bir tarafın hareket ve teşebbüsü ile bozularak harbin çıkmasiyle sona erer

Dunyanın bugunkü politik durumu, umumî hatları itibariyle iki dunya harbi arasındaki durumun karakteristiklerinden muhim bir kısmını haiz bulunmaktadır. Menfaat grupları, hattâ bunlar içindeki tâli topluluklar arasında çeşitli şekil ve vasıtalarla mucadele devam etmektedir Yaşadığımız barış devresi sağlam ve güvenilir bir temel üzerinde olmaktan çok uzaktır İtimatsızlık, rekabet, açık ve kapalı turlü çarpışmaların hüküm sürdüğü bir devrede bulunuyoruz. Her tarafta kuvvetler, üstunluk hem de karşılanamaz bir üstünlük temininə doğru çabalamaktadır Umumi bir harp tehlikesinin butün şart ve imkânları mevcuttur Bu tehlike zaman zaman iyice görünür veya uzaklaşmış gibi olur; fakat gerçekte vardır ve devam ediyor Böyle olduğu içindir ki bütün milletlerde millî müdafaa gayretleri, barış devirlerinde nadir tesadüf edilen yüksek bir seviyeyi muhafaza etmektedir

Bir milletin mudafaa gayreti sadece bütçesinin büyük bir kısmını asker işlere ayırması ve silâhlanması ile kâfi bir, emniyet derecesi temin etmez Butun devlet makanizmasının, politik, ekonomik, kültürel her türlü resmî ve hususî teşekkullerin faaliyetlerinde millî müdafaa icaplarını gözönünde bulundurmak ve bu kadar çeşitli çalışmaların çok sıkı ve kuvvetli surette koordine edilmesi güvenilir bir müdafaanın esas şartıdır Ancak bu mahiyette bir millî müdafaa sistemidir ki milletin kendini koruma ve dayanma kudretini azamî haddine çıkarır Bu gayeye erişmek için de ilk şart millî müdafaa fikrının bu şekilde idrakının umumileşmesi, millî müdafaa davasının askerî bir mesele değil, millî davaların başında gelen büyük ve müşterek bir millet meselesi olduğunun herkesçe iyice anlaşılması ve kabul edilmesidir

Bizde Cumhuriyet devri, millî müdafaa mevzuu uzerinde menfi ve zararlı bir gelenek meydana getirmiştir. Ne Buyuk Millet Meclisleri, ne de basın bu 1 numaralı millî dava üzerinde lüzumu ve yeteri kadar konuşmayı âdet edinmişlerdir Millî müdafaa literatürümüz pek çok fakirdir ve mevcut olan da yalnız askerî mevzulara inhisar eden, teknik ve meslekî yazılardan ibarettir. Bu konuda konuşmak ve yazmak hususunda umumî bir çekingenlik ve korkunun bu memlekette yerleşmiş olması milletimizin umumî menfaatlerine zararlı olmuştur Butün demokrasilerde olduğu gibi bizde de milletin varlığı meselesi demek olan mudafaa problemini, şuphesiz makul emniyet ve ihtiyat hudutları içinde olarak, milletin önünde lüzumu kadar açıklamak, teşrih ve tahlil etmek millî vazifelerin başında gelir. Milletin sosyal, ekonomik, politik ve kültür davaları yalnız kendi hususiyetleri içinde değil, aynı zamanda millî müdafaa bakımından da ele alınmak ve bu görüşle üzerlerinde işlenmek lâzımdır. Çunkü millî faaliyetlerin hepsi de bu milletin korunması, kuvvetlenmesi, inkişaf ve refahını hedef tutar Bugun, bu yazımızla bu sütunlarda açtığımız çığırın mâna ve gayesi işte budur

KADINLAR ARASINDA

Kadın Hayatı

Çabuk ve İyi Yaşayalım

Dünya dünya olalı insanların en büyük gayesi ömürlerini uzatmak, ecel denilen heyulâ ile mümkün mertebe geç karşılaşmak olmamış mıdır? O kadar ki son dürt asır içinde, gayret ede ede vasatı hayat süresini 25 ten 57 seneye çıkardık Çıkarmasına çıkardık, bu hayat süresi 9000 günden 20.000 güne yükseldi ama gene her gün 60 saniyelik, 60 dakikadan mürekkep tam 24 tane saatten ibaret kaldı Buna karşı ne yapmalı?

İşte insanlar, hiç olmazsa hayallerinde saatleri arttırabilmek içindir ki sürat denilen şeyi icad etmişlerdir

Her zaman bizim, kadınların, vaktı zıyan ettiğimizden bahsederler. Doğrusunu isterseniz, yalan da değildir. Halbuki zamandan zaman çalmak, zamanı "atlatmak", anne ve babalarımızın 240 saatte yaptıklarını 24 saatte yapmak hangimizin istemediğimiz şeylerdir? Fakat sürat öyle bir şeydir ki, ancak kullanmasını bildiğimiz takdirde bize hizmet eder. Yoksa ona hâkim olacak yerde, tâbi olursak mahvolduğumuzun resmidir.

Bütün bunları gözönünde tutarak kendimize bir sürat düsturu tâyin etmek, bu düsturun kullanılış tarzına dair bir takım kaideler koymak, süratin faide ve tehlikelerini aynı zamanda gözönünde tutmak herhalde hepimiz için istifadeli olur

Buyurun Avrupalıların kaidelerini

Kaide 1: Çabuk olunuz, fakat acele etmeyiniz!

Çabuk olmak bir yerden bir yere giderken, bir hareketi, bir işi yaparken lâzım olan zamanın asgarisini sarfetmiştir. Asgarî had ferdlere göre değişir. Herkesin bir temposu vardır Bu temponun esası, gayrı şuurî ayarı o insanın yürüyüşüdür Benim on dakikada okuduğumu siz belki yedi dakikada okuyorsanız, muhakkak ki benden daha çabuk yürüyor, daha çabuk yiyor, daha çabuk dişlerinizi fırçalıyorsunuzdur. Sizin temponuz benimkinden hızlıdır

Acele etmek ise, mutad tempoyu hızlandırmak demektir. Bu hızlandırmanın neticesi yorgunluktur, asabiyettir, bitkinliğe kadar götürür. Sakın! Ama mutad temponuz içinde her işe, asgarî zamanı ayırmasını bilmiz

Kaide 2: Aleyhinize tecelli etmediği müddetçe, süratten bol bol istifade ediniz!

Kahvaltınızı yirmi dakika yerine beş dakikada yaparsanız, hem gırtlağınız acır, hem hazım cihazınız rahatsız olur, zaman kazanacağım derken, zaman kaybedersiniz. Fakat bir mayonezi kabartmak için yarım saat uğraşacak yerde bu işi karıştırma makinesile yarım dakikada halledersenız, hem mayoneze halel gelmez, hem de işte ona vakit kazanmak derler. Tabii maddi imkânınız varsa

Kaide 3: Vaktınızı kaybetmemeyi öğreniniz-

Kaybedilmiş vakit, iyi kullanmadığımız zamandır, içimizi karmakarışık eden mânâsız saat veya gecelerdir, mutemadiyen gecikmemize sebep olan on dakikalık sallanmalardır, intizamsızlığımız yüzünden bütün çırpınmamıza rağmen bir iş yapamadan geçirdiğimiz dakikalardır

Kaide 4: Süratın size kazandırdığı zaman sermayesini israf etmeyiniz!

Bu sermayeyi sıhhat, güzellik, neşe, bilgi veren müemmen işlere yatırınız. Evinizdeki çamaşır makinesi sayesinde bir saatte yapacağınız işi on

Türk kadını ve siyaset

Tülya Nemluk

Onuncu Büyük Millet Meclisimiz dün ilk toplantısını yapmış bulunuyor. 541 mebusumuzun and içmesiyle dört senelik yeni ve umit dolu bir devreye girdik. Mebuslarımızın büyük kısmı yeni, yıpranmamış kuvvetleriyle vazifeye başlıyor; eskileri ise milletin sinesinde yaşadıkları altı hafta zarfında şahsiyetlerini âdeta tezelemiştir. Muvafik, muhalif, muhakkak ki hepsi, hüsnüniyetle dolu ve memleket menfaatine hizmet yolunda hiçbir gayret esirgememeye azimli. Artık Millet, büyük vazifesini yapmış, vekilleri ise ağır mesuliyetlerini yüklenmişlerdir

Millet vazifesini hakkıyle ifa etmiş, halkımız seçimlere yüzde doksana yakın bir nisbetle iştirak etmiştir; iftihar ile, gurur ile söylüyoruz, zira bu öyle bir nisbettir ki ancak en medenî memleketlere nasip olur. Bununla da iktifa etmedik Kadınlarımız seçimlere karşı çok büyük bir alâka göstermişlerdir Gazetelerde hep okuduk, resimlerini gördük, şartları ne olursa olsun, yaşları ve sıhhatleri müsait olsun olmasın, hiçbir Zahmet Türk kadınını haklarını kullanmaktan menedemedi; 90 lık bir nine, emzikli bir kadın, ayakta duramıyacak kadar hasta bir kadın sandık başında saatlerce beklemekten çekinmemişlerdir. Bu heyecan, bu şevk önünde hangi kadının haz ile ürpermemesi mümkün olur? Yalnız kadını değil, hangi Türk bunun derin manasını kavrar ve sevinç duymaz?

Bir insanın seçimlere karşı gösterdiği alâka, o insanın, cümlenin işlerine karşı olan alâkasının ölçüsüdür ki bu da içtimai davalar muvacehesinde uyanıklığının delilidir. İçtimaî davalara karşı uyanık bir insan ise medeni bir cemiyetin faal bir uzvudur.

Peki, biz kadınlar seçimlere karşı bu derece alâkalıyız da, Büyük Millet Meclisine neden bu kadar az kadın mebus gönderiyoruz; bunu gayet ciddî olarak düşünmemiz icap etmez mi? Bu milletin yansını teşkil eden bir zümre Meclis içinde yüzde birden aşağı nisbette temsil edilmeye razı olacak kadar kendi menfaatlerine karşı bigâne kalmalı mi? Türk kadınının, Türk çocuğunun, Türk ailesinin ancak bir kadın tarafından kavranması mümkün olan davalarının, müdafii bulunmadığı için halledilmemeye mahkûm kalması doğru olur mu?

Çocuklarının tahsilini, sıhhatlerini düşünen bir anne, Türk maarifinin, sıhhat teşkilâtımızın meselelerine karşı alâkasız olamaz. Evinin geçimini düşünen ev kadını, piyasa ve hayat pahalılığı, dolayısıyle iktisadi işlerimize karşı alâkasız olamaz; iş sahibi olup vergi ödeyen kadının bu paranın ne olduğunu merak etmesinden, evlâtlarına harpsız ve istikrarlı bir ömür dileyen Türk kadınının, yurtta olduğu gibi dünyada da sulhun idamesinin nasıl temin edileceği hususunda fikir beyan etmek istemesinden tabii ne olabilir?

Peçesini atmış, mektebe gitmiş, hayat mücadelesine girmiş munevver Türk kadını, mektep sıralarında okuyan, yarına ümit dolu gözlerle bakan Türk kızı, düşün ki irfan nuruna hâlâ hasret, her doğan çocuğunun yaşamasından fazla ölmesine alışmış, insanlık haklarından bihaber milyonlarca kardeşimiz bu topraklarda yaşıyor. Medeniyeti yalnız şehirden köye götürmek değil, fakat bütün bu milletin ferdlerine aşılamak büyük davamızdır.

Hiçbir dava mücadelesiz kazanılmaz. Türk kadınının davasını da ancak Türk kadını halledebilir.

Erkeğiyle yanyana yürümesini bilen Türk kadını, bu memleketin mesuliyetlerini onunla beraber elbette ki taşımasını bilir.

Siyasi hayat meşakkatlidir, yorucudur. Safha, safha, mücadele çetindir, birçok üzüntüler ve fedakârlıkları icap ettirir. Evinin huzuruna alışmış bir insan için ürkütücü bir manzara arzedebilir. Ancak, Türk kadını sevdikleri için, İnandığı davalar için her türlü meşakkate katlanmasını bildiğini tekrar tekrar göstermiştir

Aynı muhabbete, aynı sevgiye muhtaç milyonlarca can, munevver Türk kadınından bu gayreti bekliyor

dakıkada yaptınız mı, hayat dolu ellı tane dakıka kazandınız demektır Ellı dakıkayı meselâ beş bın lıralık bır sermaye ile mukayese edersenız, bu vaktınızi saatın akreple yelkovanını seyretmekle geçırmenız o beş bın lırayı bir kıbrıtle tutuşturmanız kadar münasebetsız bır hareket olur Seneler boyunca vâkı icadların, makınelerın, elektrığın ve dığer keşıflerın sırf sıze bu ısraf ımkânını sağlamak ıçın gerçekleştırıldığını zannediyorsanız, pek yanılıyorsunuz.

Erkekleri kızdıran da, galıba budur

Moda

Bir de Rus Modası Varmış

Her memleketin modası az çok bılınır Her memleket kadınının nasıl gıyındığı, nasıl süslendığı ve bu ışler ıçin ne gıbi ımkânlara malik bulunduğu az çok bılınir. Demır perde gerısı memleketlerı müstesna! Şımdı bu perde aralanmış vazıyettedır ve Ruslar, Moda sahasında ne vazıyette bulunduklarını nihayet faşetmışlerdır Bu vazıyetın pek parlak olmadığını hemen söylemek lâzım. Ama, hıç olmazsa anlaşılmıştır ki, Rus kadını da gıyınme merakım muhafaza etmektedır. Tabiî "standardize" bır merak! Demir Perde gerısınde her şey gıbı zevkler ve moda da "marksızme" e uymak zorundadır

Bundan bır muddet evvel New York'un en büyük mağazalarından bırı olan "Bonwıt Teller", sekız came kânının her bırınde fiyatlarıyle bırlık te bırer Amerıkan ve bırer Rus malı elbıseyi yanyana teşhir etmıştır. Müesseseye bu mukayese fikrini veren Moskovadakı Amerıka Buyuk Elçısının refikası Mrs. Kırk olmuştur.

Mrs Kırk Moskova'da hazır elbıse satan büyük mağazalardan bırınden bir tayyör, bır manto, bir yün kazak ve çocuk elbıseleri almış. Bır Amerıkalı sekreter haftada 47 dolar, Rus sekreterı ise bunun yarısı kadar para kazandığından, Rus sekreterının Amerıkalı meslekdaşı ayarında gıyınmesi nın ımkânsız olduğuna hükmetmış, ışte bu elbıselerdır kı Bonwıt Teller'ın camekânları önüne yuzlerce merakhyı toplamıştır.

Bonwıt müessesesının hesapladığı - na göre, Amerıkalı bır sekreter, bir tayyör almak ıçin bir bucuk hafta, bır manto almak ıçın de ıkı haftalığını harcar, Rus sekreterı ise tayyör ıçın beş haftalığından fazla, manto ıçın de altı haftalığından fazlasını sarfet mektedır.

Bonwıt mağazalarının önü bu müd det zarfında o kadar kalabalık olmuştur kı 2 polıs daımî surette ıntızamı muhafaza etmekle vazıfelendırılmıştır. Dükkânın bırçok müstahdemi de mütemadıyen halka, Moskovalı sekreterın bütçesını nasıl tanzim ettiğini — daha doğrusu edemedığını — ızah eden muhtelıf matbua dağıtmışlardır

Rusyadakı Sergı

Son zamanlarda Rusyada ıstıhlâk maddelerının sürümünde bır artış da muşahede edılmemekte değildir. Ama, ellerında ışçı bonoları olmayanlar ıçın bu maddelerın fiyatları öylesıne yüksektır kı, yanlarına yaklaşmaya ımkân yoktur

New York Times'ın Moskovadakı hususî muhabırı Harrıson E. Salısbury'nin bıldırdığıne göre geçenlerde Rus başkentının bütün sokaklarını donatan afişler ve tekmıl gazetelerde çıkan kocaman ılânlar sayesinde Kızıl Meydandakı büyük devlet mağazalarına mahşerî bır kalabalık celbedılmıştir. O kadar kı, ıntızamı temın ıçın sılâhlı muhafızlar her an müdahaleye hazır Vazıyette tetikte bulunmuşlardır. Bir hadıse olmadıysa, bu, pırıl

Rus Modası

Moskovada da defile yapılıyor

pırıl satenlerin ve ıpeklılerın gozleri kamaştırmış bulunmasındandır. Kamaşma, Ruslara bir de ürkeklik vermıstir.

İşte, New.York Times muhabırının anlattıkları

Büyuk salonun şeref mevkını Rusyanın medarı iftıharı olan ipeklerle sarılmış mumdan mankenler ışgal edıyordu Bunların bırıne, bedenı beyaz, yere kadar uzun eteği herbırı ayrı ayrı renkte plılerle süslenmış bir gece elbısesı geçırılmıştı, öyle,bir elbise kı önünden geçen halkın üzerine bır huşu çoküverıyordu. Elbısenın kuma şının Moskova Kızıl Roza Mensucat Fabrıkasının mamulâtından olduğu da tasrıh edılmıştı. Beden, metresı 131 rubleye mal olan bir satenden yapılmıştı; eteğin krep dö şin'ının metresı ıse aşağı yukarı 115 ruble ediyordu.

Halkın nazarı dıkkatını çeken bır elbıse daha da, mor ıpekten mamul, V şeklında çok derın dekolteli, genış eteklı bir gece tuvaletı olmuştur; elbı senın belıe de lila ve yeşıl renklı yap ma bır çıçek oturtulmuştu. Kumaşlar Kuzak ıpek kombınasının malı ıdı; bu müessese, boya vermez krep dö Şinenın metresını 110 rubleye satmakta, dır

Teşhir edılmış eşyaların arasında görülmeye değer bır de ev kıyafetı vardı. Üstu eflâtun, astarı beyaz ıpek, yakası kalkık bır fırfırdan ibaret, belınde muazzam bır beyaz kamelya! Sırtına derı bir ceket gıymış, ayağı çanklı ıhtıyar bir köylücağızın gözleri, bu ev kıyafetıne baktıkça nerede ise yerınden fırlayacaktı.

Ağır ve kalın kadifeler 140 ilâ 210 ruble arasındaydı

Bırıncı katta, hususî bir surette lavanta ve allıklar satılıyordu; hattâ ve hattâ, ısteyen muşterilere burada, bedava olarak bu malların kullanış tarzına dair mütehassıslar tarafından bazı ızah ve tavsıyelerde de bulunuluyordu-

Tezgâhların üstünde düzinelerle lavanta, tuvalet suyu, podra, allık, du dak boyası, çeşıtleri, duşta kullanılacak mavi lâstıkten başlıklar bile mevcut tu

Malların bır çoğu çok süslü kutularda ve şışelerde takdım edılmıştı. Meselâ "Kızıl Ordu Jubılesi" ısımlı lavantanın şışesı kırmızı ve yaldızlı ıdı Leningrad Itrıyat Müstahsılleri Bırlığı mamulâtından "Bekle benı" hedıyelik allık takımının fiyatı 6 ruble 50 kopek! "Altın Yıldız" ısmındeki içi kırmızı kadife, üstü altın yaldızlı hedıyelik kutunun fiyatı 173 ruble. Dı ğer çeşıtler de "Kızıl Moskova'nın ruhu", "Balıkçının Perı Masalı" ve "Uç Git" idi.

Hepsi ıyyıdı de, halk ıçın bunları satın almak ımkânı yoktu ve ışte, bu fena ıdı.

Ecnebi Âlem

Amerikan Sefiresinin kabulü

Eskıden, sefir, sefire denıldı mı ınsanın gözünün önüne debdebelı, tantanalı, adeta başka bır âlemın malı olan yanına varılmaz birer mahlûk, sefaret bınası deyınce de koca duvarlar arkasından esrarengiz bır saray gelırdı

O zamanlardan berı, dünyada bır haylı değışıklıkler oldu, telâkkılerımızın büyük bır kısmı değıştı; meselâ, sürat telâkkimiz, doğru - yanlış telâkkımiz, kadın - erkek musavatı, cumhurıyetlerın krallıklara tercıhı v.s. v.s.. Saysak sonu gelmez, ıyı, kötü

(Devamı 33 ncü sayfada)

KİTAPLAR ÂLEMİNDE

Falih Rıfkı Atay
Bir «Siyasetçi» Muharrir

BAŞVEREN BİR İNKILÂPÇI

Falih Rıfkı ATAY (Devrim Gençliği Yayınları — 1 Lira)

Atay'ın bir kaç yıl once Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilen bu eseri, kitap halinde basıldı Başveren inkılâpçı, Ali Suavi'dır Osmanlı İmparatorluğunda karışıklığın, çöküşün artık çaresi bulunmaz bir hale geldiği XIX yuzyılın son 25-30 senesi içinde durumu, yalnız kalmaktan korkmıyarak düzeltmek için yırtınanlardan biri de Alı Suavi'dır XIX yuzyılın ilk yıllarında (bir karışıklıkta danana kıyılan bu demircinin maceralı hayatını Atay kuru yalın bir dille anlatıyor. Okuyucunun kafasına vurulmadan, hiç bir şey buyutülmeden Alı Süavi'nin yaptıkları, düşündükleri altalta sıralanıyor Dıl devrimi, Türkçenin dın dılı de olabileceği, harf devrimi, lâıklık.. Bütün bu düşünceler, Alı Süavi'nın aklım dalla bir sürü başka düşüncenin yanıbaşında yormuş durmuş Atatürk'ün büyüklüğü bir daha gözönüne serilıyor Hem bır kaç bakımdan. Kıtabı bıtırdıkten sonra şaşıyorsunuz, bunca şey, böylesine yalın dıl, Atay bu bıyografide gösterişi, özentiyi değıl, düşüncede duruluğu arıyor

TUTSAK DÜŞÜNCE

(La Pense Captive Czeslaw MILOZS (Gallimard, 335 S., 650 frs.)

Kitabı yazan Polonyalı bir şair, bır yazar. Polonya Hükümetinin kültürel ataşeliğini yapmış yıllarca Kendı ısteğıyle yurdunu bırakıp kaçmış. Özgür bir surgün hayatını yaşamayı, bir yarı - özgürlük içinde şıırlerini yazmağa, Shakespeare'ı çevirmeğe yeğlemiş. Kıtabın özenlığı, doğu memleketlerinde düşüncenin nasıl baskı altında kaldığım, nasıl köleleştığını, bunu çok yakından yaşamış olan birisinin anlatmış olmasında. Önemle üzerinde durulan, bır yandan ortadan kalkma tehlikesi, bır yandan da "tarihin zorluğuna inancın" durmadan telkin edılmesi karşısında insanların, Özel olarak da aydınların değişmesıdır. Wılkıewıcz'ın eskı ama bu olayları önceden bilmişcesine anlatan romanından söz açıyor, birçok kımselerın ıçlerinde hem yeni çağı hem de eskısını sürdügünü, bununsa insanları maskeler takınmaya götürdüğünü anlatıyor İnsanlar - Gobıneau nun Orta Asyanın dınleri İle Felsefeleri adlı kıtabından aldığı kelimeyi kullanarak Ketman larla, kendılerım gızlıyen çeşıtlı maskelerle topluluğun içinde yaşamıya çabalar. Mılosz'a gore Batı ülkelerinde yaşayanlar, görünüşte kendılerine az buçuk benziyen bu doğulu insanların, Merih kadar dünyalarının yabancısı bır acaıp dünyada yaşadıklarını izah edıyor

YUNAN TUTKUSU

(The Greek Passion) Nikos KAZANTZAKİS (Simon and Schuster, 432 s. 4 Dolar).

Bır ara Nobel armağanını alacağı söylenen Nıkos Kazantzakıs tanınmış bır Yunanlı romancıdır Geçen yıl "Zorba the Greek" adılı romanıyla Amerıkada da tanınıp beğenıldi Bu yıl, Albert Schweitzer'ın, Thomas Mann ın pek beğendıkleri yenı faır romanı yayınlandı Yunanıstanın Lycovrıssi (Kurt Çeşmesi) adlı bir dağ köyünde, yıllarca önce geçen olaya Türk olan köy ağasının, Türklerın bozduğu bir Yunan ordusunun, yenen Türklerın, yenılen Yunanlıların tesvirı karışıyor. Köyde, yedı yılda bır kılısenın kapısı önünde oynanan "Passıon" (İsa'nın hayatı ile ölümü) oyunu hazırlıklarının karşısında, Yunanlı'nın Yunanlıya, köylülerın bozgundan dönene karşı duruşu, öte yanda, Isa oyununun ana çızgılerını andıran bır ınanç, dın duygularının da karıştığı bır ölüm kalım kavgası, var bu kıtapta Dının, özgürlüğün, başlıca temaları olduğu bu eserın kışıleri büyük bir güçle yaşatılmıştır

EUGENE LABİCHE

(Hayatı ve eserleri) Philıvve SOUPAVLT — Türkçeye çevıren: Safiye SARP (Millî Eğitim Vekâleti — Klâsıkler için yardımcı eserler serısı. 92 S. 110 kuruş)

Yurdumuzda tanınan şaır Philippe Soupault, Eugene Labıche'ı ınceliyor XIX yüzyıl Fransasını oyunlarıyle kırıp geçıren, bır türlü cıddıye alınmayan bu yazarın neden XX yüzyılın ortasına kadar hâlâ arandığı, oynandığı, sevıldığını araştırıyor. Lafoıche'in kötü eserleri pek çoktur. Gene de beğenılıyor. Soupault, kıtabının

(Devamı 34 üncı, sayfada)

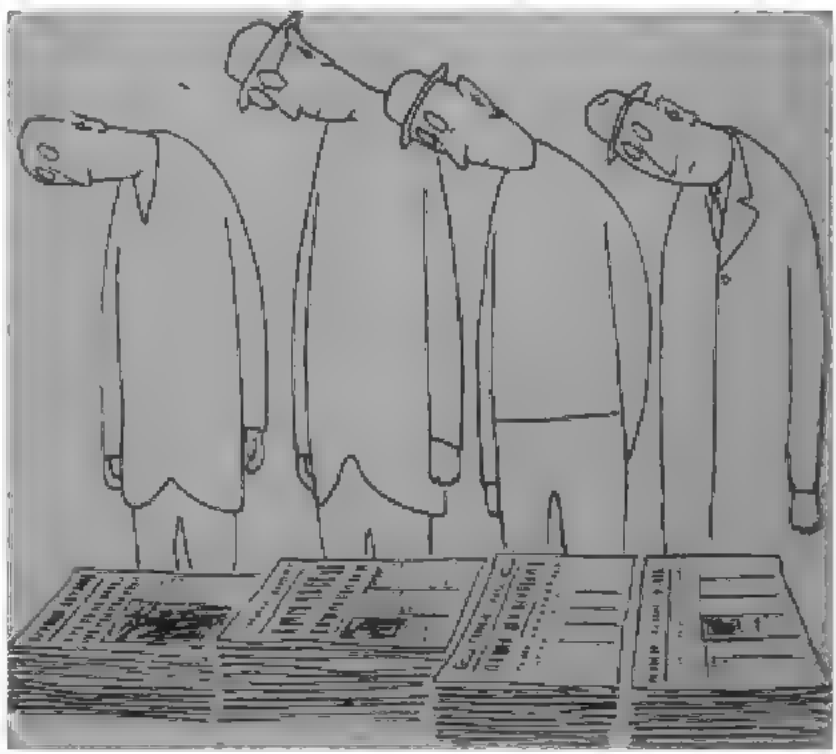

Memleketimizde gazete okuyucusu artıyor

BASINDAN AKİSLER

Nisanın 24 üncü günü, Fransanın 76 yaşındaki Başvekil muavini Paul Reynaud karısının bir çocuk dünyaya getirdiğini haber vererek riyaset ettiği kabine toplantısına ara vermiştir. Vekiller, bu 76 yaşındaki babayı hararetle tebrik etmişler ve küçüğe mesut bir ömür temennisinde bulunmuşlardır

Bağımsızların lideri bulunan Paul Reynaud'nun karısı henüz 40 yaşındadır. Kendisi vaktiyle kocasının kâtibesiydi. İkinci dünya harbinden hemen sonra evlenmişlerdir. İki çocukları daha vardır. *(Reuters)*

8 5 milyon frank kıymetinde 54 ton rokfor peyniri, Liberte transatlantiğinin ambarında, dördüncü defa olarak Atlantiği geçmektedir

Transatlantik kumpanyasının bir sözcüsü, New-York limanı amelesinin grevi yüzünden peynirlerin bir türlü boşaltılamadığını açıklamıştır. Bu yüzden geminin soğuk hava tertibatlı ambarlarında bulunan rokforlar, şimdi yeniden Fransaya dönmektedirler Fakat beşinci bir seyahat yapmayacakları, kat'î değildir *(U P)*

Dünyanın en tanınmış amatör ahçılarından biri olan Amerika Reisicumhuru Eisenhower, 23 nisanda ziyaret ettiği Hodgenville Kadınlar Kulübünden, cebinde yeni bir Puding tarifi ile ayrılmıştır. Eisenhower orada kendisine ikram edilen pudingi o kadar çok beğenmiştir ki, bunun tarifini kulüpten istemeden edememiştir

İşte, Başkan Eisenhower ın beğendiği pudingin tarifi.

Bir kalıbın içine, beyaz sosla ıslatılmış bir sıra ufalanmış gevrek koyunuz Üzerine bir sıra, rendelenmiş Amerikan peyniri, iki sıra toz biber ve bir sıra rendelenmiş yumurta ilâve ediniz Sıraları tekrarlayın ve hepsini gene bir sıra yağlanmış gevrek ile kapatın Pudingi fırına koyun ve iyice pişirin. *(A P)*

Fransız kadınlarının en yaşlısı olan Mme Fanny Courtial Saintgözlerini yummuştur Mme Fanny, 110 yaşında bulunuyordu İkisi hâlâ hayatta bulunan dört çocuğu olmuştu Geçen şubatta vaftiz anası sıfatiyle torununun torununu kiliseye kadar götürmüştür. 1953 mayısında cereyan eden belediye seçimlerine iştirakte de ısrar etmiş ve gidip reyini kullanmıştır. Dönüşte 72 yaşındaki ortanca kızının evlenmesinin 50 inci yıldönümünde bulunmuştur.

Mme Fanny 1844 senesi haziranının 28 inde doğmuştu

Fransada şimdi, en yaşlı kadının kim olduğu araştırılmaktadır. *(Le Monde)*

Londrada meşhur Soprano Kirsten Flagstad Wagner in bir operasını plâğa verirken iki tiz do sesini ödünç almıştır. Opera "Tristan ve Isolde", iki tiz do sesini ödünç veren de başka bir soprano Miss Schwarzkopf'tur

Hadise şöyle cereyan etmiştir. Miss Flagstad operayı söylemiş, söylemiş, fakat tam o iki tiz do sesine gelince susmuş, onun yerine Miss Schwarzkopf devam etmiştir. Bu "bayrak yarışı"nın muvaffakiyetle cereyanı için iki prova yapılmıştı

Plâğı alan Sahıbının Sesi firmasının temsilcisi David Bicknell, daha sonra şu beyanatı vermiştir

"— Ses değişikliğinin farkedilmeyeceğini sanıyorduk, Fakat aldığımız bazı mektuplardan, dikkatli dinleyicilerin bunu keşfettiklerini anlamış bulunuyoruz". *(A P)*

Japon Parlâmentosu kuduzla savaşmak üzere hayvanların sokakta zehirlenmesini kabul etmiştir Fakat alınan kararda, "bu zehirleme işinin gayri insanî şekilde yapılmaması" bildirilmektedir Üstelik, insanî davranılması da bilhassa tembih olunmaktadır

Buna rağmen karar, Japonyada büyük bir heyecan uyandırmıştır Basında şiddetli bir kampanya açılmıştır Hayvanların alenî zehirlenmesinin "hiçbir medenî millet tarafından hoş görülmiyeceği" yazılmaktadır

Hayvanları himaye cemiyeti, neşrettiği bir tebliğde "Japon Meclisi âzaları bu kararları ile saati bir asır geriye çevirmiş bulunuyorlar" demiştir Zaten cemiyet bütün Japonyaya şamil bir de propaganda hareketine girişmiş ve kararın iptali için imza toplamaya başlamıştır. *(Newyork Times)*

Halı hırsızları büyük buruyor

Bu adamlar halı dükkânlarına dalıp halıları «Üç Baba Tarık» diyerek, kaşla göz arasında kaçırmaktadırlar Resim, Ankara Adliyesinde alınmıştır

BİR HİKÂYE

"Geliyor..."

İbrahim Cüceoğlu

Güneş batmak üstü. Dereler gölgedıkler içinde; kurbağa seslerine boğulmuş. Kuşlar lop ındırler gıbı oldukları yerden kalkamıyor, terlı kanatları yaygın, ağızları açık, dallarda pıneklıyor... Yapraklar kıvrım kıvrım, sıcaklıktan büzülmüş Sabahtan akşama kadar derelerde dolaşan, sulara gırıp çıkan, balık tutan çocuklar güneşle bırlikte golgeyı onlerıne katmış, evlerıne dönüyorlar

Paskal fındıklık, çocukların oyun yerıdır. Evlerine ayrılmadan son bır defa burada oynarlar. Fındıklığın hemen yanından köy yolu geçer. Yolun başı duzlüktür. Çocuklar fındık ocaklarının etrafını dönüyor, bırıbırlerını yakalamak ıçın çırpınıyorlar. İçlerinden biri, bir ara, yolun sırt tarlasının başında tepenın ardına dönen aşağı kısmına baktı; dıkkatlıce, uzun uzun baktı Sonra arkadaşlarına hıçbır şey söylemeden yoldan ındi, koşmaya başladı. Arkadaşları hareketınden hıç bir şey anlamadı, oyuna devam ettıler Yol dık, ve taşlı. Çocuk nefes nefese hıç durmadan koşuyor. Koşan çocuk gözden kayboldu

Kuşların terlı kanatları gene açık, yaprakların golgesıne sığınarak dallarda uyuyorlar. Güneş bir parça daha dağa alçalmış. Gölgeler bıraz da ha dağlara uzanmış. Kurbağa sesleri gene alabıldığıne. Arı vızıltıları, rüzgârdakı pencere camı gıbı zır zır.

Köy ımamı ıkındı ezanını vaktınden geç okur. İkındı namazı ıle akşamlı kısa bîr ara ıle yerıne getırmek, bır abdestle ışı halletmek, köylüler ıtın hem zaman hem abdest alma bakımından kârlı sayılır. İmam bunu çok ıyi bılır. Akşama bir, bır buçuk saat kala ezan okur. On, on beş dakıkada bırkaç kişi toplanır, abdest alınır, namaza dönulür.. Sonra camın önunde bır kaç lâf edılır, derken akşam olur, gene ezan okunur. İkındıden kalası bir kaç kışıye bir kaç kışi daha eklenır, ikındı namazının abdestı ıle akşam da ortadan çıkarılır.

Paskal fındıklıkta arkadaşlarını bırakarak kaçan çocuk, camı mahallesıne geldığı zaman köy ımamı altı yıl once yapılan, şımdı tahtaları güve ışlemesınden delık deşık olan mınarede ıkındı ezanı okuyordu. Camın önunde ıkı kışi vardı. Çocuk hiç durmadan orada oturanlara "gelıyor" dedi, geçti, mahalle yoluna saptı. Çıplak ayakları toz toprağa boğulmuştu... Ayaklarının derısınde ığne ucu kadar ter taneleri. Bu bir çıft ayak, ayaktan zıyade paslı demır. Evlerin onunden geçerken ayak seslerını duyanlar kapılara çıktı, çocuk gene hiç durmadan "gelıyor" dedi, geçti. Ağzından başka bir şey çıkmıyor, önune ;ıkana "gelıyor" dıyordu sadece Güneş yarıya kadar gömüldu dağlara Gölgelıkler kuşak kayalarını yakaladı. Göz kapakları bır parça açılır gıbi oldu. Kuşlar dallardan havalandı Denızden köye doğru dere boyu kesıf bır sıs gıbı uzandı. Hava yumuşadı.

Can Alılerın evi camı mahallesının uç tarafındadır Can Alı köyün en çok sevılen, en hoş sohbet insanıdır. Onun ıçin kendısıne Can derler. Üç oğlu, üç kızı vardır. Buyuk oğlu askerlığını yapalı ıkı yıl olmuş. Ortanca da o günlerde hagıttı ha gıdecek, kunyeleri çıkmışmış,.. Ortanca oğlu Canın en haylaz çocuğu ıdı Ne ışe güce el atar, ne kımseye yardım eder. Üstelık anası, babası en çok da onu sever. Küçük oğlu mahalleyı bır uçtan bıl uca koşa koşa "gelıyor" dıye dıye arşınlayıp kendı evlerıne geldı. Burada da sadece bır "gelıyor" dedı, gözlerı döndü, bayılır gıbı oldu, yere yıkıldı evın ortasında. Can Alı yerınden fırladı, uzamış sakalını karıştırdı, karısı ardından ayaklandı. Dağdan henüz yukle ınmışlerdı Sırtlarının terı soğumamıştı. Tek katlı evın ortasında sağa sola koşarak dolapları karıştırıyor, sandıkları alt üst edıyorlardı. Can Alı bır yandan da emirler verıyordu.

"— Şu sandıktakı tabanca ıle kamayı çıkar, bahçenin dıbındekı kayaların arasına sakla Şu çamaşır telını topla, tarlaya savur Ben sıze kesıp getırmeyin dedim, dınlemedınız Yasaktır, hükümet malıdır telefon telı. Hapsederler adamı. Şu pıs oğlanın tütününü bir tarafa atsan Kırk kere söyledım, ne anlar tütün ıçmekten. Kelepır olsaydı ben bırakmazdım. Hem cığerıne zarar, hem kesene. Kaldır at pısi zıbıllıkten aşağı. Allah cezasını versın; geçen muhtar söylüyordu, bızım borca hacız gelmış Ne yapsak, bana bak karı, şu sığırları çıkar, ağızlarına torba bağla, çırçırın altına getır. Dıkkat et bağırmasınlar, âleme rezil oluruz Hadı Çabuk."

Ana evden fırladı, ahırdan dört sığır çıkardı, ağızlarına torba bağladı, sopalıyarak ırmağa doğru sürükledı. Can Alı kendı dedıklerını kendısı yapmaya başladı, emırlerını kendı yerıne getırıyordu. Çocukla hıç ılgilenmedi. Baygın çocuk evın ortasında gozlerını yarı açmış babasının yaptıklarını takıp edıyordu Ortanca oğlanın kaçak tütününü, tabancayı, kamayı, kopuk telefon telını aldı kapıdan çıktı, tarladakı mısırların arasından hışırtı ıle yurüdü, kayboldu. Az sonra dondü, oğluna baktı, yüzünü okşadı. "Ne oldu sana?" dedi, çıkıp gıttı.

Artık güneş batmıştı. Gece kuşları damlardan çıkmış, ırmaklara doğru uçuyordu. Her taraf karanlığa yönelıyor. Güneşın battığı yerde bır kırmızılık. Vadı boyu uzanan sıs, bıraz daha yukarılara dayanmış Kurbağa sesleri duyulmuyordu artık

Camın önünde on, on beş kışı toplanmıştı Köy ımamı toplananla verek aralarına katıldı İmam saatırın arasında idi. Can Alı selâm vene baktı, sonra havayı uzun uzun gözledı. Mınarenın kapısına yollandı. Ayaklarındakı kalın takunyalar ırı ırı ses çıkarıyordu. İmam tam mınarenın şerefesıne çıkmadan ıkı jandarma camın onüne geldı. Köylüler ayağa kalktılar, selâm verıldı, selâm alındı. Jandarmaların bırı sordu

"— Mesahor köyune ne kadar çeker."

Can Alı cevap verdı.

"— Bır buçuk saat".

"— Desene yatsıya ancak çıkarız. Bır fener versenız bıze."

Jandarmalar oturdu. Can Alı mahalleye koştu. Fener buldu geldı. Jandarmalar kalkıp gıtti, koylüler camıye gırdıler. Hava ıyıce kararmaya başlamıştı... Artık ne güneş, ne kurbağa sesi, ne kuş cıvıltısı, ne arı vızıldaması. Şımdı sadece evlerın bacalarından dumanlar tütüyor, gece kuşları kanatlarını pırlatarak uçuyor Vadıyı baştan başa sıs kaplamış. Köy yenı bır gecenın uykusuna hazırlanıyordu.

SANAT DÜNYASINDA

Resim

İstanbul Şehir Galerisi

Yırmı yıldanberi Istanbulda açılmasını beklediğimiz sanat galerisı artık bugün mevcuttur

Mevcut mu?

Henüz hayır. Vakıa, Beyoğlunda, ıstıklâl Caddesinde Şehir Galerısı adını taşıyan cıdden güzel, zevklı bır sergı yerı vardır amma, yine de resım sergıleri, Taksım Fransız Başkonsoloshanesi b.nasında, Amerıkan Haberler Bürosunun salonlarında açılmakta devam edıyor. İşte, A. Arad ile Fethı Karakaşın ve Onlar grupunun sergıle-

Evvelâ, neden İstanbul Belediyesının yırmı yıl bır galerı açmakta gecıktığını bır gozden geçırelım Şahsan temas ettığım belediye reısleri, bır kaç kere, bana

— Siz bır yer bulunuz, kırasını bız verelım,

Demışlerdı Sonra da anlatmışlardı Belediye bızzat bır galerı açacak olsa, Mevzuat hazretlerıne göre bır kadro yapmak mecburıyetındedır Buraya, usulen bır müdür veya âmır, bır memur, bır muhasebecı, bırkaç hademe alınacaktır İşte, esasen yüklü bütçesıne bîr yenı masraf kapısı Sonra da, sergılerın nasıl açılacağına daır bır talımatname yapılacaktır ve ışte, yenıden bır gaile Herhangi bır kâğıt veya bez parçasını boyamakla kendını ressam zanneden ve genış bır tanıdık muhıtıne sahıp olan, tavsıye mektuplarile gel.p baş ağrıtacak, sergı yapmak ıstıyecek, kabul ed.lmezse tabıatıyle menfi neşrıyat yapılacak Bunlar da, ışın manevı rahatsızlıkları

Bır ıdare âmırı ıçın yukarıdakı sebeplerden, bılhassa «efendım şehrımızde sokaklar bu halde ıken, hastahane yokken resım galerısı de ne ımış?» dıyenlerden korunmak elbet mantıkî görünür Amma, bir ıdare âmırının ışı de bütün bunlara rağmen elzem bîr muesseseyı meydana getırmek değıl mıdır?

Bugun bır galerımız var. Bına, sanat adına sevınırken onun ışletılmesı, lûzumunu ıspat etmesını de ıstemek hakkımızdır Bına var, henuz nasıl kullanılacağına daır ortada bır sıstem yok Bundan do,ayıdır kı henuz, ressamlarımızın sergıleri orada yapılamıyor

Şehır galerısi, nasıl ıstıfade edılebılır hele konu,malıdır? Her şeyden evvel, burası da.mî galerı ve sergıler kısa.n halınde başlıca ıkıye ayrılmalıdır ve sanat adamlarından murekkep bır juriye sahıp olmalıdır. Sanat adları dıye tasrıh edıyorum Yanı şahsen bir sanatla mesgul olmayan demek İstıyorum. Çünkü bızdekı jürılerın en buyük kusuru, ekserıyetle bızzat sanatkârlardan ve geriye kalanların resmı daırelerın mevkı ıtıbarıyle ılerı gelenlerınden mürekkep olmasındadır Sanatkâr mecburen bıtaraf olmayan kımsedır Aksı takdırde bu sıfata lâyık değıldır Böyle olunca da, kendı ekolundan gayrısını tabıatıyle beğenmıyecektır, bertaraf edecektır. Fakat sadede dönelım Şehır galerısının bir jürısı olacaktır, sergı açmak ıçın müracaatlar onun tasvıbı ile kabul edılecektır. Aynı jüri memleketın tanınmış ve bir kıymet ıfade eden sanatkârlardan daımî - kısmına eserler alıp kovacak, onların satışı bu suretle temın edılecektır Boylece, sanat propagandası yapılmış olacaktır kı asıl üzerınde durmak ıstedığımız cıhet bu dur Fılhakıka memleketımıze dışardan gelenlerle, şehre memleket ıçınden geleler, sanat eserlerını tanımak ımkânına sahıp değıllerdir, Mahmutpaşadan tutunuz Beyoğlunun en luks mağazalarına kadar her şeyı,

LUCIA ve BEN

Ferhan Onat

Şimdiye kadar böyle bir işe girişmek hiç aklımdan geçmemişti, öyle ya, bir opera artistinin, hem de kendi hakkında yazı yazdığı görülmüş şey midir? Ne yapayım ki, istediler bunu benden. AKİS'in ilk sayısı için duyulan bu isteği kırmak elimden gelmedi. Onun için, gücümün yettiği kadar Lucia'lığımı anlatmağa çalışacağım.

Bütün Batı sahnelerindeki Operalarda âdet olan bir şeyi bu sene Devlet Operamız tatbik etti. Lucia Operasını, sırf benim için sahneye koydu. Bu seferki aryaları, kompozitör Gaetano Donizetti, ses akrobasisi yapabilen gırtlaklar için yazmıştır. Koloratur sopranoların ideali olan bu aryaları söylemeğe elverişli hançeremden faydalanmak hakkımdı. Sanat varlığımı her bakımdan göstermeme yarayan böyle bir Operayı düşünenlere, başta rejisör Aydın Gün olmak üzere teşekkür borçluyum. Ben de onları yaptıklarına pişman etmemiş olmakla seviniyorum. Bunun şahidi de, kendini için bile bilet alamıyacak kadar gişe önlerinin ve salonun dolup taşması olmuştur.

Evvelki yaz Milânodaki Nuova tiyatrosunda bu operayı bir kaç kere seyretmiştim. Lucia rolünü, on sekiz yaşlarında çok genç bir sopranoya vermişlerdi. Bu eserde ilk rolüne çıkıyormuş. Onu dinledikten sonra, bu gibi zor aryalı operaları başarabileceğime daha çok güvenim arttı. Öğünmek gibi olmasın, sesim ondan daha güzel galiba..

Ses diyince, aklıma geldi. Bir çok kimseler gibi, kapımı çalan gazeteciler de, bu işin sadece Tanrı vergisi olduğunu sanıyorlar. Hiç şüphesiz benim sesimde, yaradılıştan fevkalâde bir renk var. Fakat onu, olduğu gibi bırakmış olsaydım, belki şimdi kimsede dinlemek isteği bile uyandıramazdım. Yıllarca süren çok sistemli ve sürekli bir çalışma sonunda bu duruma gelebildim. Onun için, bugünkü kazancımın bir kısmini da, - öğretmenim Elvira Hidalpo'ya borçluyum. Beni ilkin o keşfetti ve yetiştirdi.

İtalyada kendi yerine Gildayı oynadığım bir soprano gibi "Gırtlağımda bülbül arayanlar" belki bizde de bulunabilirler, fakat fala bakıp, ondan medet; umanlar kadar hayale kapılırlar. Hançeremdeki ses tellerini bülbülleştiren kudret, "Müzik sanatının büyük başarısiyle, çalışmanın sihirli tesiri" nden doğmuştur.

"— Hakiki hayatta da böyle çıldırtan bir sevgiye inanıyor musunuz?"

Bunun karşılığını hemen "hayır" diye verebilirim. Bugünkü dünyada, bu kadar çeşitli yaşama güzellikleri arasında, hele bir kadının, "aşk uğrunda şehit düşmesine" ben değil, kimsecikler inanamaz. Sevgi muhakkak, ki, büyük bir his. Ve ben bunun en tatlısını tadarak . evlendim. Bir de çok sevdiğim kızım var. Lucia Operasında sevgilim olarak beni delirten kocam Doğan Onat'ı, hakiki hayatımda da çok severim. Fakat, o ilk sevişme çağımızın çılgınlıkları yarıda kalsaydı, yine de ne o delirirdi, ne de ben... Bu kadar aşırı sansasyonel dramlar, sadece Şahnede hoşa gider. Hakikî hayatta bu delilikleri yapanlara bu gün, herkes ya acıyor, yahut da «budala» diyor. Kısacası, ne aşkla, ne de hastalıkla delirmek isterim doğrusu. Aklım başımda olarak, ömrüm boyunca, şimdiki gibi tatlı tatlı; tasasız bir sevişmeyi tercih ederim.

Bakın, bir noktayı daha açıklayayım da meraklı seyircilerimin içine dert olmasın. Çünkü bunu da öğrenmek isteyenler çoğaldı.

Lucia'nın delilik sahnesini tabiî şekilde başarabilmek için, bu konuda bazı kitap ve dergiler okumaklâ kalmadım. Bu ruh hacetini, filimlerden, hastalardan, Ofelya gibi, tıpkı buna benzer opera rollerinden etüd ettim. Zaten rejisörümüz Aydın Gün de, hiç birine ihtiyaç duyurmayacâk kadar canlı tariflerle, deliliğimi bana benimsetti. Benimle kadar çalıştı ki, eğer ben Lucia olarak çıldırmasını beceremeseydim, muhakkak o aklını kaçırırdı. Sunu bir kere daha tekrarlayayım ki sahnede aşksızlıktan çıldırdığım kadar, yuvamda sevgi ve saadet içinde yaşıyorum.

her malı görmek kabıldır Fakat sanatkârlarımızın eserleri evlerinin birer köşelerinde, atolyelerde kalmağa mahkûmdur. Şehir galerisi bu eksikliği tamamlayacaktır ve bizim de, milletlerarası bir sanat varlığımız olduğunu gösterecektir Böyle demekle mübalağa ediyorum sanmayınız. Her iştirak edebildiğimiz - ne yazık ki resmî muhatapsızlık ve alâkasızlık yüzünden bu pek az oluyor - Milletlerarası sergilerde Türk ressamlarının, heykeltraşlarının işgal ettiği mevkii imrenen milletlerin sayısı, bizden ileri olanların on, on beş mislidir ve bununla iftihar edebiliriz

İstanbul Şehir Galerisinin bu vadide goreceği buyuk, pek büyük hizmetleri vardır

Musiki

«La Traviata»

Verdi bir defasında "eğer dilettant olsaydım "La Traviata" yi severdim" demiş. Ustad böylelikle bu eserini kendi sanat anlayışına göre - diğer operaları kadar değerlendirmemek istemiş. Eğer Verdi, bizim Devlet Operasındaki "La Travita" nın temsilini görmüş olsaydı belki de bu operayı yazdığına bin kere pışman olur, utancından yerin dibine geçerdi. Dilettant olmak şoyle dursun. "La dame aux camelias" romanını okuyan ve muzikle zerre kadar alâkası olmayan herhangi bir kimse dahi bizdeki "La Traviata" operasının perişan temsilinin derhal farkına varır.

Evvelemirde şurasını belirtmek lazımdır ki, faizim Devlet Operası, "bunlar bir şey anlamazlar, bu seyirciye yutturabiliriz" tezıyle sahneye koyduğu eserlerde halk ile alay etmek yorulnu tutmuşa benziyor. Avrupa da dıkış tutturamayan ikinci, üçüncü sınıf orkestra şeflerini, rejisörlerini topla, bunları bol paralar vererek memleketimize getir ve bundan sonra da ne bir doğru dürüst konser dinle, ne de bir opera seyret. Tez hep aynıdır. Halk bir şey anlamaz, istediğimizi yaparız. "La Traviata" da bu düşünce ile sahneye konulmuştur. Bundan dolayı tenkıd bakımından üzerinde durulmaya bile değmez. Sözde modern dekorlar - Verdi'nin modernlikle ne alâkası vardır? -, sözde bale sahnede bir erkek, dört kısın ileri geri adım atması, kollarım havada titretmesi bale mıdır? -, sözde bir libretto tercümesi - prozodi namına hiç bir şey bulunmayan bu tercüme, muvafık bir tercüme midir? , sözde Violetta'nın ahü-enınleri - oyle bir Violetta kı (Belkıs Aran), 1850 Parısının asîl bir kurtızanı olduğuna bın şahıt ister , sözde bir Alfredo - gene, ateşli ve heyecanlı Armand Duval (Doğan Onat) bu mudur? Ses yok, oyun yok - yalnız Germont (Rızkı Ar) iyi bir Barıton. Hangısını sayalım, başrejisorun saçmaları bir tane değil ki. Ne kahramanlarım bulabilmış, ne de "mıs.en.scene" diye bir fikre sahıp. Ama o tez hâlâ kafasında "Nasıl olsa yutturuyum".

Bunları söylediğimiz zaman diğer taraftan şöyle bir mütalâa ileri sürülüyor: "Efendım, bizim operamızın mazısı ne kadar kı.. On, on üç sene evvel kurulmuş bulunan, daha doğrusu ılk temsillerine başlıyan operamızdan Avrupadaki benzerleri gibi mukemmel temsiller beklemeğe elbette hakkımız olamaz Daha başlangıçtayız Boyle eksıklikleri mazur görmemiz lazımdır. Aksı halde gençlerimizin hevesi kırılır, operamıza da günah olur"

Hatırlanırsa, Devlet Konservatuvarı talebelerinin tatbıkat sahnesinde temsil eylemiş oldukları operalar zamanında hemen herkes bu genç sanatkârları teşvık ve teşcı etmek için el birlığı ile çalışmış, gerek yazı ile ve gerekse söz ile onları daıma alkışlamıştır. O zamanlar bu şekılde hareket etmek, genç operamızın gelişmesi için bir vazıfe idı. Vakta kı, Tatbikat Sahnesi mensupları "Devlet Operası"nın elemanları halıne geldiler, yanı tam mânasıyle mesulıyet altına gırdiler, sahnede "Opera" sanatının mümessılleri oldular, bundan sonra pek titiz bir şekılde çalışmaları, kabılıyetlerını göstermeleri ve en mühımi kabılıyetsızlerin ve zayıf olanların ayıklanmaları lâzım geliyordu. Devlet Operasında boyle bir tasfiyenın yapılmadığı bır hakıkattır ve şimdiye kadar olduğu gıbı Devlet Operası mensuplarının hemen hepsının sesını "bır harıka ses", 'bir "eşsiz nağmeler hazinesi", bır "Avrupa da faıle benzerı bulunmayan mucızevi hançere" olarak tavsife devam edersek, Devlet Operası bugünkü perişanlığından asla kurtulamaz. Bunu böyle bılmelıdır. Sanat eserının ya ıyısi vardır veyahut da kötüsü, bir opera ya ıyı temsil edılır veyahut da kötü Bunların ortası olamaz, ortası olmaması lâzımdır. Bır "Beckmesser" hüvıyetine bürünerek, hıçbır şey beğenmemek gayreti gütmek aklımızdan bile geçmez, fakat bu mevsımde temsil edılen operaların - bir bakıma "Lucia" barıc - ve bu operalarda oynıyan sanatkârların - yıne Ferhan Onat harıç - umumıyetle kotü oldukları, zayıf oldukları faırer vakıadır ve "La Traviata" da kötülükte ve zayıflıkta bunların hepsıne tüy dıktırmıştır. "Harıka ses", "essiz hançere", "dâhı sanatkâr". . Bu lâfları bırakalım da Devlet Operasını bugunkü zavallı durumdan kurtarmaya bakalım.

Tiyatro

Shakespeare Yıldönümü

Geçen sene Stratford'da Shakespeare'in 389 ncu doğum günü kutlanırken festival komitesine şu telgraf geldi.

«Nice nice mes'ut seneler, ıhtıyar sahtekâr!.» ımza: «Frances.»

Bu telgrafın Shakespaere bivografya sını bir türlü yazdırmayan «Frances Bacon un ruhu tarafından yeni faır muzıplık olsun diye çekıldığı anlaşıldı, fakat Shakespaere festıvalinin programı aksamadı

Hakıkaten, büyük adamlara sit pi toresk faırer hayat hıkâyesi anlatmağa meraklı ınsanlar, Shakespaere için bır hal tercumesi uydurmakta güçlük çekmektedırler. 36 büyük edebiyat âbidesının sahıbı ve bır çok sone, methıye ve ıthafın yaratıcısı olan dâhı nin hayat hıkâyesi hakkında ileri sürülen ıddıaların muşterek taraflarını alırsak şöyle bır netıce çıkar:

Wılham Shakespaere 1564 yılında doğmuş, 1616 yılında ölmüştür. Doğum ve olüm günleri 23 nısana rastlar. Doğum yerı: Warwickshire eyaletinde. Avon nehrı kenarında küçucuk Strafford kasabasıdır.

Orta hallı bir esnafın oğludur. 18 yaşında iken Anne Hathaway ısımlı bır kızla evlenmış, 22 yaşında ılk defa kasabasından ayrılarak Londraya gelmıştır, Londra'da ışsız dolaşmış, han ve tıyatro kapılarında hayvan bekçılığı yapmıştır. Daha sonra faır tıyatro kumpanyasına gırmış, figüranlık, aktörlük ve rejısörlükten piyes muharırlığıne yükselmıştır. Buyük şöhret yapmış, Kraliçe Elızabeth ve 1 nci James'in himayesine mazhar olmuştur. 1610 da tekrar memleketı olan Stratford'a dönmüş ve 54 yaşında ölmüştur

Schlevel bu hıkâyeye: "Efsanevi bır masal, körce, delice bır hata.." dıyor.

Gerçekten Shakespeare, koyünden ayrıldıktan ıkı sene sonra ısımsız olarak kı bunu takibeden dıger 6 ısımsız eser de kendısıne maledılmektedır . «Love's Labours Lost» eserını neşrettı. Bu eserde akademık bir dille Navar sarayının arıstokrat hayatı anlatılmakta ve Fransa tarıhının teferruatı, saray muaşereti zıkredılmektedır. Bütün bunları, 22 yaşında köyden şehre gelen faır delıkanlının ıkı senede oğrenmış olması süphe ile karşılanmaktadır Tenkıtçı John Brıght "Stratfordlu Wılham Shakespeare'in Hamlet veya Leare'ı yazdığına kim inanırsa delıdır" demektedır. Hayat hıkâyesını anlattığımız Shakespeare ile Shakespeare ımzasını taşıyan eserler kıyaslanınca : Schlegel ve John Brıght ile aynı fikırde olan Charles Dıckens. W. E. Gladstone, Mark Twaın, Emerson ve taraftarlarına hak vermek icabeder

Shakespeare, Straffordlu köylü değilse, kımdır?

Bır çokları Sir Frances Bacon'u bu makama lâyık görmektedırler. Fılhakıka üç sene arayla Bacon da aynı devırde yaşamıştır. Hallam; Bacon ıçın, «ınsanlığın en büyüğü, en akıllısı..». Pope de, «Lord Bacon İngıltere'nın ve belkı de herhangı bır memleketin yetıştırdığı en büyük dâhıdır» dıyor

Bütün bu ıddıalara rağmen ölumünün 338 nci yıldonumunun kutlandığı şu günlerde bile Shakespeare'ın ılmî

bir biyografyası yapılmış değildir Bir yandan Shakespeare'ın doğduğu evi, odasını, gittiği kiliseyi, oturduğu koltuğu, kullandığı kalemi meydana çıkaran Stratfordcular, öbür yandan Stratford kasabasının üç büyük yangınla yeniden kurulduğunu, köylü Shakespeare'ın, okuma yazma bilmediği gibi kelime hamulesinin de 3.4 yüzü aşmasının mumkun olamıyacağını ve daha bir yığın delili ortaya koyan Bacon'cular kendi sahalarındaki ıddıalara devam etmektedirler. Bununla beraber, okuyucu olarak bızı Shakespeare'ın hal tercumesinden zıyade, kütuphanedekı kullıyatı ilgilendırmektedır.

Goethe dıyor kı: «Shakespeare'den okuduğum ılk sayfa benı bütün ömrümce kendısıne bağlamıştır. Hele bır eserını bıtırdığım zaman gözleri sihirli bır el tarafından açılan kör gıbıydım."

Şaırane tıyatro eserlerının şaheserlerını veren Shakespeare; insanoğlunun bu güne kadar dunyaya getirdığı en büyük ıkı edebî dehâdan bırıdır İlâhı kıymetlerde, dılde, şiirde ve beşerî ululukta 13 ncü asrın Dante'sı ne ise 16 ncı asrın Shakespeare'ı de odur Hattâ Shakespeare bır cok üstünlukler de taşır. Dante: Cehennem, Araf ve cennette ınsanlığın mistik karakterını çizmiş. Shakespeare ise Elızabeth devrı dekoru ıçinde insan denılen muammayı çozmuştür. Shakespeare bu güne kadar hıçbır şaıre nasıp olmayan bir kelime çağlayanı akıtarak Tevratın 5600 kelimesine mukabıl 20.000 kelime kullanmak suretiyle İngiliz dılını ihya etmıştır. Vakaları saraylarda, üstün tabaka arasında geçer. Fakat her tip ve yaradılıştakı insan o vakada ustalıkla yer alır. Fazılet ve vicdan mesulıyeti başlıca problemdır. Eserlerında iyılıkler, mert davranışlar ve fazılet, kötulüklere, desıselere ve alçakça aldatışlara galebe çalar. Yalnız Macbeth dir kı tersıne ışlenmiş bir kader cılvesi manzarası arzeder. Macbeth'de kahramanlar dessas hain ve zalımdırler. Kanaatımızca Shakespeare'ın Macbeth'ı sadece kumandan Macbeth'in cesaretını, merhametını, hırsını, ıhanetını, dıktatörlüğünü ve engın muhayyele kudretını meydana koymak ıçın yazılmış olamaz. Shakespeare, Macbeth de mukadderatın insanoğlunu hain ve nankör yapışını ve beser kudretının tabıata karşı gırıştığı mücadeleyi gösterdikten başka, kahramanların ıhanetını maharetle neticeye kadar devam ettırmek gıbı dram sanatının en zor ımtıhanında da muvaffak olduğunu ıspat etmış. **tir.**

Sinema

<<Üsküdara Gider İken>>
Üç Buudlu Filme Alındı

Bundan bır mûddet evvel Istanbula gelen ve gece kulüplerınden bırında bir ay kadar çalışan Zencı Şantöz Eartha Kıtt'ın, Amerıka'ya dönduğu zaman gümrükten en kolay geçırdığı şey, dudaklarından düşürmedığı "Usküdar'a Gıder ıken" adlı türkumuz olmuştu.

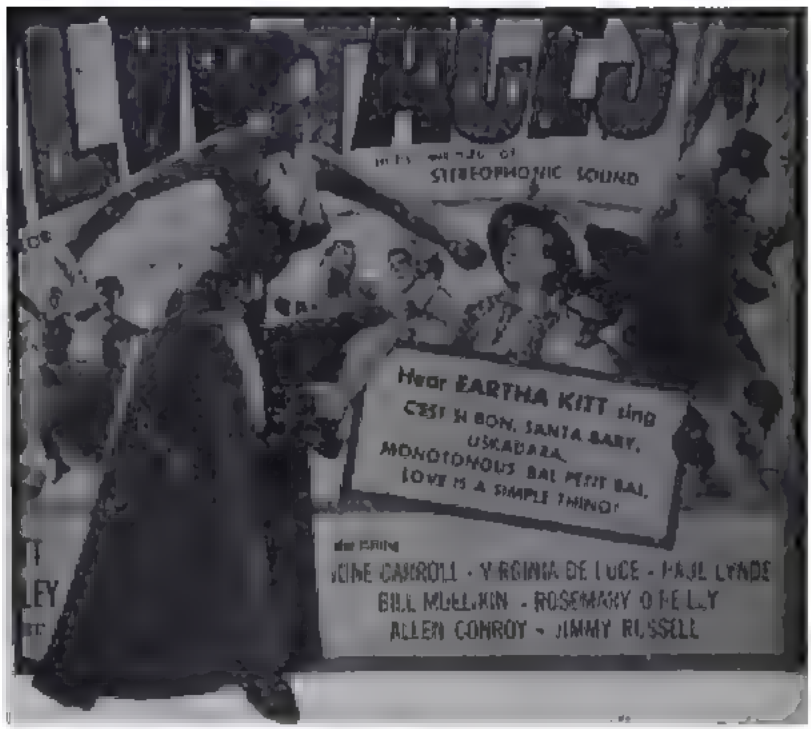

Üsküdara Gıder ıken.., Amerıkan usulü bir afiş

Bu eskı İstanbul türkusü kısa bır zaman ıçınde New Yorkluları teshır etmekle kalmadı, dudaktan dudağa bütün Amerıkaya yayıldı ve bızım meşhur kolalı gomlekli Kâtıbımız Hollywood sosyetesının bıle en beğendığı tıplerden bırı oldu

O zamana kadar Eartha Kıtt, Amerıkanın yakından tanımadığı, meçhul bır şöhrettı.. Kâtıple bırlıkte o da meşhur olup ortaya çıkıverdı.

Kâtıbın bu süksesinden ıstıfade etmek ılk olarak produktör Berman Swartts'ın aklına geldi ve ne zamandır Cinemascope usuluyle filme almayı kararlaştırdığı muzıkal eserde Eartha Kıtt ile bırlıkte Kâtıbe de yer verdı

" Stereophonic seslendırme usulüyle seslendırılen "New Faces . Yenı Sımalar" adlı eserde Eartha Kıtt'den başka Ronny Graham, Robert Clary, Âlice Ghostley gıbı beyaz perdenın yenı kazanmış olduğu şöhretlere de yer verılmıştır,

Eartha Kıtt renklı olarak çevrılen bu müzıkal eserde, muazzam bir revünün ıştırakıyle "Üsküdar'a Gıder Iken" den başka, son zamanlarda pek tutulan "C'est si Bon", "Santa Baby", "Monotonous", "Bal Petıt Bal", "Love ıs a Simple Thıng" adlı şarkıları da soylemektedır.

Sınema münekkıtlerının ıfadesıne gore. "New Faces . Yenı Sımalar" üç buutlu fılmın yeni bir zaferi olmuştur. Yenı ses teknığı bu esere **çok** şey kazandırmıştır.

Bakalım bızler "Üsküdar'a Gıder İken" i ne zaman seyredeceğız?'

Radyo

İssssteyin Çalalım!

Ankara Radyosunun yayınları arasındaki "ıssssteyin Çalalım" programı, söz ve muzik bakımından dınleyıcılere ne duyurur, bılemeyız Bıldığımız tek şey "İstemeden çalındığı" yahut "İstendığı gıbi çalınıp söylendığı" dir.

Hele anonslarındakı o çığ espırıler... İşte bırısı.

"— Neredesin Hamıyet Yüceses?., Ayol çabuk gelsene!!. Bakındı hele!.. Kendısı geleceğıne, plâğını göndermiş."

Bır başkası

"— Patagonya, çatagonya adalarındayız, sayın dınleyıcıler Aaaa! işte bızım Erdoğan Çaplı.. Yerlı kıyafet ne de yakışmış haspaya.. Şımdi sıze kâtıbımı çalacak."

Ve daha neler..

Ey Ankaranın programşorları!. insaf edın! Bıraz da bızı, hani şu sizden "Tatlılığı, güzellığı, hoşluluğu ve ınceliğiyle muzık, hakıkı muzık istıyen dınleyıcılerımızi" düşünün.

Yakışıksızlığı kendılığınden anlaşılarak kaldırılan bır soyadının golgesıne sığınarak, alabıldığıne zevkımızle, ısteğımıze, ve hattâ bılgımızle alay

eden delikanlıyı susturun.

Hem, bir türlü anlıyamıyoruz: Dünya radyolarının hiç birisinde bulunmayan bu kadar garip Ve ürpertıcı bir anonsla, zavallı musıkının kanına girmek neye!. Sözde eğlendırıcı bir programla, aralarında sevdığımız parçalar da bulunan bir musıkı serisini bize azapla yarıda bıraktırıp, radyolarımızın düğmelerini çevirtmekte ne mâna var? Spıkerlerin kusurları nedir ki, haklarına bu kadar açıkça tecavüz olunuyor? Bızım suçumuz nedir kı, ıssstemedığımız bir ağızdan, ıstedığımız şeyleri bile, ıssstemeye ıssstemeye dinliyelım?

Guzel bir süz var: "Müzık dınlemesını bılmek, iyi söz söylemek kadar değerlıdır."

Ne spıkerlık, ne müzısyenlık bakımından değer taşıyan bir kımse, bu kadar geniş yetki ile avaz avaz bağırtılacağına, her şeyden önce, mikrofon başından çekılerek, kendısıne müzık dınlemesi ve iyi söz söylemesi öğretılsın. Hıç değılse, "Söylemek gümüşse, susmak altındır" sözü ezberletılsın

Dünyadan Haberler

Sir Thomas Beecham 75 Yaşında

Londra — Tanınmış İngiliz orkestra şefi Sir Thomas Beecham 29 nısanda 75 yaşma basmıştır. Müzıkal bir kabılıyete sahip bulunan Beecham, dalla küçük yaşında ıken orkestra şefi olmayı kafasına koymuş ve henüz yedi yaşında iken bir çok operaların partısyonlarını ezberlemış, daha sonraları da hemen hemen bütün meşhur operaların melodılerını hafızasına nakşetmıştır. Sır Thomas Beecham Oxford'da tahsıl ederken de muzıkle uğraşmayı bırakmamış, nihayet 1905 tarıhinden İtıbaren orkestra şefi olarak operalarda çalışmaya başlamıştır. Beecham ılk büyük orkestra konserını Queens Hall orkestrası ile vermış ve bırıncı dunya harbinden önce ayni orkestra ile Berlinde verdığı konserlerde değerını herkese kabul ettırmiştır. Thomas Beecham bundan sonra dunyanın butün büyük şehırlerinde orkestralar ve operalar idare, etmiş ve gerek orkestrayı ıdare edis tarzı ve gerekse tefsir mevzuunda daıma büyük muvaffakiyetler kazanmıştır. Beec 'ham modern eserlerın tanınmasında da buyük gayretler sarfetmıştır. Igor Strawınskı ile Rıchard Strauss'un, Sıbelius'ün, Ravel'in eserlerini Ingılterede çaldırmış, ayni zamanda Haendel ve Mozart'ın eserlerını ınceden ınceye tetkik ederek, bunlarla yeni buluşlar elde etmıştır. Sır Thomas Beecham yırmi sene muddetle Londra Philharmonıe orkestrasının ıdaresını elıne almıştır. Onun Cowent Garden'de Rus opera sanatkârlarının ve bilhassa büyük muganni Şalıapı'nın ıştıraki ile verdığı konser hâlâ hatırlardadır.

Balkan Müzik Festival!

Atına — Balkan muzık festıvalının hazırlıkları tamamlanmak üzeredır. Festıval eylül ayında Atınada yapılacak ve festıvale Türkıye, Yugoslavya, Yunanıstan iştırak edeceklerdır Festıvalin programında üç tane senfonı konserı, üç opera temsılı ve bir çok oda müzığı konserleri yer almış bulunmaktadır.

Yeni Fulbright Tesisi

New-York — Senatör William Fulbright, bu senenin Bırleşık Devletler Sanat ve Edebıyat Enstitüsünün sanat mükafatını ılân etmıştır. Buna gore enstıtusü, 3500 Amerıkalı talebeyı tahsıl ıçın yabancı memleketlere gönderecek, buna mukabıl beş bınden fazla yabancı talebe de Amerıkaya gelerek, Fulbright hesabına burada tahsıl edecektır.

Berlin Philharmonie Orkestrasının seyahati

Berlin — Berlın Philharmonie orkestrası, Wilhelm Furtwaengler'ın İdaresinde geçen ayın 28 ınde büyük bir seyahate çıkmıştır. Orkestra Fransa, İsvıçre'de yirmi bır konser verecek ve bu konserlerde Haendel'ın Mozart'ın, Schubert'in, Weber'ın, Brahma'm, Strauss'un, Wagner'in ve Boris Blacher'ın eserlerıyle Beethoven'ın dokuzuncu senfonisi çalınacaktır

Sven Hedin Sergisi

Stockholm — Büyük kâşıf ve seyyah Sven Hedın'in hâtırası için tertıp edılen sergı, geçen çarşamba günü Stockholm'da İsveç Kralı tarafından açılmıştır. Sergıde, Sven Hedın'in, Doğu Asyadan getırmiş olduğu ve seyahati esnasında taşıdığı eşyalar yer almıştır. Fakat onun bilhassa Gobı çölüne, Tıbete aıt yapmış olduğu karakalem tablolar ve portreler buyük alâka toplamış ve bu eserler, Sven Hedın'nin aynı zamanda kudretlı bır ressam olduğunu da meydana koymuştur. Sergıde Sven Hedın'ın yazmış olduğu kıtaplar ve seyahatnameler de yer almıştır. Bunlar da kakıkaten çok büyük bir alâka uyandırmış, zevk le seyredılmıştır.

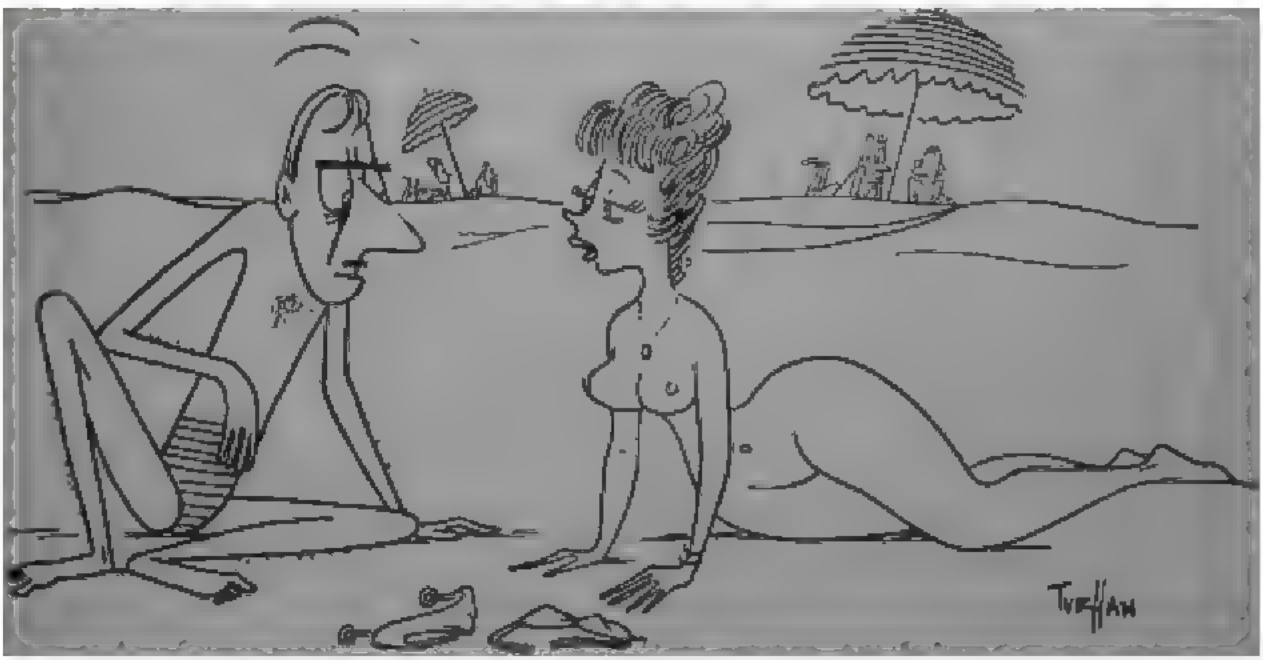

— Ne kızıyorsun kocacığım, «Bu küçücük mayoyu giysen de, giymesen de bir» diyen sen değil misin?

SPOR ALEMİNDE

Futbol

Sahada Ölüm

Futbol sahalarında hep nâdir olarak vukua gelmekle, beraber tahaddüsü daima mümkün bulunan bir facia, geçenlerde, bütün memleket spor efkârını cidden çok üzdü. Duyduk ki, sahada, üzerine gelen bir fenalığı müteakip, Emniyet Kulübü futbolcularından ALDO, vefat etmiş. Tanrıdan rahmet dileyemediğimiz gencin, dininee dinlenmesine dua ederken, hâdise üzerinde bir nebze durmayı lüzumlu gördük. Zira, bir iki gün evvel, aynı konunun bahis mevzuu edildiği bir toplantıda, bir doktor arkadaşımız, tababetin spor şoklariyle ilgili kısmının hususi bir ihtisası icap ettirdiğini, bu yolda vukufu bulunmayan tabiblerin, vaka karsısında, lâalet tayin bir kimseden farklı bir müdahalede bulunamayacaklarını beyan ve izhar etti.

İfadelerim, sadece duyduğum endişelerden mülhem olup, memleket sahalarında hizmet gören doktor ve sıhhîye memurlarının hiçbirine müteveccih değildir; fakat, acaba, bu doktor ve sıhhiye memurlarının kâffesi, yirmi iki gencin, uhdelerine mevdu selâmetini deruhte edecek bir yeterlikte midirler?

Zannetmiyorum, çünkü, kaburga kemiğinin kırıldığı bir müsabakada, imdadıma koşan saha doktoru, klâsik tedavi, yânı sunî teneffüs hareketi yaptırmak suretiyle, beni, istiraptan bayıltmıştı.

Gene zannetmiyorum, zira İzmir şehrinde, baldırımda patlayan bir tekmenin meydana getirdiği elma cesametindeki bir şişliğe, mahallî doktor, sıcak kompres tavsiye ederek, bunu, portakal büyüklüğüne iblâğ etti. Bacağımın kesilmesi zaruretinin kendisine muracaatta pek geç kalmadığım için önlediğini, beni bilâhare tedavi ve iyi eden, İstanbul Amerikan Hastahanesi Mütehassıslarından Dr. Şepert söylemiştî.

Şahsen benim başıma gelmiş, bir hâdiselerden gayri, her sporcunun hafızasında, emsali birçok vaka yer etmiştir. Sayısı haylı kabarık futbolcunun da, bilgisizlik yüzünden sakat ve alil kaldıkları gerçeğini cerhedecek kimse bilmem bulunur mu?

Demek oluyor ki, musabakaya çıkan her futbolcu için, alâkalı sıhhî efradın kifayetsizliği dolayısiyle, boşu boşuna ıstırap çekmekten başlayıp, Allah cümle gençlerimizi muhafaza buyursun, sakat kalmağa ve hattâ ölmeğe kadar giden, pek çok kötü ihtimal mevcuttur.

Binaenaleyh, alâkadarlardan, bütün memleket futbolcuları adına, halisane bir ricada bulunacağım: Sahalarımızda, bir oyuncu yere düşer düşmez, elindeki kırmızı aylı beyaz çantasiyle vaka mahalline koşan «imdat», boş hazne ile yangın söndurmeğe giden itfaiye arabası gibi lüzumsuz bir şey olmasın

Eşfak Aykaç

Gençler şampiyonasından alınacak dersler var !

Tevfik Ünsi

Dünya genç takımlar şampiyonasında gazeteci olarak en büyük kazancım Alman Gençlik Teşkilâtını yakından tanımak oldu.

Milli takımımızın maçlarını takip için hangi stada gitti isek, burada büyük maçtan evvel 10 - 13 yaşlar arasında çocuklardan müteşekkil takımların lik maçı ile karşılaştık. Tertemiz futbol kıyafetleri ile bu minik futbolcular, büyükleri kıskandıracak bir sportmenlik ve teknik ile kulüplerinin renklerini müdafaa ettiler. Bu çocukların futbolcu olarak yetiştirilişlerini ve çalışmalarını gördükten sonra bir neslini tamamiyle harpte kaybeden Almanya'nın nasıl kısa bir zamanda Avrupa futbolünde bir varlık olduğunu anladım.

Alman gençlik teşkilâtı liderleri ile konuşmalarımız sırasında not edebildiğim birkaç rakamdan, Almanların yeni nesillerini futbolde kalkındırdıkları neticesine vardım. Bu gün Almanya'da resmen futbol oynayanların adedi dört milyonu bulmaktadır. 130 bin kulüp Alman futbolunun kuvvetini teşkil etmektedir. Bunlar içinde ise yalnız 84 kulüp profesyonelidir Hemen hemen her kulübün birden fazla genç takımı mevcut. Gençler yaşlara göre dört grupa ayrılmışlar: 10 - 12, 12 - 14, 14 - 16, 16 - 18 yaşları arasındaki futbolcular ayrı ayrı ligler içinde maçlar yapmaktadırlar. Bu maçların hepsi, futbolcuların yaşları yüzünden, mahallî ligler halinde oynanmaktadır Bir misal olmak üzere, Rheinland bölgesindeki" futbol kulüplerini zikredeyim. Bu bölgede 703 kulüp mevcut Bu kulüplerin 1151 tane büyüklerden, 934 tane de 10 18 yaş arasındaki çocuklardan müteşekkil takımları var. Bu kadar kalabalık takımlar arasında yapılacak şampiyonaların organizasyonunu artık siz tasavvur buyurun.

Almanların futbolde büyük bir iddiaları var. Futbol vasıtasiyle Alman gençliğini maddeten ve manen canlı tutmak istedikleri gibi, beynelmilel sahada futbollerini de şerefli bir mevkie ulaştırmak istiyorlar. Futbolde kalkınmak için de ilk iş olarak gençleri, hattâ çocukları ele almış bulunuyorlar

Biz de 1948 denberi futbolde tam bir reform içindeyiz. Futbolumuz artık Avrupada isim yapmağa başlamıştır. Ancak bu şöhretin gelip geçici olmaması, isimlere, şahıslara bağlı kalıp istikrarsızlık içine düşmemesi için gençliği ihmal etmemek zorundayız Futbol Federasyonu gençliğe son zamanlarda lâyık olduğu ehemmiyeti vermektedir Yalnız bu alâkanın müsmir neticelere varabilmesi için iki şartın tahakkuku lâzımdır: Bir taraftan futbolde genç futbolcuların faaliyet ve gelişmesi için Almanyada olduğu gibi bir teşkilât kurulmalı, resmî ligler tertip edilmeli, diğer taraftan kulüpler de samimiyetle genç takım işini ele almalıdır. Bugün mali şartların ağırlığı yüzünden genç takım davasına alâka gösteremiyen kulüplere Beden Terbiyesi Teşkilâtı yardım etmeli, onları teşvik, himaye, hattâ biraz da bu işe mecbur etmelidir Türk futbolunun istikbali genç futbolcularda,, bütün dünya artık bu yolu tutmuştur ve biz de aynı yolda yürümeğe mecburuz.

Güreş

Bu sene Japonyada yapılacak dünya serbest güreş şampiyonası için güreşçilerimizin kampa alındığım duyduğumuz zaman, gayri ihtiyarî bundan önceki dünya şampiyonalarını hatırladık

Siz de hatırlıyacaksınız; musabaka tarihinden bir iki gün önce gelen bütün resimlerde, güreşçilerimizin kilo düşme gayreti içinde bin bir meşakkatli çareye baş vururken görür, muhabir mektuplarında filânca güreşçinin yüz gram fazlasını düşebilmek için büyük gayretlere katlandığını okurdunuz. Hattâ yine bir dünya şampiyonasında 40 gramını atamadığı için bir güreşçimizin şampiyona dışı bırakıldığını da unutmamışsınızdır.

Anlaşılıyor ki bizde kamp ekseriya "besiye çekilme" mânasına gelmektedir. Musabaka gününden evvel ve musabaka günü, kilo atma endişesi içinde katlanılan sıkı perhiz, susuzluk ve Fin hamamı sporcuyu âdeta pelte haline getirmektedir Bu vaziyette minderе çıkan güreşçi, ekseriya normal zamanlarındaki kudretinin yarısını kaybetmiş olarak rakibinin karşısında yer almaktadır. Güç ve kuvvetimizin 100 grama feda edilmesi bizi çok müşkül vaziyetlere sokmuştur. Güreş tarihimiz bunun birçok acı misalleriyle doludur

Bu seneki kampta güreşçilerimizin kilo durumlarını bilmiyoruz. Fakat

Hasta bir 52 kilo

Antrenör Yaşar Yalovada kamp hastalarını tedavi *ediyor*

geçen senelerin acı tecrübeleri acaba bir ibret dersi olmuş mudur? Musabakaya zinde kuvvetle katılmanın varlığımızı arttıracağı muhakkaktır. Müsabakaların heyecanı dışında bir de "kilo duşmek" heyecanını yaşamazsak, emin olun, Tokyo şampiyonasın da merhalenin en büyük kısmını aşmış sayılabileceğiz.

Duyulmamış Haberler

* Fenerbahçenın bu defa da, başta Arjantın olmak üzere bütün Güney Amerika memleketlerinden davet aldığı haber verilmektedir. Her sene boyle Fenerbahçenın beş kıtaya davet edıldığı haberi yayılır ve en sonunda Sarı lâcıvertliler İsraile bir seyahat yaparlar. Bu sene Fenerın bütün davetlerının tahakkukunu temennı ederken, İsraıl seyahatini deftere not ediyoruz

Mıllî takım kalecilerinden Şukrü Ersoy'u yakında şehrimiz manıfatura ve tuhafiyecileri arasında göreceğız, çünkü Şükrünün tekrar eskı kulübü vefaya dönduğü haber verılmektedır

Galatasarayın futbolde Fenerbahçe ye mağlûbıyetinden ve şampıyonluğu Modaspora hedıyesinden sonra bazı Galatasaraylı taraftarlar Almanyada tansılde bulunan Galatasaraylı mıllî basketbolcu Erdoğan Partener'e mektup yazarak tahsılını İstanbul'da tamamlamasını rica etmişlerdır

İstanbul bölgesi tabıbi futbol müsabakalarının saat 11 ile 15 arasında yapılmamasını tavsıye etmıştır

Geçen hafta saat 13 de başlayan Galatasaray - Fenerbahçe amatorler maçından sonra oyuncular dorder kılo kaybettıklerını gormüşlerdır.

* Gelecek mevsım ıçın, İstanbul'da genç mıllî takım çalışmalarına okul lar tatıl edılır edilmez başlanacaktır. Hedef gelecek senekı genç mıllı takımlar dünya şampıyonasıdır. Güzel ama, gelecek seneye kadar bu gençler kartlaşmaz mı? Bıraz erken başladık galıba

* Gündüzü tekrar yuvasına uçurtan Vefalılar artık yerlı antrenöre tövbe etmişlerdır. Yeşıl-Beyazlılar İtalyadan bır antrenör getırtmeğe karar vermışlerdır

* Japonyada dünya serbest güreş şampıyonasına ıştırak edecek Türk Mıllî Takımının yurda dönmeden evvel Koreye geçerek Türk Şehıllığını zıyaret etmeleri düşunulmektedır

OKUYUCULARDAN MEKTUPLAR

... AKİS mecmuasının ilânlarını geçende Ankaraya yapmış olduğum bir seyahat esnasında gördüm. Yepyeni bir tarzda çıkacağını ilân ettiğiniz mecmuanız için bir tavsiyede bulunmak istiyorum: Mademki şimdiye kadar alışılmamış tarzda bir dergi çıkarıyorsunuz, getirmeyi tasarladığınız yenilikler arasında ilmî yazı maskesi altında okuyucuya sunulan, hakikatte ise ilimle hiçbir alâkası bulunmayan saçma makalelere mecmuanızda yer vermeyiniz. Hâdiseyi popularize edilmiş ilmî esaslar ışığında inceleyip okuyucuya sunduğunuz takdirde karşınızda böyle bir mecmuaya hasret duyan münevver okuyucu kitlesi bulacağınızdan emin olabilirsiniz...

Cemil Karaosman • Eğridir

... AKİS'in ilânlarını gördüğüm zaman, sıkmayan ciddî bir mecmua okuyabilmek hevesiyle ne derece sevindiğimi tahmin edemezsiniz. Zira memleketimizde çıkan aktüalite mecmualarının ekserisi gayri ciddî ve bu yüzden tatmin edici olmaktan uzaktır. Uydurma sinema haberlerinden, ehliyet. siz kalemlerden çıkmış spor yazılarından gelişi güzel seçilmiş resimlerin altına konmuş itinasız başlıklardan okuyucuya gına gelmiştir. Reklâmlarınızdan anlaşıldığına göre böyle tarafları bulunmayan bir mecmua çıkarmak niyetiendesiniz. Bu bakımdan, tarzını tasvip ettiğimiz AKİS'e eski bir futbolcu olmak hasebiyle...

Osman Kırat • istanbul

... Karım ve ben kendi dilimizde bize hitap edecek ve, ancak sathi olarak temas edebildiğimiz ecnebi nesriyatın seviyesine yaklaşan bir mecmuayı yakında eserinizde bulacağımızdan seviniyoruz Bu mecmuanın bize hem malûmat vereceğini, hem de bos zamanlarımızda hos saatler geçirmemizi temin edeceğini ümit ediyoruz...

Muvaffak Sağan - İstanbul

... Bu işe baslarken, şunu biliniz ki, gençlik verdiğinizden daima daha fazla isteyecek, tecrübeliler ise sizi tenkid edip verdiğinizin hepsini almak istemeyeceklerdir,

Osman Ortaç - İstanbul

... Unutmayınız ki yalnız münevver degil, aynı zamanda tenvir edilmekmek isteven insanlar da var.

Onları düşününüz...

Naci Hüsrev • İstanbul

..: Programınız çok güzel aynı mecmuada siyaset, sanat, fen, spor, iktisat, kadın gibi birbirinden farklı, fakat hevsi de bilinmesi gereken mevzuların yan yana bulunabilmesi okuyuculara büyük kolaylıklar sağlayacaktır Bunu düşünüp gerçeklestirdiğiniz için tebrik eder,...

Hadi Erkman - İstanbul

... Her yeniliği, bize iyi şeyler müjdeleyeceği için, daima merakla, heyecanla karşılarız,

AKİS mecmuasının çıkacağını öğrendiğim zaman da, aynı merak ve heyecan içindeyim. Hiç şüphesiz, «AKİS» ten iyi şeyler bekliyoruz. Her mevzudan, her sahadan, yeni ve enteresan haberler, yazılar ümid ediyoruz. Öyle ki, her meslek sahibi AKİS'te kendi için birazcık bir şeyler bulabilmeli ve «AKİS» te de biraz olsun, onlardan, - yani biz insanlardan - bir şeyler olmalı.

Makbule Gücüğüz • Ankara

... İlânlarınızdan anlaşıldığına göre, Türk münevverine, hem memleket meselelerini, hem dünya hâdiselerini toplu ve muhtasar şekilde' aksettirmekle matbuat hayatımızın bu boşluğunu doldurmak arzusundasınız. Ancak bunu yaparken sağlam bir muhakeme ile hareket etmek ve mentfeketin muhtelif meselelerinin her birine atfedilecek ehemmiyetin ölçüsünü daima göz önünde bulundurmak zaruretini hatırlatır saygı ve...

Hakkı Sayar • Samsun

... Bize güzel bir mecmua vadettiniz. "Türkiyede yepyeni bir tarz" diye kür, içinde çıplak kadın resimleilânlar yaptınız. Biz de, çok şürinden başka bir şey bulacağımız mecmua çıkıyor diye sevindik. Sonra, ne bir ses, ne bir nefes! Yoksa, "Türkiyede yepyeni bir tarz" dediğiniz, ilân yapıp da çıkmamak mıdır?

İnsan, beceremiyeceği işe hiç girişmemeli. Bir şey değil, o kadar memnun olmuştuk, memnuniyetimiz kursağımızda kaldı.

Abdullah Bender - Ankara

... AKİS mecmuasının nihayet nesre başlayacağını öğrendim. Gayenizi beğenmekle beraber büyük, küçük bütün meseleleri tam objektif bir tarzda tahlil etmek ve aynı zamanda her münevverin alâkasını celbetmek isteyen mecmuanızın bu hedefine ne suretle vasıl olacağını herhalde beklemekteyim. Bu mühim davanın tahakkukumu temenni eder...

Nuri Filibeli - İstanbul

**

Yoksa eminim ki ciddî ve doğru haber veren bir mecmua olacağınız için isi sıkı tutuyor, uzatıyorsunuz.

Ama gene de unutmayınız ki fazla naz âşık usandırır. İste bu, lâtife değildir...

Necla Seyhun - İstanbul

Amerikan Sefiresinin kabulü

(*Bas tarafı* 23 üncüde) kalmış olanlar vardı ki işte "Sıfatı Temsiliye", nin şatafatı da bunlardan biri idi. Bu "Demokrasi" denilen nesne yok mu? Onu da bırakmamış.

İzah edeyim:

Geçenlerde gazetede okumuştum. Amerikan Sefiresi, Türk hanımlarını sah günleri kabul ediyormuş, teşrif ederlerse memnun olacakmış.

Merak değil mi bu; bakalım nasıl oluyormuş dedim, gittim. Vakıa "esrarengiz saray'ın" duvarları kocaman amma, kapısı ardına kadar açık, bekleyen süngülü asker filân da yok; insan kendi çiftliğinin bahçesine girer gibi giriveriyor.

Şimdilik hiç fena değil amma içeriye giriş ne olacak acaba? diye düşünmeye vakit kalmadan, kendimi büyük bir camlı kapı ile burun buruna buldum: "Açıl Susam...." ve Susam açıldı; yalnız fark şu kadar ki kendi kendine açılmadı, lâcivert üniformalı bir cin tavassut etti.

O esrarengiz sarayın içini bir görseniz! Hanımlar cıvıl cıvıl! Kimse de zahmete katlanıp fısıltıyla konuşmadığı için, esrarengizliğe bir hayli halel gelmiş tabii.

Bir hanım yanıma geldi, siyah giymisti, Amerikalıydı.

"— Hoş geldiniz, ben filânım, Sis kimsiniz?" dedi.

"— Hoş bulduk, ben de filânım" dedim.

"— İyi öyleyse, gelin sizi Mrs. Warren'le tanıştırayım" dedi.

Bir kadın uzakta ayağa kalkmıştı; ona doğru gittik; eller sıkıldı. "Esrarengiz Saray" in perisi, orta boylu, zayıfça, ağarmış saçlı, hem güler yüzlü, hem ağır tavırlı.

"— İyi ettiniz geldiğinize, bakın burada sizin gibi Türk hanımları var, tanıyor musunuz? dedi

"— Hayır".

"— Ben de tanımıyordum, fakat şimdi ahbap olduk, çok memnunum" dedi.

Oturduk, konuştuk, herkes konuşuyordu Mrs. Warren gene sordu:

"— Siz ne yaparsınız?"

"— Yazı yazarım, siz?"

"— Benim çocuklarım var, torunum da var amma burada değil. Burada köpeğim, var."

Sonra kalktı, tanımadığı birileri daha gelmişti, gülerek karşıladı. Ben de Türk hanımlarının arasında kaldım; merak ettim, sordum, onlar da gazetede okumuşlar ve gelmişler.

Etrafıma baktım, burası bana hiç yabancı değildi. Burası bugün kadınlar diyarı idi.

Seçimde bahis mevzuu edilen meseleler

(Baş tarafı 15 incide)

gelecek imkânları hazırlamak gerektir.

Hayat pahalılığı mevzuu, hemen her memlekette seçim mücadelelerinde ele alınan bir meseledir. Çünkü fiyatlar hemen her memlekette düşmemekte bilâkis, az veya çok farklarla, yükselmektedir. Fiyat hareketleriyle bütün vatandaşlar, alâkalanmak ta, fiyatların yükselmesinden her sınıf haklı şikâyet etmektedir. Bu şikâyetler nedense hep hükümete tevcih edilmektedir. Öyle sanılıyor ki fiyat mekanizması hükümetlerin elinde, hükümetler isterlerse fiyatların yükselmesine mâni olabilir, fakat beceriksiz olurlarsa, fiyatlar alabildiğine yükselir!! O halde iktidarı alaşağı etmeli ve enerjik bir hükümet getirmeli ki, fiyatların yükselmesine, hayat şartlarının güçleşmesine mâni olabilsin!

- Siyasî partilerin bu parolaları bir çok vatandaşlar taralından da tasvip bulmaktadır, çünkü hayatın ucuzlamasını kim arzu etmez! Müteaddit parti sistemine girdikten soru ra bu meşhur mevzu, bizim partiler tarafından da ele alınmış ve siyasi mücadelede kullanılmağa başlanmıstır.

Hakikat halde, mesele iktisat ilminin en güç, en çetin bir mevzuu, dur. Bunun izahı ise iktisat ilminin kanunlarını, kaidelerini anlamakla, öğrenmekle mümkün olabilir!

Dr. Muhlis Ete

Mc Carthy Rezaleti

(Baş -tarafı 14 üncüde)

sını görünce, Roy Cohn'un komisyondaki müvaşirlik vazifesinden derhal istifa etmesini istediler. Fakat Mc Carthy, Cohn'un da bildiği bazı şeyler bulunduğunu, ordunun ittihamlarına cevap vereceğini söyledi. Şimdi komisyonda bu iş incelenmektedir. Fakat nasıl?.

Bu iş tetkik edilirken Mc Cartny komisyon başkanı değildir. Başkanlığı muvakkaten Karl Mundt almıştır.

Roy Cohn da baş müşavir olarak değil, ancak şahit sıfatiyle dinlenecektir.

Pek çok kimse, senatörün ve sevgili müsavisinin bu sefer de işin içinden sıyrılmasının çaresini bulacakları kanaatindedir. Gerçekten, Mc Carthy ve muavini daha şimdiden başka yollardan Ordu aleyhin e bir takım İddialar ileri sürüyorlar. Fakat artık hava hissedilir derecede Mc Carthy ve Sayfası aleyhine dönmüş bulunuyor. Hele Başkan Eisenhower'in Ordu.Mc Carthy ihtilâfında Stevens'i açıkça desteklediğini söylemesi bu değişikliğin en bariz arazı sayılabilir

Kanserin Mahiyeti

(Baş tarafı 20 incide)

sarkom veya kanser, teşekkülüne sebep oluyor. Hayvanların kanında bu virusa karşı antikorlar da bulunmuştur.

Bittner de 1086 da farelerde meme kanseri yapan bir virüs buldu. Ana sütiyle geçen bu virüs follikül hormonu ile beraber ve verasetle ilgili olarak ödev yapmaktadır. Bu virus meme höcrelerine giriyor. Orada çok uzun müddet sessiz kalıyor. Fakat günün birinde veraset, hormonlar ve besi şartları bu virüsün faaliyete geçmeşine müsait durum alınca ortaya çıkıyor.

Bu buluşlardan önemli sonuçlar çıkarmak mümkündür:

Kanser virusu sütle geçmektedir.

Uzun müddet latans halinde kalabilir.

Birçok nesilleri atlayabilir.

Elektron mikroskobu ile farelerdeki meme kanserlerinde virüsa benzeyen korpüsküller tesbit edilmiştir.

Özet olarak şunları söyleyebiliriz:

Bugün virusdan ileri geldikleri bilinen bir çok neoplazmalar vardır. Bunlar iyi, kötü tümörler olabilirler. Bu arada kanserler, sarkomlar, lösemiler sayılabilir. Bu tümörleri ortaya çıkaran virusların öbür bildiğimiz viruslardan hiçbir farkı yoktur.

Bu nazariye aleyhine gösterilen delillerin başında kanserin sari olmaması gelir. Fakat bir intanın sirayeti yalnız hastalık âmilinin sirayet kabiliyetine değil, onun bulaştıracağı organizmanın virüsü kabul şartlarına ve dış muhitin özel durumuna bağlı bir iştir. Başka mikroplar için de hâdise böyledir. Bunlar da vücudun misafiri oldukları halde hastalık yapmıyabilirler. Ancak özel bazı şartlar altında intan tevlid ederler. Kanser virüsü için de belki aynı durum vardır. Bunun da vücudda sadece bulunması kanser teşekkülü için kâfi olmıyabilir. Fate meme kanserinde bu clay tesbit edilmiştir. Bu meme kanserinin ortaya çıkabilmesi için veraset, follikül hormonu ve virüsün müşterek çalışması lâzımdır.

Kanser höcresini karakterize eden gelişme istiklâli ve hudutsuzluğunda belki de henüz belli olmayan bir meçhul faktörün rolü vardır.

Kitaplar Aleminde

EUGENE LABİCHE

(Bas tarafı 24 üncüde)

ilk bölümünde Labiche'in bir güldürme ustası olduğunu, çağının insanlarının bütün çirkinliklerini, gülünçlükle rini gösterdiğini, oyunlarının başından sonuna kadar bütün eksiklik - lerini, kötülüklerini yüzlerine vurduğu halde seyircilerinin biç alınmadan, içten güldüklerini anlatıyor. Bu acı, kaba oyunların yazarı bir gün Fransız Akademisine üye oldu; fakat eserlerini bastırması istendiği zaman dil ilgisiyle söz diziminin kendisinden şikâyetle dava açacaklarından korktuğunu söylemişti. Kişileri hep birbirinin eşi, durumları aşağı yukarı hep aynı olan bu oyunların gücünü, çağını bütün güçlüğüyle göstermesinde, böylece «Klâsikleşmesinde» bulan Soupault, kitabına Labiche'in, külliyatına almayı kabul ettiği elli yedi oyunun perdelerine, başlıklarının alfabe sırasına göre sınıflandırılmış listelerini eklemis, Labiche'in yardımcılarım, ortaklarını, kişilerini, "nükte ile gaddarlık, sanatı, metodu ve niyetleri", "Labiche ve ikinci imparatorluk devri cemiyeti" gibi çeşitli yönlerini ayrı bölümlerde incelemiş. Eseri çeviren Safiye Sarp da gerek Soupault'nun gerekse Labiche'in kıvrak dilini Türkçeye aktarmış.

Halbuki bu dilin nakli hakîkaten güçtür ve çok emek, çok zahmet ister.

1954 Genel Seçimleri üzerinde düşünceler

(Bas tarafı 5 incide)

rulmuştur. Bu da para etmemiş ve halkımızın sağduyusu bu saçmalara kulak asmamıştır.

d) Seçimde en ağır basan düşüncelerden biri D.P. nin giriştiği büyük ekonomik hamlelerin sonucuna beklemek gerektiği düşüncesidir. Bir çok toplantılarda dolaştırılan ve üzerinde; "Biz palavra atmayız, telmel atarız" gibi yazılar taşıyan levhalar, halkın adlan bu temellere büyük ümitler bağladığım gösteriyordu.

Vardığımız sonuç sudun Devlet islerinin öbür kısımlarında aşırı bozukluklar ve aksaklıklar olmadıkça yakın gelecekte yurdumuzun siyasal durumu ve türlü partilere, halkın itibarı, girişilen büyük ekonomik işlerde görülecek basarılara bağlı olacaktır.

Hikmet Bayur

İsraile iktisadi yardım

Amerikanın F.OA. idaresi, Israile, içerisinde bulunduğumuz mali yılın son üç aylık devresinde yeniden 13.125.000 dolarlık iktisadî yardımda bulunmuştur. Böylece 1953-54 malî yılında israil, 52.500.089 dolarlık iktisadi bir yardım görmüş bulunmaktadır.

AKBANK

1954 de

ENAZ 10.000 ALTIN

DÖRT EV

OLMAK ÜZERE

600.000 LİRA

- HER AY BİR ÇEKİLİŞ
- HER 150 LİRAYA BİR İŞTİRAK NUMARASI

AKBANK

İnşaat Malzemesi
Elektrik Levazım ve Aletleri
Ford Otomobil ve Kamyonları
Traktör ve Ziraat Aletleri
Radyo, Buz Dolapları v.s.
Her İstediğinizi evvela

KOÇ TİCARET T.A.Ş.

Mağazalarından Arayınız
Hem En Güzelini
Hem En Dayanıklısını
Hem En Ucuzunu
BULACAKSINIZ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
BAHÇELİ
30
EV
1,5 MİLYON LİRA
VE ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ
1954 İKRAMİYE PLÂNI
Hesabınızda daima en az
150 lira bulundurunuz.
İHAP KULUŞİ
İSTANBUL